

Брюксел, 27 март 2023 г.
(OR. en)

7557/23

Междуетноститутуционално досие:
2021/0425(COD)

ENER 134
ENV 265
CLIMA 145
IND 122
RECH 94
COMPET 231
ECOFIN 256
CODEC 408

БЕЛЕЖКА

От:	Комитета на постоянните представители (I част)
До:	Съвета
№ предх. док.:	7160/23
№ док. Ком.:	15111/1/21 REV 1 + ADD 1 REV 1
Относно:	Предложение за ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ НА СЪВЕТА относно общите правила за вътрешните пазари на възобновяеми газове и природен газ и на водород (преработен текст) – Общ подход

Приложено, на делегациите се изпраща седмият преработен текст на посоченото по-горе предложение с оглед на постигането на общ подход по време на заседанието на Съвета по транспорт, телекомуникации и енергетика (енергетика) на 28 март 2023 г.

Предложение за

ДИРЕКТИВА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА

**относно общите правила за вътрешните пазари на възобновяеми газове и природен газ
и на водород
(текст от значение за ЕИП)**

ЕВРОПЕЙСКИЯТ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взеха предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 194, параграф 2 от него,

като взеха предвид предложението на Европейската комисия,

след предаване на проекта на законодателния акт на националните парламенти,

като взеха предвид становището на Европейския икономически и социален комитет¹,

като взеха предвид становището на Комитета на регионите²,

в съответствие с обикновената законодателна процедура,

като имат предвид, че:

¹ ОВ С 211, 19.8.2008 г., стр. 23.

² ОВ С 172, 5.7.2008 г., стр. 55.

- (1) Директива 2009/73/ЕО на Европейския парламент и на Съвета³ е била неколkokратно и съществено изменяна⁴. Поради по-нататъшни изменения и с оглед на постигане на яснота посочената директива следва да бъде преработена.
- (2) Вътрешният пазар на природен газ, който постепенно се създава в целия Съюз от 1999 г. насам, е предназначен да предоставя действителен избор за всички потребители в Европейския съюз, били те граждани или предприятия, на нови възможности за развиване на стопанска дейност и по-интензивна трансгранична търговия, за да се постигне повишаване на ефикасността, конкурентни цени, по-високи стандарти на услугите, сигурност на доставките и устойчиво развитие.
- (3) Директива 2003/55/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и Директива 2009/73/ЕО на Европейския парламент и на Съвета допринесоха значително за създаването на този вътрешен пазар на природен газ.

³ Директива 2009/73/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. относно общите правила за вътрешния пазар на природен газ и за отмяна на Директива 2003/55/ЕО (ОВ L 211, 14.8.2009 г., стр. 94).

⁴ Вж. приложение III, част А.

- (4) Като част от пакета „Чиста енергия за всички европейци“, предложен от Комисията на 30 ноември 2016 г., Регламент (ЕС) 2019/943⁵ и Директива (ЕС) 2019/944⁶ бяха следващата стъпка в развитието на един вътрешен пазар на електроенергия, в центъра на който са гражданите, и допринесоха за постигането на целите на Съюза за преход към чиста енергийна система и намаляването на емисиите на парникови газове. Вътрешният пазар на природен газ следва да се основава на същите принципи и по-специално да гарантира същото равнище на защита на потребителите.
- (5) Съюзът има за цел да намали емисиите на парникови газове. Поради това той прие набор от инициативи за постигането на тази цел, включително стратегията за интеграция на енергийната система (**COM(2020)299 final**) и стратегията за водорода (**COM/2020/301**), които бяха публикувани от Комисията през юли 2020 г. и в които се определя как да бъдат осъвременени енергийните пазари, включително декарбонизацията на пазарите на газ, както и Регламент (ЕС) 2018/1999 и Регламент (ЕС) 2021/1119. Настоящата директива следва да допринесе за постигането на тези цели, като гарантира сигурност на доставките и добре функциониращ вътрешен пазар на газове, включително на водород.

⁵ Регламент (ЕС) 2019/943 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно вътрешния пазар на електроенергия (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 54).

⁶ Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 125).

- (5a) **Настоящата директива следва да се разглежда във връзка с други политически и законодателни инструменти, по-специално инструментите, предложени в рамките на Европейския зелен пакт. При много от тези други предложени инструменти, като например удължаването на действието на [системата за търговия с емисии, Регламента за разпределяне на усилията, Директивата за енергията от възобновяеми източници, Директивата за енергийната ефективност и инициативите ReFuelEU на Съюза и предложеното преразглеждане на Директивата за данъчното облагане на енергийните продукти и електроенергията, стремежът е да се стимулира декарбонизацията на икономиката на Съюза и да се гарантира, че тя ще продължи да следва поетия курс към климатично неутрален Европейски съюз до 2050 г., както предвижда Европейският закон за климата]. Същевременно основната цел на настоящата директива не е да стимулира прехода, а да го направи възможен и да го улесни, като гарантира продължаващото съществуване на ефективни газови пазари.**
- (6) Настоящата директива има за цел да улесни навлизането на възобновяеми (т.е. от възобновяеми източници) и нисковъглеродни (т.е. с малък въглероден отпечатък) газове в енергийната система, което ще намали използването на газ от изкопаеми източници и ще позволи на тези нови газове да играят важна роля за постигането на целите на ЕС в областта на климата до 2030 г. и за постигането на климатична неутралност до 2050 г. Директивата има за цел също така да създаде регулаторна рамка, която да предоставя възможност и стимули на всички участници на пазара да отчитат преходната роля на газа от изкопаеми източници при планирането на своите дейности, за да се избегне възникването на зависимост и да се гарантира постепенното и навременно преустановяване на използването на газ от изкопаеми източници, по-специално във всички съответни промишлени сектори и за целите на отоплението.

(6a) Следвайки поетия от Европейския съюз курс за постигане на климатична неутралност до 2050 г., очакванията са в много случаи икономите на енергия и пряката електрификация да представляват най-ефективният от гледна точка на разходите и енергийноэффективен вариант за декарбонизация. Въпреки това ще продължат да съществуват редица приложения за крайна употреба, при които това може да не е осъществимо или да води до по-високи разходи. В такива случаи може да е от значение да се използват възобновяеми или нисковъглеродни газове и горива, включително биометан и водород от възобновяеми източници и нисковъглероден водород. По този начин се очаква стимулите, създадени посредством пакета на Европейския зелен пакт, да доведат до фундаментална промяна в структурата на потребностите от енергия като цяло и в частност за газовете. Например, макар и понастоящем природният газ да се използва широко за отопление на помещения, очаква се в бъдеще това търсене да бъде задоволено до голяма степен от други енергоносители, например чрез електрифицирани отоплителни уреди. Очаква се в бъдеще случаите на използване на водород да бъдат предимно в сектори, които трудно могат да бъдат декарбонизирани по друг начин. Те включват редица промишлени процеси, но също и видове транспорт, като например тежкотоварния автомобилен транспорт на дълги разстояния, въздухоплаването и морския транспорт. Тъй като точните траектории на декарбонизацията, ролята на енергоносителите и случаите на тяхното използване ще зависят и от местните изходни позиции, дадености и обстоятелства, те не следва да бъдат подробно уредени. Ефективните пазари ще гарантират, че предвид местните дадености и обстоятелства потребителите, стимулирани от други инструменти на политиката, са овластени да избират вариантите за декарбонизация, които са най-подходящи за техния конкретен случай на използване.

- (7) В стратегията на ЕС за водорода се признава, че поради различния потенциал на държавите — членки на ЕС за производство на водород от възобновяеми източници (възобновяем водород) един отворен и конкурентен пазар на ЕС с безпрепятствена трансгранична търговия има важни предимства по отношение на конкуренцията, достъпността и сигурността на доставките. Освен това там се подчертава, че преминаването към ликвиден пазар със стоково базирана търговия с водород ще улесни навлизането на нови производители и ще бъде от полза за по-задълбочената интеграция с други енергоносители. Това ще създаде надеждни ценови сигнали за инвестиции и оперативни решения. Следователно правилата, установени в настоящата директива, следва да благоприятстват появата на пазари на водород, стоково базираната търговия с водород и възникването на ликвидни центрове за търговия, като всички неоправдани пречки за подобно развитие следва да бъдат отстранявани от държавите членки. Като се отчитат присъщите различия, съществуващите правила, разработени за пазарите и търговията с електроенергия и газ и позволяващи ефективни търговски операции, следва да започнат да се адаптират за прилагане към пазарите на водород в Съюза в подходяща степен и в подходящ срок.
- (8) В съответствие със стратегията на ЕС за използване на водорода от възобновяеми източници се очаква от 2030 г. нататък водородът от възобновяеми източници да започне да се внедрява широкомащабно с цел декарбонизиране на определени сектори, сред които са въздухоплаването и корабоплаването, както и трудните за декарбонизиране промишлени сектори. Всички крайни клиенти, свързани към системи за водород, ще се ползват от приложимите за крайните клиенти основни права на потребителите, свързани към системата за природен газ, като например правото да сменят доставчика и правото на точната информация за фактурирането. В случаите на свързани към мрежата за водород клиенти, например промишлени клиенти, те ще се ползват от същите права на защита на потребителите, които са приложими за клиентите на природен газ. Въпреки това разпоредбите във връзка с потребителите, чрез които се насърчава участието на домакинствата на пазара, като например инструменти за сравнение на цените, активни клиенти и граждански енергийни общности, не се прилагат за системата за водород.

- (9) В съответствие със стратегията на ЕС за водорода приоритет за ЕС е да се разгърне използването на възобновяем водород, произвеждан предимно посредством вятърна и слънчева енергия. Възобновяемият водород е вариантът, който е най-съвместим с целта на ЕС за постигане на неутралност по отношение на климата и нулево замърсяване в дългосрочен план и е най-тясно свързан с идеята за интегрирана енергийна система. Въпреки това нисковъглеродните горива (LCF), например нисковъглеродният водород (LCH), могат да играят роля в енергийния преход, особено в краткосрочен и средносрочен план, за постигане на бързо намаляване на емисиите от съществуващите горива и за подпомагане на разгръщането на възобновяеми горива, като например възобновяем водород. За да се подкрепи преходът, е необходимо да се установи праг относно намаленията на емисиите на парникови газове за нисковъглероден водород и нисковъглеродни синтетични газообразни горива. Този праг следва да бъде по-строг за водорода, произвеждан в инсталации, които започват дейност от 1 януари 2031 г., с цел да се отчете технологичното развитие и да се стимулира по-добре динамичният напредък при намаляването на емисиите на парникови газове от производството на водород. В стратегията на ЕС за интеграция на енергийната система се подчертава необходимостта от въвеждане на общоевропейска система за сертифициране, която да обхваща и нисковъглеродните горива, с цел да се даде възможност на държавите членки да ги сравняват с други варианти за декарбонизация и да ги включват в своя енергиен микс като приемливо решение. За да се гарантира, че нисковъглеродните горива имат същото въздействие върху декарбонизацията като други алтернативи на основата на възобновяеми източници, е важно при тяхното сертифициране да се прилага сходен методически подход, основан на оценка на техните общи емисии на парникови газове през целия им жизнен цикъл. Това ще позволи разгръщането на всеобхватна система за сертифициране в целия ЕС, която да обхваща целия енергиен микс на Съюза. Като се има предвид, че нисковъглеродните горива и нисковъглеродният водород не са възобновяеми горива, не беше възможно тяхната терминология и тяхното сертифициране да бъдат включени в предложението за преразглеждане на Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета⁷. Включването им в настоящата директива запълва тази празнота.

⁷ Директива (ЕС) 2018/2001 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 година за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 82).

- (10) Свободите, които Договорът гарантира на гражданите на Съюза — *inter alia*, свободното движение на стоки, свободата на установяване и свободата на предлагане на услуги — са постижими единствено в условията на напълно отворен пазар, който позволява на всички потребители свободно да избират своя доставчик и всички доставчици свободно да извършват доставки на своите клиенти.
- (10а) **На един напълно отворен пазар държавите членки следва да продължат да могат да планират своя енергиен микс. Държавите членки могат да изберат стратегически да закрийт и да адаптират част от своята разпределителна система, за да премахнат постепенно подаването на природен газ към домакинствата, така че да се гарантира преходът към устойчива и ефективна система.**
- (11) Интересите на потребителите следва да бъдат в основата на настоящата директива, а качеството на услугите следва да бъде основна отговорност на предприятията за природен газ **и водород**. Съществуващите права на потребителите и правата за достъп до [...]енергийни услуги [...], и предпазването от енергийна бедност, както е посочено в съобщението за Европейския стълб на социалните права, трябва да бъдат укрепени и гарантирани и следва да включват по-голяма прозрачност. Защитата на потребителите следва да гарантира, че всички потребители в рамките на Съюза се ползват от конкурентния пазар на газ. Държавите членки или, когато държава членка е предвидила това — регулаторният орган, следва да осигуряват прилагането на правата на потребителите.
- (12) Европейският стълб на социалните права поставя енергията сред основните услуги, до които всеки трябва да има достъп, и призовава за мерки в подкрепа на нуждаещите се (принцип 20). В рамките на цел № 7 на ООН за устойчиво развитие (ЦУР 7) също се призовава за осигуряване на достъп до финансово достъпна, надеждна, устойчива и модерна енергия за всички.

- (13) Необходимо е да бъдат допълнително укрепени изискванията за обществените услуги и общите минимални стандарти, които произтичат от тях, за да се гарантира, че всички клиенти, и по-специално уязвимите клиенти, могат да извлекат ползи от конкуренцията и от наличието на справедливи цени. Изискванията за обществени услуги следва да се определят на национално равнище, като се вземат предвид националните особености; правото на Съюза, следва обаче да се спазва от държавите членки.
- (14) Държавите членки следва да имат голяма свобода на действие при налагането на задължения за обществена услуга на предприятията за газ при преследването на цели от общ икономически интерес. Независимо от това, задължението за обществена услуга под формата на определяне на цените за доставка на природен газ представлява мярка, която нарушава из основи конкуренцията и често води до натрупването на тарифни дефицити, ограничаване на избора на потребителя, по-слаби стимули за пестене на енергия и за инвестиции в енергийната ефективност, по-ниски стандарти на обслужване, по-ниски равнища на ангажираност и удовлетвореност на потребителите, ограничаване на конкуренцията, както и до наличието на по-малък брой новаторски продукти и услуги на пазара. Вследствие на това, държавите членки следва да прилагат други инструменти на политиката, по-конкретно целенасочени мерки в областта на социалната политика, за да запазят икономическата достъпност на природния газ за своите граждани. Публичните намеси при определянето на цените за доставка на природен газ следва да се осъществяват само под формата на задължения за обществена услуга и само при спазването на определени условия. Един напълно либерализиран, добре работещ пазар на дребно на природен газ ще насърчи ценовата и неценовата конкуренция между съществуващите доставчици и ще създаде стимули за навлизането на пазара на нови участници, което ще подобри избора и ще повиши удовлетвореността на потребителите.

- (15) Задълженията за обществена услуга под формата на определяне на цените за доставка на природен газ следва да бъдат използвани, без това да нарушава принципа на отворените пазари, при ясно определени условия и бенефициери, и следва да бъдат с ограничен срок на действие. За да се смекчи нарушаването на конкуренцията в резултат на задълженията за обществена услуга при определянето на цените за доставка на природен газ, държавите членки, които прилагат подобна намеса, следва да въведат допълнителни мерки, включително мерки за предотвратяване на нарушенията на конкуренцията при определянето на цените на пазара на едро. Държавите членки следва да гарантират, че всички бенефициери на регулираните цени са в състояние да се възползват напълно от офертите на конкурентния пазар, когато решат да направят това. За тази цел те следва пряко и редовно да получават информация за офертите и възможностите за икономии на конкурентния пазар, както и да им се предоставя помощ, за да реагират на пазарните оферти и да се възползват от тях.
- (16) Публичните намеси при определянето на цените за доставка на природен газ не следва да водят до пряко кръстосано субсидиране между различните категории клиенти. Съгласно този принцип ценовите системи не трябва изрично да натоварват определени категории клиенти с поемането на разходите за ценовата намеса, която засяга други категории клиенти. **Задълженията за обществена услуга под формата на определяне на цените следва да се отнасят само за доставките на природен газ, тъй като от домакинствата не се очаква да използват водород за отопление в широк мащаб. Пазарът на водород ще се отнася предимно за промишлеността, което не изисква такива публични интервенции.**

(16a) Публичните интервенции при определянето на цените за доставка на природен газ по принцип представляват нарушаваща пазара мярка. Следователно такива интервенции могат да се извършват само като задължения за обществена услуга и са обвързани от специфични условия. Съгласно настоящата директива регулираните цени, включително под себестойността, са възможни за енергийно бедните и уязвимите домакинства, а като преходна мярка – за домакинствата и микропредприятията. Във времена на криза, когато цените на едро и дребно на природния газ нарастват значително и това оказва отрицателно въздействие върху икономиката като цяло, на държавите членки следва да се разреши временно да разширят прилагането на регулираните цени и по отношение на МСП. Както за домакинствата, така и за МСП, на държавите членки следва временно да се разреши да определят регулирани цени под себестойността, стига това да не води до нарушаване на конкуренцията между доставчиците и ако последните бъдат компенсирани за разходите, свързани с доставките под себестойността. Необходимо е обаче да се гарантира, че такова регулиране на цените е целенасочено и не създава стимули за увеличаване на потреблението. Следователно такова регулиране на цените следва да бъде обвързано с определени условия. Тези условия следва да бъдат приведени в съответствие с условията, приложими за регулираните цени на електроенергията, определени в [Директива (ЕС) 2019/944]. Доколкото подобни мерки представляват държавна помощ, разпоредбите относно тези мерки не засягат прилагането на членове 107 и 108 от ДФЕС. Съветът, действайки по предложение на Комисията, следва да определи с решение за изпълнение кога е налице криза, свързана с цената на природния газ. В решението следва да се уточни и валидността на това определяне, по време на което се прилага временното удължаване на регулираните цени, което може да бъде за срок до една година. Предоставянето на изпълнителни правомощия на Съвета отчита по подходящ начин политическия характер на решението за задействане на разширените възможности за публична намеса при определянето на цените за доставка на природен газ, което изисква деликатно балансиране на различните политически съображения, както и хоризонталните последици на подобно решение за държавите членки.

- (17) На потребителите следва да бъде предоставена ясна и разбираема информация за правата им по отношение на енергийния сектор. Комисията създаде, след консултация със съответните заинтересовани страни, включително държавите членки, регулаторните органи, организациите на потребителите и предприятията за природен газ, достъпен и лесно разбираем контролен списък за потребителите на енергия, предоставящ на потребителите практическа информация за техните права. Този контролен списък за потребителите на енергия следва да се поддържа актуален, да бъде предоставен на всички потребители и да бъде обществено достъпен.
- (18) Държавите членки следва да вземат предвид факта, че успешният преход изисква повече инвестиции в образование и умения за работниците в газовата промишленост, включително във връзка с развитието на инфраструктурата. Това би било в съответствие с предложението за преразглеждане на ДЕЕ (2021/0203 (COD)).
- (19) Правилата за пазара следва да защитават и да овластяват клиентите да избират решения с ниски нива на въглеродни емисии, за да могат новите възобновяеми и нисковъглеродни газове да бъдат изцяло включени в енергийния преход.
- (20) Природният газ все още играе ключова роля в енергийните доставки, тъй като потреблението на енергия в домакинствата, покривано чрез природен газ, все още е по-високо от покриваното чрез електроенергия. Въпреки че електрификацията е ключов елемент от екологичния преход, в бъдеще ще продължава да има потребление на природен газ за битови нужди, включително на нарастващи количества газ от възобновяеми източници.
- (21) Тъй като секторът на природния газ, включително пазарът на дребно на природен газ, не беше част от пакета „Чиста енергия за всички европейци“, съответните разпоредби относно ангажираността и защитата на потребителите не бяха адаптирани към нуждите на енергийния преход, поради което те са в състоянието от преди повече от десетилетие, когато беше приет третият енергиен пакет.

- (22) На пазара на природен газ се отчитат ниска удовлетвореност и ангажираност на клиентите, както и бавно навлизане на нови възобновяеми и нисковъглеродни газове, което отразява ограничената конкуренция в много държави членки. [...] През последното десетилетие цените на природния газ за битови клиенти нараснаха, което доведе до това битовите потребители да плащат два или три пъти повече за своето потребление на природен газ, отколкото промишлените потребители.
- (23) Както и в електроенергийния сектор, гъвкавостта на пазара и наличието на подходяща правна рамка на Съюза за правата на потребителите в сектора на природния газ са от съществено значение, за да се гарантира, че потребителите могат да участват в енергийния преход и да се възползват от достъпни цени, добри стандарти за услуги и ефективен избор на оферти, отразяващи технологичното развитие.
- (24) Преминването от газ от изкопаеми източници към алтернативи от възобновяеми източници ще добие конкретен облик, ако енергията от възобновяеми източници се превърне в привлекателен, недискриминационен избор за потребителите въз основа на действително прозрачна информация, при която разходите за прехода се разпределят справедливо между различните групи потребители и участници на пазара.
- (25) За да се преодолеят настоящите пропуски на пазара на газ на дребно, е необходимо да се премахнат съществуващите в областта на конкуренцията и технологиите пречки за появата на нови услуги, по-добри равнища на обслужване и по-ниски цени за потребителите, като същевременно се гарантира защитата на енергийно бедните и уязвимите потребители.

- (26) За да се гарантира съгласувано високо равнище на защита и овластяване на потребителите във всички енергийни сектори, законодателната рамка за декарбонизирания пазар на газ следва да се ръководи от мерките за защита и, когато е приложимо, разпоредбите за овластяване на клиентите на пазара на електроенергия.
- (27) За да бъде последователен и ефективен, този подход следва [...] да обхваща всички разпоредби за защита и овластяване на потребителите, когато това е осъществимо и приспособимо към пазара на газ. Обхватът следва да се простира от основните договорни права до правилата за информация за фактурирането, смяна на доставчика на енергия, наличие на надеждни инструменти за сравнение, защита на уязвимите и енергийно бедните потребители, осигуряване на адекватна защита на данните от интелигентните измервателни уреди и управление на данните, както и ефективни правила за алтернативно разрешаване на спорове.
- (28) При постигането на съгласуваност на разпоредбите в различните сектори тежестта за националните администрации и предприятия следва да бъде ограничена и пропорционална, като се използва и опитът от пакета „Чиста енергия за всички европейци“.
- (29) Модернизацията на газовия сектор се очаква да доведе до значителни икономически и **екологични** ползи както под формата на подобряване на конкуренцията в търговията на дребно, така и под формата на социални и разпределителни ползи и овластяване на клиентите, включително укрепване на договорните права и по-добра налична информация за потреблението и енергийните източници, което ще доведе до по-екологичен избор. Енергийните общности на принципа на общия интерес следва да допринасят за навлизането на газ от възобновяеми източници.

- (30) Смяната на доставчика е важен показател за ангажираността на потребителите, както и [...] важен инструмент за засилване на конкуренцията **както** на пазара на природен газ, така и на пазара на **водород**. Равнищата на смяна на доставчика продължават да се различават в отделните държави членки, а таксите за смяна на доставчика и прекратяване на договора имат съдържателен ефект върху потребителите. Въпреки че премахването на тези такси може да ограничи избора на потребителите чрез премахване на продукти, които се основават на лоялността на потребителите, по-нататъшното ограничаване на използването на таксите следва да подобри благосъстоянието и ангажираността на потребителите, а също и конкуренцията на пазара.
- (31) Установяването на по-кратки срокове за смяна на доставчика вероятно ще насърчи клиентите да търсят по-добри условия за доставка на енергия и да сменят доставчика си. В резултат на по-широкото разгръщане на информационните технологии до 2026 г. техническият процес на прехвърляне, изразяващ се в регистрирането на нов доставчик в измервателна точка на оператора на пазара, следва по принцип да може да се осъществява в рамките на 24 часа през всеки работен ден. Ако се гарантира, че до тази дата техническият процес може да се осъществява в рамките на 24 часа, това ще сведе до минимум времето за прехвърляне и ще спомогне за повишаване на ангажираността на потребителите и конкуренцията на пазара на дребно.

- (31a) Процедурата за смяна на доставчика на газ в рамките на 24 часа ще отразява това, което вече се прилага на пазара на електроенергия, който има сходни крайни функции и изисквания за ИТ бази данни. Хармонизирането на сроковете за смяна на доставчика между двата сектора би било от полза за всички потребители, по-специално за тези, които са обвързани с договори за двата вида гориво. По-кратките срокове за смяна на доставчика за потребителите не следва да засягат задълженията на доставчика за балансиране.**
- (32) Няколко фактора възпрепятстват достъпа, разбирането и реагирането на потребителите по отношение на различните налични за тях източници на пазарна информация. От това следва, че трябва да се подобри сравнимостта на офертите и да се сведат до минимум пречките за смяна на доставчика, без неправомерно да се ограничава изборът на потребителите.
- (33) Независимите инструменти за сравнение, включително интернет страниците, са ефективни средства, чрез които по-дребните клиенти правят оценка на предимствата на различните оферти за енергия, предлагани на пазара. Те следва да са насочени към включването на възможно най-широк спектър от налични оферти и да обхващат пазара възможно най-пълно, за да дават на клиентите представителен обзор. От решаващо значение е по-дребните клиенти да имат достъп поне до един инструмент за сравнение и информацията, давана от подобни инструменти, да бъде достоверна, безпристрастна и прозрачна. За тази цел държавите членки могат да предвидят инструмент за сравнение, който се поддържа от национален орган или от частно дружество.
- (34) Крайните клиенти следва също така да могат да потребяват, съхраняват и продават собствено произведен газ от възобновяеми източници и да участват във всички пазари на природен газ, като предоставят спомагателни услуги към системата, например чрез акумулиране на енергия. Държавите членки следва да могат да предвиждат в националното си право различни разпоредби във връзка с данъците и налозите за индивидуално и съвместно действащи активни клиенти.

- (35) Като се отчита ролята, която те могат да играят за декарбонизацията на енергийната система, някои категории граждански инициативи в областта на енергетиката следва да бъдат признати на пазара на природен газ на равнището на Съюза като „граждански енергийни общности“. Тези общности следва да улеснят използването на газ от възобновяеми източници в системата за природен газ. За да им се предостави благоприятна рамка, следва да се осигури справедливо третиране, условия на равнопоставеност и ясно определен каталог от права и задължения, който като цяло отразява структурата на членската маса, изискванията за управление и целта на гражданските енергийни общности съгласно определеното в Директива (ЕС) 2019/944.
- (35a) Общностите за възобновяема енергия[...] съгласно Директива (ЕС) 2018/2001[...] и гражданските енергийни общности[...] съгласно Директива (ЕС) 2019/944 и [...]настоящата директива[...] могат да допринесат за производството, съхранението и доставките на възобновяем газ, като по този начин спомагат за декарбонизиране на енергийната система. По-специално, общностите за възобновяема енергия могат да допринесат за развитието на местна кръгова икономика, особено в селските райони. Гражданските енергийни общности могат да спомогнат за мобилизирането на частни капиталови инвестиции за декарбонизация на енергийните доставки и [...] да дадат възможност на селските стопанства и селата да улавят метана от селското стопанство и битовите отпадъци и да снабдяват домакинствата в местния район или градовете [...]. Необходимо е да се осигурят еднакви условия на конкуренция, така че възобновяемите газове, като например биометана, произвеждан от граждански енергийни общности и общности за възобновяема енергия, да могат да бъдат интегрирани в системата за природен газ.**

(36) [...]

(36a) Разпоредбите относно гражданските енергийни общности не следва да изключват съществуването на други граждански инициативи, като например [...]общностите за в[...]ъзобновяема е[...]нергия по Директива (ЕС) 2018/2001 или тези, създадени по силата на частноправни споразумения. За всички крайни потребители, по-специално домакинствата, следва да има отворен достъп до членство в гражданските енергийни общности [...]. Целесъобразно е малките предприятия, местните общности и физическите лица да запазят ефективен контрол, [...]както е определено в [...]настоящата директива, а по този начин и решаващо влияние върху процеса на вземане на решения. Държавите членки следва да [...] ограничат риска от решаващо влияние върху вземането на решения от страна на частни предприятия, които извършват мащабна търговска дейност и за които [...] енергийният сектор представлява основна област на икономическа дейност, като ги изключат от участие и право на глас[...] и като наложат ограничения върху [...] акциите и търговските договори, които могат да притежават. Тези частни предприятия [...] не следва да включват публичните дружества. [...]. За да се намали допълнително рискът от корпоративно обсебване, държавите членки следва да наблюдават съответствието на тези инициативи с критериите за управление и участие, определени в настоящата директива, за да се гарантира ефективен контрол върху местните органи, гражданите и малките предприятия в съответствие с настоящата директива [...].

- (37) Сметките и информацията за фактурирането са важно средство за информиране и овластяване на крайните клиенти. Сметките за енергия продължават да са най-честият повод за опасения на клиентите и причина за жалби от тяхна страна — фактор, който допринася за трайно ниското равнище на удовлетвореност на клиентите в газовия сектор и тяхната ниска степен на ангажираност. Разпоредбите относно информацията за фактурирането в газовия сектор също изостават от правата, предоставени на потребителите в електроенергийния сектор. Поради това е необходимо те да бъдат уеднаквени и да се определят минимални изисквания за сметките и информацията за фактурирането в газовия сектор, така че потребителите да имат достъп до прозрачна и лесна за разбиране информация. Сметките следва да дават на крайните клиенти информация за тяхното потребление и разходи, улеснявайки по този начин сравняването на оферти и смяната на доставчика, както и информация за техните права като клиенти (например относно алтернативното разрешаване на спорове). Освен това сметките следва да бъдат инструмент за активно ангажиране на потребителите на пазара, така че потребителите да могат да управляват своите модели на потребление и да правят по-екологичен избор. **Важно е на потребителите да се предоставя изчерпателна и точна информация, за да се гарантира, че те са наясно със своето въздействие върху околната среда и по този начин могат да изразят предпочитанията си към най-устойчивите енергоносители.**
- (38) Редовното предоставяне на точна информация за фактурирането въз основа на действителното потребление на газ, улеснено от интелигентното измерване, е важно, за да се помогне на клиентите да контролират своето потребление на газ и своите разходи. Въпреки това клиентите, и по-специално битовите клиенти, следва да имат достъп до гъвкави условия за самото плащане на сметките си.

- (39) Достъпът до обективни и прозрачни данни за потреблението е ключов аспект от доставката за клиентите. По този начин потребителите следва да имат достъп до отнасящите се до тях данни за потреблението и свързаните с него цени и разходи за обслужване, за да могат да приканят конкурентни предприятия да представят предложения въз основа на тази информация. Потребителите следва също да имат правото да бъдат надлежно информирани за своето потребление на енергия. Авансовите плащания следва да не се превръщат в непропорционално бреме за ползващите ги, а [...] различните системи на плащане следва да бъдат недискриминационни. Достатъчно честото предоставяне на информация на потребителите за разходите за енергия следва да създаде стимули за спестяване на енергия, тъй като ще даде на клиентите пряка обратна връзка относно ефекта от инвестициите в енергийна ефективност и от промяната на поведението им.
- (40) Когато на национално равнище се взема решение за внедряването на интелигентни измервателни системи за газ, следва да е възможно това решение да се основава на икономическа оценка. Тази икономическа оценка следва да отчита дългосрочните ползи от въвеждането на интелигентни измервателни системи за потребителите и за цялата верига на стойността. Ако заключението от тази оценка е, че въвеждането на такива измервателни системи е икономически разумно и разходоефективно единствено за потребители с определено равнище на потребление на природен газ, държавите членки следва да могат да вземат това предвид при внедряването на тези системи. Тези оценки обаче следва да се преразглеждат редовно — при значителни промени в допусканията, на които се основават, или най-малко на всеки четири години предвид бързото развитие в технологиите.

- (41) С цел да се подпомогне активното участие на крайните клиенти на пазара, интелигентните измервателни системи, които ще бъдат внедрени, следва да са съобразени надлежно със съответните налични стандарти, включително тези, които дават възможност за оперативна съвместимост на равнището на модела на данните и на приложния слой, както и с най-добрите практики и със значението, което има развитието на обмена на данни, както и с бъдещите и иновативните енергийни услуги. Освен това интелигентните измервателни системи, които се въвеждат, не следва да представляват пречка за смяната на доставчика от страна на клиентите на природен газ и следва да бъдат оборудвани с подходящи за целта функционални възможности, които позволяват на крайните клиенти да имат своевременен достъп до данните за своето потребление, да променят своето енергийно поведение, да бъдат възнаграждавани за него и да постигат икономии от сметките си.
- (42) Държавите членки, които не въвеждат систематично интелигентни системи за измерване на потреблението на природен газ, следва да позволяват на потребителите, при поискване, да се възползват от инсталирането на интелигентен измервателен уред [...] при справедливи и разумни условия, **като същевременно поемат свързаните с това разходи** и следва да им предоставят цялата необходима информация.
- (43) Понастоящем в държавите членки се разработват или вече са разработени различни модели за управление на данните след въвеждането на интелигентните измервателни системи. Независимо от модела на управление на данните е важно държавите членки да въведат прозрачни правила, позволяващи достъп до тези данни при недискриминационни условия, и да се гарантира най-високо равнище на киберсигурност и защита на данните, както и безпристрастност на субектите, които обработват данните.

- (44) По-голяма защита на потребителите се гарантира чрез наличието на ефективни средства за уреждане на спорове за всички потребители. Държавите членки следва да предвидят бързи и ефективни процедури за обработка на жалби.
- (45) Държавите членки следва да предприемат подходящи мерки, като например предоставяне на помощи по линия на системите за социална сигурност, за да гарантират необходимите доставки за уязвимите клиенти, или предоставянето на помощ за повишаване на енергийната ефективност, с цел преодоляване на енергийната бедност в случаите, когато такава бъде установена съгласно член 3, параграф 3, буква г) от Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета⁸, включително в по-широкия контекст на бедността. В зависимост от конкретните условия в различните държави членки тези мерки могат да се различават и да включват мерки в областта на социалната или енергийната политика във връзка с плащането на сметките за **всякакъв вид** газ, инвестициите в енергийната ефективност на жилищните сгради или защитата на потребителите, като например гаранции срещу изключването от мрежата.
- (46) В съответствие с Регламент (ЕС) 2018/1999 и Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета⁹, **Препоръката на Комисията от 14 октомври 2020 г. относно енергийната бедност**¹⁰ предостави ориентировъчни насоки¹¹ относно подходящите показатели за измерване на енергийната бедност и определяне на понятието „значителен брой домакинства в състояние на енергийна бедност“.

⁸ Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, за изменение на регламенти (ЕО) № 663/2009 и (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета, директиви 94/22/ЕО, 98/70/ЕО, 2009/31/ЕО, 2009/73/ЕО, 2010/31/ЕС, 2012/27/ЕС и 2013/30/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, директиви 2009/119/ЕО и (ЕС) 2015/652 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕС) № 525/2013 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 1).

⁹ Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 125).

¹⁰ **ОВ L 357, 27.10.2020 г., стр. 35.**

¹¹ [...]

- (47) Опростяването и рационализирането на административните процеси за издаване на разрешения и ясните срокове за вземане на решения от органите, компетентни за издаване на разрешения, следва да гарантират, че внедряването на съоръженията за производство на водород и на инфраструктурата на системата за водород може да се осъществи с адекватни темпове. От държавите членки следва да се изисква да докладват за постигнатия напредък. Ще бъде необходимо да се запазят заварените разрешения (като лицензи, разрешителни, концесии или одобрения), предоставени съгласно националното законодателство за изграждането и експлоатацията на съществуващи газопроводи за природен газ и други мрежови активи, когато газопроводите започнат да транспортират (чист) водород вместо природен газ като газообразен енергиен носител. **Това запазване на заварените разрешения не следва да засяга валидността на техническите изисквания за безопасност на инфраструктурата за водород, нито възможността компетентните органи да наблюдават спазването на тези изисквания и да предприемат подходящи и пропорционални мерки за изпълнение, включително евентуално отнемане на заварени разрешения, ако това е обосновано.** Така следва да се предотврати неоправдано забавяне в процеса на смяна на предназначението на съществуващите газопроводи и други мрежови активи от пренос на природен газ към транспортиране на водород. Следва да се избягват съществени разлики в условията за предоставяне на разрешения за инфраструктура на системата за водород, освен в случаите, когато това е достатъчно обосновано. Съображенията за техническа безопасност биха могли да оправдаят диференциран подход при запазването на придобитите разрешения или издаването на нови разрешения. Разпоредбите относно процедури за предоставяне на разрешение следва да се прилагат, без да се засягат международното право и правото на Съюза, включително разпоредбите за опазване на околната среда и човешкото здраве. Когато това е надлежно обосновано поради извънредни обстоятелства, следва да бъде възможно удължаване на срока за процедурите за предоставяне на разрешение с най-много една година.

- (48) Предоставянето на насоки за кандидатите по време на тяхното участие в административни процедури за кандидатстване и издаване на разрешения чрез административно звено за контакт има за цел да намали сложността за разработчиците на проекти и да повиши ефективността и прозрачността. Наличието на възможност за кандидатите да подават съответните документи в цифров формат, както и наличието на процедурен наръчник за кандидатите биха могли да допринесат за ефективността. Държавите членки следва да гарантират, че органите, които прилагат процедури за предоставяне на разрешение, участват активно в преодоляването на оставащите пречки, включително нефинансовите, като недостатъчни знания, цифрови и човешки ресурси, които възпрепятстват обработването от тяхна страна на все по-голям брой процедури за предоставяне на разрешение.
- (49) Без ефективно отделяне на мрежите от дейностите по производство и доставка („ефективно отделяне“) остава риск от дискриминация не само в експлоатацията на мрежата, но и в стимулите за вертикално интегрираните предприятия да инвестират адекватно в мрежите си.
- (50) Предвидените в Директива 2003/55/ЕО правила за правно и функционално отделяне обаче не доведоха до ефективно отделяне на операторите на газопреносни системи. Ето защо на заседанието си на 8 и 9 март 2007 г. Европейският съвет прикани Комисията да разработи законодателни предложения за „ефективното отделяне на дейностите по доставка и производство от дейностите по експлоатация на мрежите“.

- (51) Единствено отстраняването на стимулите за вертикално интегрираните предприятия да дискриминират конкурентите си по отношение на достъпа до мрежите и инвестициите може да осигури ефективно отделяне. Отделянето на собствеността, което предполага определянето на собственика на мрежата за системен оператор и независимостта му от свързаните с доставката и производството интереси, е ефективен и стабилен начин за разрешаване на вътрешно присъщия конфликт на интереси и за гарантиране сигурността на доставките. Поради тази причина Европейският парламент, в своята резолюция от 10 юли 2007 г. относно перспективите за вътрешния пазар на газ и електроенергия, посочи отделянето на собствеността на равнище пренос като най-ефективния инструмент за стимулиране на инвестиции в инфраструктура по недискриминационен начин, на равнопоставен достъп на нови участници до мрежата и на прозрачност на пазара. Ето защо във връзка с отделянето на собствеността от държавите членки следва да се изисква да гарантират, че едно и също лице или едни и същи лица нямат право да упражняват контрол върху предприятие за производство или доставка, ако едновременно с това упражняват контрол или каквито и да е права върху оператор на газопреносна система или върху газопреносна система. Обратно, правото на контрол над газопреносна система или оператор на газопреносна система следва да изключва възможността за упражняване на контрол или каквито и да е права по отношение на предприятие за производство или доставка. В тези рамки предприятие за производство или доставка следва да може да притежава миноритарно дялово участие в оператор на газопреносна система или в газопреносна система.
- (52) Всяка система за отделяне следва ефективно да отстранява какъвто и да е конфликт на интереси между производители, доставчици и оператори на газопреносни системи, за да се създадат стимули за необходимите инвестиции и да се гарантира достъпът на нови участници на пазара, при условията на прозрачен и ефикасен регулаторен режим, както и да не създава прекалено тежък регулаторен режим за регулаторните органи.

- (53) Определението на понятието „контрол“ е заимствано от Регламент (ЕО) № 139/2004 на Съвета от 20 януари 2004 г. относно контрола върху концентрациите между предприятия (Регламент за сливанията на ЕО)¹².
- (54) С оглед на вертикалните връзки между секторите на електроенергията и природния газ, разпоредбите за отделяне на собствеността следва да се прилагат и в двата сектора, **както е подробно указано в съответните членове от настоящата директива.**
- (55) За разлика от това, в сектора на водорода възникването на вертикално интегрирани предприятия би могло да се избегне на първо място чрез ясни предварителни правила. Този вариант е за предпочитане пред скъпоструващите последващи мерки за отделяне, за чието прилагане ще е необходимо време.

¹² ОВ L 24, 29.1.2004 г., стр. 1.

- (56) Във връзка с отделянето на собствеността, за да се гарантира пълната независимост на експлоатацията на мрежите от свързаните с доставката и производството интереси и за да се предотврати обменът на поверителна информация, едно и също лице не следва да бъде член на управителните съвети едновременно на оператор на газопреносна система или газопреносна система и на предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка. По същата причина едно и също лице не следва да има правото да назначава членове на управителните съвети на оператор на газопреносна система или газопреносна система и едновременно с това да упражнява контрол или каквито и да е права върху предприятие за производство или доставка.
- (57) Създаването на системен оператор или на преносен оператор, независими от свързаните с доставката и производството интереси, следва да даде възможност на вертикално интегрирано предприятие да запази собствеността си върху свързаните с мрежите активи, като едновременно с това изпълнява изискването за ефективно отделяне на интересите, при условие че такъв независим системен оператор или такъв независим преносен оператор изпълнява всички функции на системен оператор и са налице подробни законови разпоредби и засилен регулаторен надзор.
- (58) Когато на 3 септември 2009 г. предприятие, което притежава газопреносна система, е било част от вертикално интегрирано предприятие, на държавите членки следователно следва да бъде предоставен избор между отделяне на собствеността и създаване на системен оператор или преносен оператор, които са независими от свързаните с доставката и производството интереси.

- (59) За да се запазят изцяло интересите на акционерите във вертикално интегрираните предприятия, държавите членки следва да могат да избират как да прилагат отделянето на собствеността — чрез пряко прехвърляне или чрез разделяне на акциите на интегрираното предприятие на акции на предприятие на мрежата и акции на оставащото предприятие за доставка и производство, при условие че са спазени изискванията за отделяне на собствеността.
- (60) Пълната ефективност на възможните решения за създаване на независим системен оператор или независим преносен оператор следва да се гарантира чрез конкретни допълнителни правила. Правилата за независим преносен оператор осигуряват подходяща регулаторна рамка за гарантиране на лоялна конкуренция, достатъчно инвестиции, достъп за нови участници на пазара и интегриране на пазарите на природен газ. Ефективното отделяне чрез независим преносен оператор следва да се основава на стълб от организационни мерки и мерки, свързани с управлението на операторите на газопреносни системи, и на стълб от мерки, свързани с инвестициите, присъединяването към мрежата на нови производствени мощности и интеграцията на пазарите посредством регионално сътрудничество. Независимостта на оператора на газопреносна система следва също така, *inter alia*, да се гарантира чрез определени „периоди на прекъсване“, по време на които не се упражнява никаква управленска или друга подобна дейност, предоставяща достъп до същата информация, която е възможно да бъде придобита при упражняването на управленска дейност във вертикално интегрираното предприятие.

- (61) С цел развитие на конкуренцията на вътрешния пазар на природен газ, големите небитови клиенти, ангажирани в широкомащабни търговски дейности, следва да могат да избират своите доставчици, както и да сключват договори с няколко доставчика за задоволяване на нуждите си от природен газ. Такива клиенти следва да бъдат защитени срещу клаузи за изключителност в договори, чиято цел е изключване на конкурентни и/или допълнителни оферти.
- (62) Държавата членка следва да има право да избере пълно отделяне на собствеността на своята територия. Когато дадена държава членка е упражнила това си право, предприятието не следва да има право да създава независим системен оператор или независим оператор на газопреносна система. Освен това, предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка, не следва да упражнява пряк или непряк контрол или каквото и да е право върху оператор на газопреносна система от държава членка, която е избрала пълно отделяне на собствеността.
- (63) Съществуват различни видове организация на вътрешния пазар на природен газ. Мерките, които държавите членки биха могли да вземат за гарантиране на условия на равнопоставеност, следва да се основават на първостепенните изисквания от обществен интерес. Комисията следва да бъде консултирана относно съвместимостта на мерките с ДФЕС и правото на Съюза.

- (64) Прилагането на ефективно отделяне следва да бъде съобразено с принципа на недискриминация между публичния и частния сектор. За тази цел едно и също лице не следва да има възможност да упражнява контрол или други права, в нарушение на правилата за отделяне на собствеността или избора на независим системен оператор, поотделно или заедно с други лица, върху състава, гласуването или вземането на решения от органите както на операторите на газопреносни системи или газопреносните системи, така и на предприятията за производство или доставка. По отношение на отделянето на собствеността и избора на независим системен оператор, при условие че съответната държава членка може да покаже, че изискването е спазено, два отделни публични органа следва да са в състояние да контролират дейностите по производство и доставка, от една страна, и дейностите по преноса, от друга страна.
- (65) Напълно ефективното отделяне на дейностите, свързани с мрежата, от дейностите по доставка и производство следва да се прилага в целия Съюз, както за предприятия от Съюза, така за предприятия извън него. За да се гарантира, че дейностите по експлоатацията на мрежите и дейностите по доставка и производство остават независими едни от други в целия Съюз, регулаторните органи следва да имат правомощия да отказват сертифициране на оператори на газопреносни системи, които не спазват разпоредбите за отделяне на собствеността. За да се осигури последователното прилагане на тези правила в целия Съюз, регулаторните органи следва в най-голяма степен да отчитат становището на Комисията, когато вземат решения във връзка със сертифицирането. За да се осигури в допълнение спазване на международните задължения на Съюза, солидарност и енергийна сигурност в рамките на Съюза, Комисията следва да има правото да дава становища за сертифициране по отношение на собственик на газопреносна система или на оператор на газопреносна система, който се контролира от лице или лица от трета държава или трети държави.

- (66) Тръбопроводните мрежи за водород следва да са важно средство за ефикасно и устойчиво транспортиране на водород както на сушата, така и в морето. В резултат на високите капиталови разходи, необходими за изграждането им, тръбопроводните мрежи за водород биха могли да представляват естествен монопол. Опитът с регулирането на пазарите на природен газ показва, че е важно да се гарантира открит и недискриминационен достъп до тръбопроводните мрежи, за да се запази конкуренцията на стоковите пазари. Поради това за мрежите за водород на сушата и в морето на територията на Съюза следва да се прилагат добре установени принципи за експлоатация на мрежата, като например достъп на трети страни.
- (67) Експлоатацията на мрежите за водород следва да бъде отделена от дейностите по производство и доставка на енергия, за да се избегне рискът от конфликт на интереси при мрежовите оператори. Структурното разделяне на собствеността на мрежите за водород и участието в производството и доставката на енергия гарантира отсъствието на такива конфликти на интереси. Държавите членки следва да могат да разчитат на алтернативния модел за отделяне на „оператор на интегрирана мрежа за водород“ **за операторите на преносни системи за природен газ, в съответствие с модела за отделяне на „независим преносен оператор“, и за съществуващите вертикално интегрирани мрежи за водород.** Държавите членки следва също така да могат да разрешават използването на модела „независим оператор на мрежа за водород“ [...], за да се даде възможност на вертикално интегрираните собственици на мрежи за водород да запазят собствеността върху своите мрежи, като същевременно гарантират недискриминационното функциониране на тези мрежи след 2030 г.

(68) Като се има предвид, че съвместната експлоатация на мрежи за водород с мрежи за газ или електроенергия може да създаде полезни взаимодействия и поради това следва да бъде разрешена, дейностите по експлоатацията на мрежата за водород следва да бъдат организирани в отделно юридическо лице, за да се гарантира прозрачност по отношение на финансирането и използването на тарифите за достъп.

(69) [...]

- (70) С цел да се осигури прозрачност по отношение на разходите и финансирането на регулираните дейности, дейностите по експлоатация на мрежата за водород следва да бъдат отделени от дейностите по експлоатацията на мрежите за други енергоносители поне по отношение на правната форма и счетоводните отчети на операторите на мрежи. **За целите на правното отделяне на операторите на мрежата за водород създаването на дъщерно предприятие или на отделно юридическо лице в рамките на груповата структура на оператора на газопреносна или газоразпределителна система следва да се счита за достатъчно, без да е необходимо функционално отделяне на управлението или разделяне на ръководството или персонала. По този начин се постига прозрачност по отношение на разходите и финансирането на регулираните дейности, без да се губят полезните взаимодействия и предимствата по отношение на разходите, които може да донесе експлоатацията на няколко мрежи. С оглед на отдалеченото им местоположение и ограничения размер на пазара, изискването за правно отделяне следва да се прилага за Естония, Латвия и Литва едва от 2031 г. [...]**
- (71) Мрежите за водород следва да бъдат предмет на достъп на трети страни, за да се гарантират конкуренция и условия на равнопоставеност на пазара за доставки на водород. Регулираният достъп на трети страни въз основа на регулирани тарифи за достъп следва да бъде правило по подразбиране в дългосрочен план. С цел да се осигури необходимата гъвкавост за операторите и да се намалят административните разходи по време на фазата на разрастване на пазара на водород, държавите членки следва да имат възможността да разрешат използването на договорен достъп на трети страни до 2030 г.

- (72) **Само части от естествени подземни съоръжения за съхранение, използвани за природен газ, като солни пещерни образувания, поглъщатели и изчерпани газови находища могат да се използват и за водород. Тези големи подземни съоръжения за съхранение на водород са с ограничена наличност и са неравномерно разпределени между държавите членки. С оглед на потенциално благоприятната роля за функционирането на транспортирането и пазарите на водород, достъпът до такива широкомащабни подземни съоръжения за съхранение следва в крайна сметка да бъде регулиран по отношение на трети страни, за да се гарантират условия на равнопоставеност за участниците на пазара. Във фазата на разрастване на пазарите на водород обаче държавите членки следва да разполагат с гъвкавост да използват и договорени режими за достъп.**
- (72a) **Следва да се очаква, че водородът и дериватите на водорода (като амоняк или течни органични носители на водород) ще бъдат внасяни и транспортирани в рамките на [...] Съюза. Все още обаче не е сигурно с какви средства и под каква форма водородът ще бъде [...] транспортиран, като има вероятност различни средства и форми да съществуват съвместно и да се конкурират помежду си. Настоящата директива осигурява регулаторна рамка за инфраструктурата и пазарите на газообразен водород. Следователно ролята и правилата, които могат да се прилагат за тях, следва да бъдат определени в настоящата директива само когато други форми или деривати на водород и съоръженията, които ги обработват, са от значение за осигуряване на появата на конкурентен пазар за газообразен водород [...].**

- (73) Терминалите за преобразуване на течен водород или на течен амоняк в газообразен водород представляват средство за внос на водород, но те се конкурират с други средства за транспортиране на водород. Независимо че достъпът на трети страни до такива терминали следва да бъде гарантиран, държавите членки следва да имат избор да налагат система за договорен достъп на трети страни с цел намаляване на административните разходи за операторите и регулаторните органи. **Съхранението на течен водород или течен амоняк, свързано с терминала и до което е предоставен достъп, следва да бъде пропорционално на капацитета на терминала за преобразуване и подаване на водород в мрежата.**
- (73а) Държавите членки могат да решат постепенно да изведат от употреба природния газ, за да постигнат целта за климатична неутралност, определена в Регламент (ЕС) 2021/1119, или по други технически причини. Важно е да се осигури ясна регулаторна рамка, която да дава възможност за отказ на достъп и евентуално изключване на ползвателите на мрежата, за да се постигнат тези цели на политиката. От съображения за последователност и прозрачност, на ползвателите на мрежата може да бъде отказан достъп или да бъдат изключени само ако това се отнася до инфраструктура, която ще бъде изведена от експлоатация в съответствие с плановете за развитие на мрежата, като на ниво разпределение то също трябва да съответства на одобрено извеждане от експлоатация. Същевременно следва да се предприемат подходящи мерки за защита на ползвателите на мрежата при такива обстоятелства и също така е важно решенията за отказ на достъп и изключване да бъдат в съответствие с обективни, прозрачни и недискриминационни критерии, разработени от регулаторните органи.
- (74) Съществуващите вертикално интегрирани мрежи за водород следва [...] да имат право да искат дерогации от изискванията на настоящата директива, при условие че тези мрежи не се разширяват значително и доколкото такава дерогация не оказва отрицателно въздействие върху конкуренцията, водородната инфраструктура или развитието на пазара.

- (75) Локализираните водородни клъстери следва да бъдат важен градивен елемент на европейската водородна икономика. Такива клъстери биха могли да се възползват от опростени регулаторни изисквания по време на фазата на разрастване на пазара на водород [...], **по-специално при прилагането на отделяне на собствеността към мрежите, снабдяващи такива клъстери. В съответните опростени регулаторни изисквания следва да се обърне внимание и на необходимостта от регулаторна гъвкавост на преките тръбопроводни връзки между производителите на водород и индивидуалните клиенти, както и от доставка на водород за промишлени клиенти чрез пренасочени или новоизградени местни разпределителни мрежи.**
- (76) Междусистемните газопроводи за връзка с трети държави могат да служат като средство за транспортиране при внос или износ на водород. **Приложимостта на настоящата директива за тръбопроводите за водород до и от трети държави следва да е ограничена до територията на държавите членки.** Правилата за експлоатация на [...] междусистемните газопроводи за водород с трети държави [...] следва да бъдат заложи в [...] **международно споразумение между Съюза и свързаната трета държава или трети държави. Такова международно споразумение не следва да се счита за необходимо, ако държавата членка, която е свързана или възнамерява да бъде свързана чрез междусистемната връзка за водород, преговаря и сключва междуправителствено споразумение със съответната [...] трета държава или трети държави в съответствие с процедурата за оправомощаване, предвидена в настоящата директива, за да се гарантира съгласувана регулаторна рамка и последователното ѝ прилагане за цялата инфраструктура.**

- (77) За да се гарантира ефективното функциониране на европейските мрежи за водород, операторите на мрежи за водород следва да отговарят за експлоатацията, поддръжката и развитието на мрежата за транспортиране на водород в тясно сътрудничество с други оператори на мрежи за водород, както и с други системни оператори, с които техните мрежи са или могат да бъдат свързани, включително за да се улесни интегрирането на енергийната система.
- (78) **Един или ограничен брой [...]** оператори на мрежи за водород следва да бъдат натоварени от **регулаторния орган на държавите членки** със задачата да изградят достатъчен трансграничен капацитет за транспортиране [...] на водород, който да отговаря на всички икономически обосновани и технически осъществими изисквания за такъв капацитет, като по този начин се даде възможност за пазарна интеграция.
- (78a) **В съответствие със стратегията на Съюза за водорода следва да се акцентира върху транспорта и използването на водород в чист вид. В този смисъл бъдещата система за водород следва да транспортира, съхранява и обработва водород с висока чистота, като се вземат предвид изискванията за качество на крайните ползватели на водород, за разлика от водорода, примесен в системата за природен газ. Бъдещите приложими за водородната системата стандарти за качество на водорода ще определят допълнително общоприетите нива на чистота на водорода. В процеса на техническа стандартизация европейските органи по стандартизация следва да определят лента с приемливи нива на чистота на водорода и други съответни параметри за качеството на водорода (например замърсители).**

- (79) В някои случаи, в зависимост от топографията на мрежите за водород и групата на свързаните към мрежите за водород крайни ползватели (наред с други фактори), може да възникне необходимост от управление на качеството на водорода от операторите на мрежи за водород (напр. пречистване). Поради това регулаторните органи могат да възложат на операторите на мрежи за водород да осигуряват ефективно управление на качеството на водорода в своите мрежи, когато това е необходимо за управлението на системата. Когато извършват такива дейности, операторите на мрежи за водород следва да спазват приложимите стандарти за качество на водорода.
- (80) Когато системни оператори на мрежи за природен газ или водород отказват искания за достъп или присъединяване поради липса на капацитет, отказите следва да бъдат надлежно обосновани и от операторите следва да се изисква да усъвършенстват своята система, за да се даде възможност за исканите връзки или достъп, когато това е икономически целесъобразно.
- (81) Препятствията пред завършването на вътрешния пазар на природен газ, дължащи се на факта, че пазарните правила на Съюза не се прилагат по отношение на преносните газопроводи до и от трети държави, следва също да бъдат преодоляни. Необходимо е да се гарантира, че правилата, които се прилагат по отношение на преносните газопроводи, свързващи две или повече държави членки, в рамките на Съюза се прилагат и по отношение на преносните газопроводи до и от трети държави. Така следва да се осигури последователност на нормативната уредба в Съюза, като същевременно се избягват нарушенията на конкуренцията на вътрешния енергиен пазар в Съюза и отрицателните последици за сигурността на доставките. Освен това с настоящата директива следва да се повиши прозрачността и да се установи правна сигурност за участниците на пазара, особено за инвеститорите в инфраструктура за природен газ и ползвателите на системата, по отношение на приложимия правен режим.

- (82) Държавите членки и договарящите се страни по Договора за създаване на Енергийната общност¹³ следва да работят в тясно сътрудничество по всички въпроси, свързани с разработването на интегриран пазар на газ и неговата декарбонизация, и следва да не вземат мерки, които застрашават по-нататъшната интеграция на пазарите на газ или сигурността на доставките на държавните членки и договарящите се страни от Енергийната общност. Това може да включва сътрудничество в областта на капацитета за съхранение и покани за участие на експерти в съответни регионални групи за оценка на риска по отношение на газа.
- (83) Газопроводите, свързващи проект за добив на нефт или газ в трета държава с преработвателно предприятие или брегови терминал в държава членка, следва да се считат за добивни газопроводни мрежи. Газопроводите, свързващи проект за добив на нефт или газ в държава членка с преработвателно предприятие или брегови терминал в трета държава, не следва да се считат за добивни газопроводни мрежи за целите на настоящата директива, тъй като те вероятно няма да оказват голямо въздействие върху вътрешния енергиен пазар.
- (84) Операторите на газопреносни системи следва да могат да сключват технически споразумения с оператори на газопреносни системи или други субекти в трети държави по въпроси, свързани с експлоатацията и междусистемната свързаност на газопреносните системи, при условие че съдържанието на тези споразумения е съвместимо с правото на Съюза.
- (85) Техническите споразумения във връзка с експлоатацията на преносните газопроводи между оператори на газопреносни системи или други субекти следва да останат в сила, при условие че са в съответствие с правото на Съюза и съответните решения на регулаторния орган.

¹³ ОВ L 198, 20.7.2006 г., стр. 18.

- (86) Когато съществуват такива технически споразумения, съгласно настоящата директива не се изисква сключването на международно споразумение между държава членка и трета държава или на споразумение между Съюза и трета държава във връзка с експлоатацията на съответните преносни газопроводи.
- (87) Приложимостта на настоящата директива за преносните газопроводи до и от трети държави следва да е ограничена до територията на държавите членки. По отношение на морските преносни газопроводи настоящата директива следва да се прилага в териториалните води на държавата членка, където е разположена първата точка на междусистемно свързване с мрежата на държавите членки.
- (88) Следва да е възможно съществуващите споразумения, сключени между държава членка и трета държава във връзка с експлоатацията на преносни газопроводи, да останат в сила в съответствие с настоящата директива.
- (89) По отношение на споразумения или части от споразумения с трети държави, които могат да засегнат общите правила на Съюза, следва да се въведе последователна и прозрачна процедура, чрез която да се даде разрешение на дадена държава членка по нейно искане да измени, удължи, поднови, адаптира или сключи споразумение с трета държава във връзка с експлоатацията на преносен газопровод или добивна газопроводна мрежа между държавата членка и трета държава. Процедурата не следва да забавя прилагането на настоящата директива, нито да засяга разпределението на компетентността между Съюза и държавите членки, като следва да се прилага по отношение на съществуващите и новите споразумения.

- (90) Когато е видно, че предметът на споразумението попада отчасти в областта на компетентност на Съюза и отчасти в тази на някоя от държавите членки, от първостепенно значение е да се осигури тясно сътрудничество между държавата членка и институциите на Съюза.
- (91) За целите на осигуряването на еднакви условия за прилагане на настоящата директива на Комисията следва да бъдат предоставени изпълнителни правомощия да приема решения за предоставяне или отказване на разрешение на държава членка да измени, удължи, адаптира, поднови или сключи споразумение с трета държава. Тези правомощия следва да бъдат упражнявани в съответствие с Регламент (ЕС) № 182/2011 на Европейския парламент и на Съвета¹⁴.

¹⁴ Регламент (ЕС) № 182/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 февруари 2011 г. за установяване на общите правила и принципи относно реда и условията за контрол от страна на държавите членки върху упражняването на изпълнителните правомощия от страна на Комисията (ОВ L 55, 28.2.2011 г., стр. 13).

(92) Сигурността на доставките на енергия е основен елемент от обществената сигурност и следователно е неразривно свързана с ефективното функциониране на вътрешния пазар на природен газ и с интегрирането на изолираните пазари на газ на държавите членки. Газът може да достига до гражданите на Съюза единствено посредством мрежата. Функциониращите отворени пазари на газ, и по-специално мрежите и другите активи, свързани с доставката на газ, са от основно значение за обществената сигурност, за конкурентоспособността на икономиката и за благосъстоянието на гражданите на Съюза. По тази причина лица от трети държави следва да имат възможността да контролират газопрепосна система или оператор на газопрепосна система, единствено ако отговарят на изискванията за реално отделяне, които се прилагат в рамките на Съюза. Без да се засягат неговите международни задължения, Съюзът счита, че секторът на газопрепосните системи е от голямо значение за него и за това са необходими допълнителни защитни мерки за опазване на сигурността на енергийните доставки за Съюза, с цел да се избегнат всякакви заплахи за обществения ред и обществената сигурност в Съюза и за благоденствието на гражданите на Съюза. Сигурността на доставките на енергия за Съюза изисква, по-специално, оценка на независимостта на експлоатацията на мрежите, нивото на зависимост на Съюза и на отделните държави членки от доставка на енергия от трети държави, както и на третирането на вътрешната и външната търговия и на инвестициите в областта на енергията в дадена трета държава. Поради това сигурността на доставките следва да бъде оценявана в контекста на фактическите обстоятелства при всеки отделен случай, както и на правата и задълженията, произтичащи от международното право, по-специално от международните споразумения между Съюза и съответната трета държава. Когато е уместно, Комисията следва да представи препоръки за договаряне на съответни споразумения с трети държави, които разглеждат въпроса за сигурността на доставките на енергия за Съюза, или да включи необходимите въпроси в други преговори с тези трети държави.

- (93) Следва да се вземат допълнителни мерки, за да се осигурят прозрачни и недискриминационни тарифи за достъп до пренос. Тези тарифи следва да бъдат приложими за всички потребители на недискриминационна основа. Когато съоръжение за съхранение, временно съхранение или спомагателна услуга се експлоатира в достатъчно конкурентен пазар, може да бъде позволен достъп на основата на прозрачни и недискриминационни пазарно основани механизми.
- (94) Необходимо е да бъде гарантирана независимостта на системните оператори на системи за съхранение, за да бъде подобрен достъпът на трети страни до съоръжения за съхранение, които са технически или икономически нужни, за да им се даде възможност да снабдяват клиентите ефикасно. Затова е целесъобразно съоръженията за съхранение да бъдат експлоатирани от образувания, които са правно отделени и притежават реални права за вземане на решения по отношение на активите, необходими за поддръжката, експлоатацията и развитието на съоръженията за съхранение. Необходимо е също да бъде повишена прозрачността по отношение на капацитета за съхранение, предлаган на трети страни, чрез вменяване на задължението държавите членки да определят и публикуват недискриминационна и ясна рамка, определяща подходящия регулаторен режим, приложим за съоръженията за съхранение. Това задължение следва да не изисква вземането на ново решение относно режимите за достъп, но следва да води до повишаване на прозрачността по отношение на режима за достъп до съхраняване. Изискванията за поверителност по отношение на чувствителна търговска информация са особено важни, когато става въпрос за данни от стратегическо естество или когато има само един-единствен ползвател на съоръжение за съхранение.

- (95) Недискриминационният достъп до разпределителната мрежа определя достъпа надолу по веригата до клиентите на дребно. Възможностите за дискриминация по отношение на достъпа и инвестициите на трети страни все пак са от по-малко значение на равнище разпределение, отколкото на равнище пренос, където претоварването и влиянието на свързаните с производството интереси са обикновено по-значителни, отколкото на равнище разпределение. За да бъдат определени условия на равнопоставеност на пазара на дребно, дейностите на операторите на разпределителни системи следва да бъдат наблюдавани, за да не им се дава възможност да се възползват от вертикалната си интеграция по отношение на конкурентното си положение на пазара, особено по отношение на битовите и малките небитови клиенти.
- (96) Държавите членки следва да вземат конкретни мерки за подпомагане на по-широкото използване на **биометан или други видове газ, които могат технически и безопасно да бъдат подавани към и транспортирани през системата за природен газ [...]**, на чиито производители следва да се предостави недискриминационен достъп до газовата система, при условие че този достъп е постоянно съвместим със съответните технически правила и стандарти за безопасност, **и освен ако в настоящата директива не е предвидено друго.**

- (97) Производителите на възобновяеми и нисковъглеродни газове често са свързани към разпределителната мрежа. За да се улесни навлизането и пазарната интеграция на тези газове, от съществено значение е те да получат безпрепятствен достъп до пазара на едро и до съответните виртуални търговски точки. Участието на пазара на едро се определя от начина, по който са определени входно-изходните системи. В редица държави членки производителите, свързани към разпределителната мрежа, не са част от входно-изходната система. Поради това достъпът на възобновяеми и нисковъглеродни газове до пазара на едро следва да бъде улеснен чрез предоставяне на определение за входно-изходна система, **която да позволява включването на разпределителни системи** и в крайна сметка да гарантира, че **всички** производствени съоръжения **имат достъп до пазара, независимо дали са** свързани към разпределителната **или преносната** система [...]. Освен това Регламент [преработеният Регламент относно газа, предложен в COM(2021)[...] **804**] предвижда операторите на разпределителни системи и преносни системи да работят заедно за предоставяне на възможност за обратни потоци от разпределителната към преносната мрежа или на алтернативни средства за улесняване на пазарната интеграция на възобновяеми и нисковъглеродни газове.
- (98) За да се избегне налагането на несъразмерна финансова и административна тежест върху малки оператори на разпределителни системи, държавите членки следва да имат възможност, където е необходимо, да освобождават съответните предприятия от правните изисквания за отделяне.

- (99) Когато затворената газоразпределителна система се използва за осигуряване на оптимална ефикасност на интегрирани доставки на енергия, изискващи специфични експлоатационни стандарти, или затворената газоразпределителна система се поддържа основно за използване от собственика на системата, следва да е възможно освобождаване на оператора на газоразпределителната система от задължения, които биха представлявали прекомерна административна тежест поради специфичното естество на връзката между оператора на газоразпределителната система и ползвателите на системата. Промислени и търговски обекти или обекти, предлагащи съвместни услуги, като например сгради на железопътни гари, летища, болници, големи къмпинги с интегрирани съоръжения или химически заводи, биха могли да включват затворени газоразпределителни системи, поради специфичното естество на тяхната дейност.
- (100) С интегрирането на растящите обеми на възобновяеми и нисковъглеродни газове в системата за природен газ качеството на пренасяните и потребяваните в Европа газове ще се промени. За да се гарантира ефективното функциониране на системата за природен газ, операторите на газопреносни системи следва да отговарят за управлението на качеството на природния газ в своите съоръжения. Когато подаването на възобновяеми и нисковъглеродни газове става на равнището на разпределението и когато е необходимо да се управлява тяхното въздействие върху качеството на газа, регулаторните органи могат да възлагат на операторите на разпределителни системи да извършват управление на качеството в своите съоръжения. Когато изпълняват задачи по управление на качеството на природния газ, операторите на преносни и разпределителни системи следва да спазват приложимите стандарти за качество на природния газ.

- (101) За да функционира правилно вътрешният пазар на природен газ, регулаторите на енергия следва да могат да вземат решения по отношение на всички важни въпроси, свързани с регулирането, и да бъдат напълно независими от каквито и да е други обществени или частни интереси. Разпоредбите, свързани с автономността при изпълнението на предоставения на регулаторния орган бюджет следва да се прилагат в рамките, определени в националния закон и националните правила за бюджета. Като допринасят за независимостта на регулаторните органи от политически или икономически интереси чрез подходяща ротационна схема, държавите членки следва да могат да вземат надлежно предвид наличните човешки ресурси и състава на съвета.
- (102) За да се осигури ефективен пазарен достъп за всички участници на пазара, включително нови участници, е необходимо въвеждането на недискриминационни и отразяващи разходите механизми на балансиране. Това следва да бъде постигнато чрез установяване на прозрачни пазарно основани механизми за доставка и купуване на газ, необходими в контекста на изискванията за балансиране. Регулаторните органи следва да играят активна роля за осигуряване на цени за балансиране, които са недискриминационни и отразяват разходите. В същото време следва да бъдат осигурени подходящи стимули за балансиране на подаването и поемането на газ и да не се допуска излагането на системата на опасност.

- (103) Регулаторните органи следва да бъдат в състояние да определят или одобряват тарифите или методиките, на които се основава изчисляването на тарифите, въз основа на предложение от оператора на газопреносната система или оператора(ите) на разпределителни системи или оператора на система за втечнен природен газ (ВПП), или въз основа на предложение, договорено между тези оператори и ползвателите на мрежата. При изпълнение на тези задачи регулаторните органи следва да гарантират, че тарифите за пренос и разпределение са недискриминационни и отразяват разходите, и следва да вземат предвид дългосрочните, маргиналните, избегнатите мрежови разходи от мерките за управление на потреблението.
- (104) Регулаторните органи следва да насърчават, в тясно сътрудничество с Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER), създадена с Регламент [...] (ЕС) 2019/942 [...] на Европейския парламент и на Съвета¹⁵, развитието на отворен, конкурентен, сигурен и екологично устойчив вътрешен пазар на водород с безпрепятствени трансгранични потоци. За да функционира правилно вътрешният пазар на водород, регулаторните органи следва да имат възможност да вземат решения по всички важни въпроси, свързани с регулирането.

¹⁵ Регламент (ЕС) 2019/942 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. за създаване на Агенция на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 22).[...]

- (105) Регулаторите на енергия следва да имат правомощия да издават обвързващи решения спрямо предприятията за природен газ или водород и да им налагат ефективни, пропорционални и възпиращи санкции, когато те не изпълняват задълженията си, или да предлагат на компетентен съд да им налага такива санкции. На регулаторите на енергия следва да бъдат предоставени и правомощия да вземат решения, независимо от прилагането на правилата за конкуренция, относно въвеждането на подходящи мерки за осигуряване на ползи за клиентите чрез насърчаване на ефективна конкуренция, необходима за нормалното функциониране на вътрешния пазар на природен газ и на водород. Създаването на програми за продажба на права за доставка на газ е една от възможните мерки, които може да бъдат използвани за насърчаване на ефективна конкуренция и за гарантиране на нормалното функциониране на пазара.
- (106) На регулаторите на енергия следва също да се предоставят правомощия да допринасят за осигуряването на високи стандарти на обществените услуги в съответствие с изискванията за отваряне на пазара, за защита на уязвимите клиенти, както и за пълна ефективност на мерките за защита на потребителите. Тези разпоредби следва да не засягат нито правомощията на Комисията относно прилагането на правилата за конкуренция, включително контрола върху сливанията със съюзно измерение, нито правилата за вътрешния пазар, като например свободното движение на капитали. Независимият орган, пред който има право да обжалва дадена страна, засегната от решението на регулаторен орган, може да бъде съд или друг правораздавателен орган, упълномощен да осъществява съдебен контрол.

- (107) Всяко хармонизиране на правомощията на регулаторните органи следва да включва правомощия да предоставят стимули на предприятия и да налагат ефективни, пропорционални и възпиращи санкции на предприятия или да предлагат на компетентния съд да налага такива санкции. Освен това, регулаторните органи следва да разполагат с правомощия да изискват съответна информация от предприятията, да провеждат подходящи и достатъчни разследвания и да уреждат спорове.
- (108) Регулаторните органи и ACER следва да предоставят информация относно пазара на водород, за да се гарантира прозрачност, включително за аспекти като търсене и предлагане, инфраструктура за транспортиране, качество на услугите, трансгранична търговия, инвестиции, потребителски цени, ликвидност на пазара.
- (109) Операторите на газопреносни системи играят важна роля за осигуряването на разходоефективни инвестиции в газовите мрежи. За оптимизирано планиране на енергийните носители и за преодоляване на разминаването между различните подходи за планиране на мрежата на национално равнище и в целия ЕС се въвеждат допълнителни изисквания за последователно планиране. Планирането на мрежата следва също така да отчита увеличената взаимосвързаност между природния газ, електроенергията и водорода.

- (110) При разработването на плана за развитие на мрежата е важно операторите на инфраструктура да вземат предвид принципа „енергийната ефективност на първо място“¹⁶, по-специално очакваното потребление, използвано за разработването на съвместния сценарий.
- (111) В стратегията за интеграция на енергийната система се изтъква значението на координираното планиране и експлоатация на енергийната система за постигането на целите за декарбонизация. Поради това е необходимо да се изготви план за развитие на мрежата въз основа на съвместен сценарий, разработен на междусекторна основа. Въпреки че ще продължават да поддържат отделни секторни планове, операторите на инфраструктура следва да работят за по-висока степен на интеграция, като вземат предвид нуждите на системата извън конкретните енергоносители.
- (112) Плановите за развитие на мрежата са важен елемент за установяването на пропуските в инфраструктурата и за предоставянето на информация за инфраструктурата, която трябва да бъде изградена или която може да бъде изведена от експлоатация и може да бъде използвана за други цели, например за транспортиране на водород. Това важи независимо от модела на отделяне, избран за мрежовите оператори.
- (113) Информацията, предоставяна относно инфраструктурата, която може да бъде изведена от експлоатация, в рамките на плана за развитие на мрежата, може да посочва, че инфраструктурата се оставя неизползвана, или се демонтира, или се използва за други цели, например за транспортиране на водород. Идеята на тази повишена прозрачност по отношение на инфраструктурата е да се отчете фактът, че преустройството на инфраструктура е по-евтино от изграждането ѝ наново, поради което то би следвало да предлага по-разходоефективен преход.

¹⁶ Препоръка на Комисията от 28.9.2021 г. относно принципа за поставяне на енергийната ефективност на първо място: Насоки и примери за прилагането на принципа при вземането на решения в енергийния сектор и извън него, COM (2021) 7014 final.

- (114) В държавите членки, в които ще бъде развивана мрежа за водород, докладването относно развитието на инфраструктурата за водород следва да гарантира, че изграждането на системата за водород се основава на реалистични и ориентирани към бъдещето прогнози за потреблението, включително потенциалните нужди от гледна точка на електроенергийната система. Ако държавите членки решат да позволят целеви такси като средство за съфинансиране на нова инфраструктура за водород, докладът следва да подпомогне оценката на тези такси от регулаторния орган. Докладът следва да се представя редовно на регулаторния орган, като решението се взема от регулаторния орган. С оглед на разрастването на пазара на водород обаче следва да се избягва непропорционално честото и редовното изискване на такива доклади.
- (115) Информацията, съдържаща се в плана за развитие на мрежата, следва да дава възможност за прогнозиране на въздействията върху тарифите въз основа на планирането и извеждането от експлоатация, засягащи регулираната база активи, както е посочено в член 51 от настоящата директива.
- (116) Вместо национален план за развитие на мрежата на равнището на отделна държава членка държавите членки следва да могат като алтернатива да изготвят план за развитие на мрежата на регионално равнище, който включва повече от една държава членка и е в съответствие с доброволната регионална интеграция на пазара на газ.
- (117) Очаква се ролята на природния газ да намалее, за разлика от тази на електроенергията, и това ще засегне също търсенето на инфраструктурни инвестиции. Поради това планът за развитие на мрежата трябва да съдържа мерки във връзка с опасенията по отношение на конкуренцията, както и за предотвратяване на блокирането на активи. Следователно операторите на преносни системи, които са отделени съгласно правилата за разделяне на собствеността, не следва да попадат в обхвата на член 51, параграф 7.

(118) Инвестициите в голяма нова инфраструктура следва да бъдат активно насърчавани, като същевременно се гарантира нормалното функциониране на вътрешния пазар на газове. [...] На предприятията със свързани с доставката и производството интереси следва да е възможно временно да се предоставят частични или пълни дерогации от прилагането на разпоредбите за отделяне по отношение на съответните проекти. От съображения за сигурност на доставките възможността за временни дерогации следва да се прилага по-специално по отношение на новите тръбопроводи в рамките на Съюза, транспортиращи газ от трети държави за Съюза. Освобождаванията и дерогациите, предоставени съгласно директиви 2003/55/ЕО и 2009/73/ЕО и съответните изменения, следва да продължават да се прилагат до определения срок, както постановява решението за освобождаване или дерогация.

- (119) Необходимо е да се постигне напредък към взаимосвързани пазари на водород в Съюза и по този начин да се улеснят инвестициите в трансгранична инфраструктура за водород. **След декември 2030 г., когато [...] режимът за регулиран достъп на трети страни ще се прилага съгласувано във всички държави членки, и при липса на трансгранични тарифи [...] за транспорт, [...] една система за финансови компенсации следва да предоставя финансови стимули на участниците на пазара за разработването на трансгранични междусистемни връзки.**
- (120) Доверието в пазара, ликвидността му и броят на участниците трябва да се увеличат и по тази причина трябва да се засили регулаторният надзор над предприятията за газоснабдяване. Тези изисквания следва да не засягат действащото законодателство на Съюза относно финансовите пазари и да бъдат в съответствие с него. Необходимо е регулаторите на енергия и регулаторите на финансови пазари да си сътрудничат, за да могат да наблюдават съответните пазари. **Държавите членки следва да могат да определят финансовата стабилност на предприятията за доставка на природен газ като критерий за предоставяне на разрешение за продажба, включително препродажба, на природен газ. Този критерий следва да бъде напълно прозрачен и недискриминационен.**

- (121) Природният газ се внася в Съюза главно и все повече от трети държави. В правото на Съюза следва да се вземат предвид характеристиките на природния газ, като например липсата на структурна гъвкавост, която произтича от концентрацията на доставчици, дългосрочните договори или липсата на ликвидност надолу по веригата. Следователно е необходима по-голяма прозрачност, включително и информация за ценообразуването.
- (122) Преди приемането от Комисията на насоки за по-подробно определяне на изискванията за съхранение на документацията, ACER и Европейският комитет на регулаторите на ценни книжа (ЕКРЦК), създаден с Решение 2009/77/ЕО на Комисията¹⁷ следва да предоставят информация и съвети на Комисията по отношение на съдържанието на насоките. [...]ACER и ЕКРЦК следва също да си сътрудничат при по-нататъшното проучване и предоставяне на съвети относно това дали сделките с договори за доставка на газ и с газови деривати също следва да се подчиняват на изисквания за прозрачност преди и/или след сключването на сделките и какво би следвало да е съдържанието на тези изисквания.
- (123) Държавите членки или, когато държава членка е предвидила това, регулаторният орган следва да насърчават изготвянето на договори за прекъсваемо снабдяване.

¹⁷ ОВ L 25, 29.1.2009 г., стр. 18.

- (124) Държавите членки следва да гарантират, че като се вземат под внимание необходимите изисквания за качеството, [...] **биометанът** или други видове газ получават недискриминационен достъп до газовата система, при положение че този достъп е постоянно съвместим със съответните технически правила и стандарти за безопасност. Тези правила и стандарти следва да гарантират, че е технически възможно и безопасно посочените газове да бъдат подавани във и транспортирани през системата за природен газ, и следва също да вземат предвид техните химически характеристики.
- (125) Дългосрочните договори са важна част от доставките на газ в държавите членки. Те обаче не следва да представляват пречка за навлизането на възобновяеми и нисковъглеродни газове, поради което няма да е възможно договорите за доставка на газ от изкопаеми източници да продължават след 2049 г. Тези договори винаги са в съответствие с целта на настоящата директива, както и с ДФЕС, включително с правилата за конкуренция. Необходимо е дългосрочните договори да бъдат взети под внимание при планирането на капацитета за доставка и пренос на предприятията.
- (126) За да се осигури запазването на високи стандарти на обществени услуги в Съюза, всички мерки, взети от държавите членки за постигане на целите на настоящата директива, следва да се съобщават редовно на Комисията. Комисията следва периодично да публикува доклад, в който се анализират мерките, взети на национално ниво за постигане на целите, свързани с обществените услуги, и се прави сравнение на тяхната ефективност с оглед на даването на препоръки относно мерките, които да бъдат взети на национално ниво за постигане на високи стандарти на обществени услуги.

- (127) Спазването на изискванията за обществени услуги е основно изискване на настоящата директива и е важно в нея да бъдат определени общи минимални стандарти, спазвани от всички държави членки, определени в настоящата директива, които отчитат целите за обща защита, сигурност на доставките, опазване на околната среда и равностойни нива на конкуренция във всички държави членки. Важно е изискванията за обществени услуги да се тълкуват на национален принцип, отчитайки националните обстоятелства и при спазване на правото на Съюза.
- (128) Следва да е възможно мерките, въведени от държавите членки за постигане на целите за социално и икономическо сближаване, да включват по-специално осигуряването на адекватни икономически стимули, като според случая използват всички съществуващи инструменти на национално и съюзно равнище. Следва да е възможно такива инструменти да включват механизми на отговорност за гарантиране на необходимите инвестиции.

- (129) Доколкото мерките, взети от държавите членки за изпълнение на задълженията за обществена услуга, представляват държавна помощ по смисъла на член 107, параграф 1 от ДФЕС, съществува задължение по член 108, параграф 3 от ДФЕС тези мерки да бъдат нотифицирани на Комисията.
- (130) Пазарните цени следва да създават подходящи стимули за развитие на мрежата.
- (130a) Някои държави членки, поради историческите характеристики и степента на зрялост на своите пазари на природен газ, следва да имат възможност за дерогация от специфичните правила, установени в настоящата директива, за да се предотврати необоснованото санкциониране и да се насърчи ефективното развитие на пазарите на природен газ в тези държави. Това се отнася по-специално за Люксембург поради специфичните му пазарни характеристики и за всички държави членки, които все още не са свързани към взаимосвързаната система на други държави членки, или които все още не са получили първата търговска доставка по първия си дългосрочен договор за доставка на природен газ. За да се гарантира единното прилагане на правото на Съюза, дерогациите за държавите членки, които все още не са свързани към взаимосвързаната система на други държави членки, или които все още не са получили първата търговска доставка по първия си дългосрочен договор за доставка на природен газ, следва да имат временен характер, докато тези държави членки успеят да постигнат по-високи стандарти по отношение на отварянето на пазара и взаимосвързаността с интегрираната газова система в ЕС. Когато се прилага такава дерогация, тя следва да обхваща и всички разпоредби на настоящата директива, които допълват или изискват предварителното прилагане на някоя от разпоредбите, за които е предоставена дерогация.**
- (131) Насърчаването на лоялна конкуренция и лесен достъп за различните доставчици следва да бъде от първостепенно значение за държавите членки, за да се позволи на потребителите да се възползват в пълна степен от възможностите на либерализирания вътрешен пазар на газове.

- (132) За да бъде повишена сигурността на доставките, като едновременно с това се поддържа дух на солидарност между държавите членки, по-специално при криза в доставките на енергия, е важно да бъде предвидена рамка за регионално сътрудничество в дух на солидарност. Такова сътрудничество може да разчита първо и предимно, ако държавата членка реши това, на пазарно основани механизми. Сътрудничеството за насърчаване на регионалната и двустранната солидарност следва да не налага прекомерна тежест и да не води до дискриминация за участниците на пазара.
- (133) С оглед създаването на вътрешен пазар на природен газ, държавите членки следва да насърчават интеграцията на националните си пазари и сътрудничеството между системните оператори на съюзно и регионално равнище, като се включат и изолираните системи, които формират газови острови, които продължават да съществуват в Съюза.
- (134) Доброволната регионална интеграция на пазарите, по-специално сливането на пазари, може да донесе различни ползи в зависимост от особеностите на пазарите. Интеграцията на пазари може да бъде възможност за оптимално използване на инфраструктурата, при условие че тя не оказва отрицателно въздействие върху съседните пазари, например чрез увеличаване на трансграничните тарифи. Това представлява също възможност за увеличаване на конкуренцията, ликвидността и търговията в полза на крайните потребители в региона чрез привличане на доставчици, които иначе не биха имали интерес поради малкия размер на пазара. Пазарната интеграция позволява също така да се създадат по-големи зони, които имат достъп до повече източници на доставки. Тази диверсификация може да окаже въздействие върху цените на пазара на едро благодарение на подобрената конкуренция между източниците, но може също така да подобри сигурността на доставките, ако няма оставащо вътрешно претоварване в новата слята зона. Пазарната интеграция би могла да бъде основа за по-нататъшна подкрепа за преобразуването на пазара на природен газ, включително за разгръщането на възобновяемите и нисковъглеродните газове. Държавите членки, регулаторните органи и **операторите на преносни системи** следва да си сътрудничат за улесняване на регионалната интеграция.

- (135) Развитието на истински вътрешен пазар на природен газ чрез свързана в рамките на целия Съюза мрежа следва да бъде една от основните цели на настоящата директива, поради което регулаторните въпроси относно трансграничните междусистемни връзки и регионалните пазари, следва да бъдат една от основните задачи на регулаторните органи, по целесъобразност, в тясно сътрудничество с ACER .
- (136) Гарантирането на общи правила за истински вътрешен пазар и широкото снабдяване с газ следва също да бъде една от основните цели на настоящата директива. За тази цел реални пазарни цени биха стимулирали трансграничната търговия, като същевременно водят до сближаване на цените.
- (137) Регулаторните органи следва също да предоставят информация относно пазара, за да позволят на Комисията да следи и наблюдава вътрешния пазар на природен газ и неговото краткосрочно, средносрочно и дългосрочно развитие, включително аспекти като търсене и предлагане, инфраструктура за пренос и разпределение, качество на услугите, трансгранична търговия, управление на претоварването, инвестиции, цени на едро и потребителски цени, ликвидност на пазара, както и подобрения на екологичните показатели и на ефикасността. Регулаторните органи следва да докладват на органите по конкуренция и на Комисията относно тези държави членки, в които цените нарушават конкуренцията и нормалното функциониране на пазара.

- (138) Доколкото целта на настоящата директивата, а именно създаването на напълно работещ вътрешен пазар на природен газ и на водород, не може да бъде постигната в достатъчна степен от държавите членки, а може по-добре да бъде постигната на съюзно равнище поради ефектите на мащаба на това действие, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора за Европейския съюз. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящата директива не надхвърля необходимото за постигането на тази цел.
- (139) Съгласно Регламент (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета¹⁸ Комисията може да приема насоки или мрежови кодекси за постигане на необходимата степен на хармонизация. Такива насоки или мрежови кодекси, които представляват обвързващи правила, приети като **регламенти за изпълнение** на Комисията, също с оглед на някои разпоредби на настоящата директива, са полезен инструмент, който при необходимост може бързо да бъде адаптиран.
- (140) По-специално на Комисията следва да бъде предоставено правомощие да приеме насоките, необходими за осигуряването на минималната степен на хармонизация, нужна за постигането на целта на настоящата директива.

¹⁸ Регламент (ЕО) № 715/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юли 2009 г. относно условията за достъп до газопреносни мрежи за природен газ и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1775/2005 (ОВ L 211, 14.8.2009 г., стр. 36).

- (141) Съгласно Съвместната политическа декларация на държавите членки и на Комисията относно обяснителните документи от 28 септември 2011 г. държавите членки са поели ангажимент в обосновани случаи да прилагат към съобщението за своите мерки за транспониране един или повече документи, обясняващи връзката между елементите на дадена директива и съответстващите им части от националните инструменти за транспониране. По отношение на настоящата директива законодателят смята, че предоставянето на тези документи е обосновано, по-специално след решението на Съда на Европейския съюз по дело Комисия/Белгия (дело C-543/17).
- (142) Настоящата директива зачита основните права и съблюдава принципите, признати по-специално в Хартата на основните права на Европейския съюз. Поради това настоящата директива следва да се тълкува и прилага в съответствие с тези права и принципи, и по-конкретно с правото на защита на личните данни, гарантирано от член 8 от Хартата. От съществено значение е всяка обработка на лични данни съгласно настоящата директива да се извършва в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета¹⁹.

¹⁹ ОВ L 119, 4.5.2016 г., стр. 1.

- (143) С цел да се осигури минималната степен на хармонизация, необходима за постигането на целта на настоящата директива, на Комисията следва да бъде делегирано правомощието да приема актове в съответствие с член 290 от ДФЕС във връзка с несъществени елементи в някои конкретни области, които са основни за постигането на целта на настоящата директива. От особена важност е по време на подготвителната си работа Комисията да проведе подходящи консултации, включително на експертно равнище, и тези консултации да бъдат проведени в съответствие с принципите, заложи в Междунституционалното споразумение от 13 април 2016 г. за по-добро законотворчество²⁰. По-специално, с цел осигуряване на равно участие при подготовката на делегираните актове, Европейският парламент и Съветът получават всички документи едновременно с експертите от държавите членки, като техните експерти получават систематично достъп до заседанията на експертните групи на Комисията, занимаващи се с подготовката на делегираните актове.
- (144) С цел да се осигурят еднакви условия за изпълнението на настоящата директива, на Комисията следва да се предоставят изпълнителни правомощия да определя изискванията за оперативна съвместимост на енергийните услуги и недискриминационни и прозрачни процедури за достъп до данни. Тези правомощия следва да бъдат упражнявани в съответствие с Регламент (ЕС) № 182/2011.
- (145) Задължението за транспониране на настоящата директива в националното законодателство трябва да бъде ограничено до разпоредбите, които представляват изменение по същество в сравнение с предходната директива. Задължението за транспониране на разпоредбите, които не са изменени, произтича от предходната директива.

²⁰ ОВ L 123, 12.5.2016 г., стр. 1.

- (146) За да се гарантира гладкото и ефективно прилагане на разпоредбите, предвидени в настоящата директива, Комисията подкрепя държавите членки чрез Инструмента за техническа подкрепа, **създаден с Регламент (ЕС) 2021/240 на Европейския парламент и на Съвета²¹**, както и чрез предоставянето на конкретен експертен технически опит за разработване и извършване на реформи, включително такива, които насърчават развитието на конкурентоспособен вътрешен пазар на природен газ и водород, който дава възможност за интегриране на възобновяемите и нисковъглеродните газове и засилва сътрудничеството и координацията между операторите на преносни и разпределителни системи. Техническата подкрепа включва например укрепване на административния капацитет, хармонизиране на законодателните рамки и споделяне на съответните най-добри практики.
- (147) Настоящата директива не следва да засяга задълженията на държавите членки по отношение на сроковете за транспониране в националното законодателство и датите на прилагане на директивите, посочени в приложение III, част Б,

²¹ Регламент (ЕС) 2021/240 на Европейския парламент и на Съвета от 10 февруари 2021 г. за създаване на Инструмент за техническа подкрепа (**ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр.1**)..

Глава I

Предмет, обхват и определения

Член I

Предмет и обхват

1. Настоящата директива установява общи правила за преноса, разпределението, доставката и съхранението на газове по смисъла на член 2, точка [...] 3, като се използва системата за природен газ, определена в точка [...] 4 от същия член. Тя определя правилата, свързани с организацията и функционирането на този сектор, достъпа до пазара, критериите и процедурите, приложими при предоставянето на разрешения за пренос, разпределение, доставка и съхранение на газове, като се използва системата за природен газ, както и експлоатацията на системите.
2. Настоящата директива установява правила за транспортирането, доставката и съхранението на природен газ, както и за преобразуването на системата за природен газ в система, основаваща се на възобновяеми и нисковъглеродни газове.

3. Настоящата директива установява общи правила за транспортирането, доставката и съхранението на водород, като се използва системата за водород. Тя определя правилата, свързани с организацията и функционирането на този сектор, достъпа до пазара, критериите и процедурите, приложими при предоставянето на разрешения за мрежи, доставка и съхранение на водород, както и за експлоатацията на системите.
4. С настоящата директива се установяват правила за постепенното създаване в целия Съюз на взаимосвързана система за водород, която да допринася за намаляването на нетните емисии на парникови газове, **включително в [...]** трудните за декарбонизация сектори и по този начин да подпомага [...] декарбонизацията на енергийната система на ЕС.

Член 2

Определения

За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

- (1) „природен газ“ означава всички газове, които се състоят основно от метан, включително [...] биометан, или други видове газ, за които е технически възможно и безопасно да бъдат подавани и транспортирани в системата за природен газ;
- (2) „възобновяем газ“ означава биогаз, както е определен в член 2, точка 28 от Директива (ЕС) 2018/2001, включително биометан, както и възобновяеми течни и газообразни горива, които са част от горива от небиологичен произход (ВГНП), съгласно определението в член 2, точка 36 от същата директива;
- (3) „газове“ означава природен газ и водород;
- (4) „система за природен газ“ означава система от инфраструктурни елементи, включително тръбопроводи, терминали за ВПГ и съоръжения за съхранение, която транспортира газове, които се състоят основно от метан и включва [...] биометан или други видове газ, за които е технически възможно и безопасно да бъдат подавани и транспортирани в тръбопроводите на системата за природен газ.

- (5) „система за водород“ означава система от инфраструктурни елементи, включително мрежи за водород, съоръжения за съхранение на водород и терминали за водород, която съдържа водород с висока степен на чистота **в съответствие с приложимите стандарти за качество на водорода за [...] такава система;**
- (6) „съоръжение за съхранение на водород“ означава съоръжение, което се използва за съхранение на водород с висока степен на чистота:
- а) включително частта на терминал за водород, използвана за съхранение, но без частта, използвана за операции по производството [...], както и съоръжения, които са запазени изключително за ползване от оператори на мрежи за водород при изпълнението на техните функции;
 - б) включително големи, по-специално подземни, съоръжения за съхранение на водород, но без по-малки лесно изградими [...] инсталации за съхранение на водород;

- (6a) **„оператор на съхранение на водород“ означава физическо или юридическо лице, което изпълнява функция по съхранение на водород и което отговаря за експлоатацията на съоръжението за съхранение на водород;**
- (7) **„временно съхранение на водород“ означава съхранение чрез сгъстяване на водород с висока степен на чистота в мрежи за водород, без това да включва съоръжения, запазени за ползване от оператори на мрежи за водород при изпълнението на техните функции;**
- (8) **„терминал за водород“ означава инсталация, използвана за **разтоварване и** преобразуване на течен водород[...] или течен амоняк [...] в газообразен водород за подаване в мрежата за водород **или системата за природен газ**, или за втечняване на газообразен водород **и неговото зареждане**, включително спомагателни услуги и съоръжения за временно съхранение, необходими за процеса на преобразуване и последващото подаване в мрежата за водород, но без частите на терминала за водород, използвани за съхранение;**
- (8a) **„оператор на терминал за водород“ означава физическо или юридическо лице, което извършва дейностите по разтоварване и преобразуване на течен водород или течен амоняк в газообразен водород за подаване в мрежата за водород или системата за природен газ, или втечняването и зареждането на газообразен водород, и отговаря за експлоатацията на терминал за водород;**
- (9) **„качество на водорода“ означава степента на съответствие на водорода по отношение на чистотата и съдържанието на онечиствания на приложимите за конкретната система за водород стандарти за качество на водорода;**
- (10) **„нискowęглероден водород“ означава водород, чието енергийно съдържание е получено от невъзобновяеми източници, който отговаря на [...] праговата стойност за намаление на емисиите на парникови газове от 70% **в сравнение с използваното за сравнение изкопаемо гориво EF(t), посочено в приложение V към Директива (ЕС) 2018/2001;****

- (11) „нисковъглероден газ“ означава онази част от газообразните горива в рециклираните въглеродни горива, както са определени в член 2, точка 35 от Директива (ЕС) 2018/2001, нисковъглеродния водород и синтетичните газообразни горива, чието енергийно съдържание е получено от нисковъглероден водород, който отговаря на праговата стойност за намаление на емисиите на парникови газове от 70% **в сравнение с използваното за сравнение изкопаемо гориво EF(t), посочено в приложение V към Директива (ЕС) 2018/2001;**
- (12) „нисковъглеродни горива“ означава рециклирани въглеродни горива, както са определени в член 2 от Директива (ЕС) 2018/2001, нисковъглероден водород и синтетични газообразни и течни горива, чието енергийно съдържание е получено от нисковъглероден водород, който отговаря на праговата стойност за намаление на емисиите на парникови газове от 70% **в сравнение с използваното за сравнение изкопаемо гориво EF(t), посочено в приложение V към Директива (ЕС) 2018/2001;**
- (13) „предприятие за водород“ означава физическо или юридическо лице, което изпълнява поне една от следните функции: производство, транспорт, доставка, закупуване или съхранение на водород или експлоатиране на терминал за водород, и което отговаря за свързаните с тези функции търговски, технически задачи и/или задачи по поддръжка, с изключение на крайните клиенти;
- (14) „предприятие за природен газ“ означава всяко физическо или юридическо лице, което извършва производство, пренос, разпределение, доставка, закупуване или съхранение на природен газ, включително на ВПГ, и което отговаря за свързаните с тези функции търговски, технически задачи или задачи по поддръжка, но без да са включени крайни клиенти;

- (15) „добивна газопроводна мрежа“ означава газопровод или мрежа от газопроводи, които се експлоатират и/или са изградени като част от проект за добив на нефт или природен газ, или се използват за преноса на природен газ от един или няколко такива проекта до инсталация за преработка, терминал или брегови терминал;
- (16) „пренос“ означава транспортирането на природен газ по мрежа, съставена предимно от тръбопроводи с високо налягане, различна от добивна газопроводна мрежа и различна от частта от тръбопроводите с високо налягане, използвана основно в контекста на местното разпределение на природен газ, с оглед на доставката му на клиенти, но без да се включва самата доставка;
- (17) „оператор на газопреносна система“ означава физическо или юридическо лице, което извършва дейността по пренос и отговаря за експлоатацията, осигурява поддръжката и при необходимост развива газопреносната система в даден район, и, където е приложимо, взаимовръзките с другите системи, осигурява дългосрочната способност на системата да посреща разумните искания за транспортиране на природен газ;
- (18) „разпределение“ означава пренос на природен газ по местни или регионални мрежи от газопроводи с оглед доставянето му до клиентите, като не се включва доставката;
- (19) „оператор на газоразпределителна система“ означава физическо или юридическо лице, което извършва дейността по газоразпределение, и което отговаря за експлоатацията, осигурява поддръжката, и при необходимост, развива газоразпределителната система в даден район, и където е приложимо, взаимовръзките с другите системи, и осигурява дългосрочната способност на системата да посреща разумните искания за разпределение на природен газ;

- (20) „мрежа за водород“ означава мрежа от тръбопроводи, използвани за транспортиране на водород с висока степен на чистота с цел доставянето му на клиенти, но без да се включва самата доставка;
- (21) „транспортиране на водород“ означава транспортиране на водород по мрежа за водород с цел доставянето му на клиенти, но без да се включва самата доставка, независимо от налягането, географския обхват или свързаната към мрежата група клиенти;
- (22) „оператор на мрежа за водород“ означава физическо или юридическо лице, което извършва дейността по транспортиране на водород и отговаря за експлоатацията, осигурява поддръжката и при необходимост развива мрежата за водород в даден район, а когато е приложимо също и взаимовръзките с други мрежи за водород, и осигурява дългосрочната способност на системата да посреща разумните искания за пренос на водород;
- (23) „доставка“ означава продажбата, включително препродажбата, на клиенти на природен газ, включително ВПГ, или водород, включително течен водород **и носители на водород, включително амоняк, метанол или течни органични носители на водород;**
- (24) „предприятие за доставка“ означава всяко физическо или юридическо лице, което изпълнява функция по доставка;
- (25) „съоръжение за съхранение“ означава съоръжение, което се използва за съхранение на природен газ и което е собственост и/или се експлоатира от предприятие за природен газ, включително частта от съоръженията за ВПГ, която се използва за съхранение, но с изключение на частта, която се използва за добивни операции, и с изключение на съоръженията, запазени изключително за оператори на газопреносни системи за осъществяване на дейността им;

- (26) „оператор на система за съхранение“ означава физическо или юридическо лице, което изпълнява функция по съхранение на природен газ и което отговаря за експлоатацията на съоръжението за съхранение;
- (27) „съоръжение за ВПГ“ означава терминал, който се използва за втечняването на природен газ, или за вноса, разтоварването и регазификацията на втечнения природен газ, включително спомагателни услуги и временно съхранение, необходими за процеса на регазификация и последващата доставка към газопреносната система, но без частите от терминалите за ВПГ, които се използват за съхранение;
- (28) „оператор на система за ВПГ“ означава физическо или юридическо лице, което изпълнява функция по втечняване на природния газ, или внос, разтоварване, и регазификация на втечнения природен газ, и отговаря за експлоатацията на съоръжението за ВПГ;
- (29) „система“ означава всякакви газопреносни мрежи, газоразпределителни мрежи, съоръжения за ВПГ или съоръжения за съхранение, които са собственост на или се експлоатират от предприятие за природен газ, включително временно съхранение и неговите съоръжения, които предлагат спомагателни услуги и тези на свързаните предприятия, които са необходими за предоставянето на достъп до преноса, разпределението и ВПГ;
- (30) „спомагателни услуги“ са всички услуги, необходими за достъпа до и експлоатацията на газопреносната мрежа, газоразпределителната мрежа, съоръженията за ВПГ, или съоръженията за съхранение, включително балансиране на товара, примесване, **разделяне** и подаване на инертни газове, с изключение на съоръженията, резервирани изключително за операторите на газопреносни системи при осъществяване на дейността им;
- (31) „временно съхранение на природен газ“ означава съхранението на природен газ посредством съгъстяване в газопреносни и газоразпределителни системи, но с изключение на съоръженията, запазени за операторите на газопреносни системи за осъществяване на функциите им;

- (32) „взаимносвързана система“ означава съвкупност от системи, които са свързани помежду си;
- (33) „междусистемен газопровод“ означава преносен газопровод, който пресича или следва границата между държави членки за целите на свързването на националните газопреносни системи на тези държави членки, или преносен газопровод между държава членка и трета държава до територията на държавата членка или до нейните териториални води;
- (34) „междусистемен газопровод за водород“ означава мрежа за водород, която пресича или следва границата между държави членки **за целите на свързването на националните мрежи за водород на тези държави членки**, или **мрежа за водород** между държава членка и трета държава до територията на тази държава членка или до нейните териториални води;
- (35) „директен газопровод“ означава газопровод като допълнение към взаимносвързаната система;
- (36) „интегрирано предприятие за природен газ“ означава вертикално или хоризонтално интегрирано предприятие;

- (37) „вертикално интегрирано предприятие“ е предприятие или група предприятия за природен газ, или предприятие или група предприятия за водород, за които едно и също лице или лица са оправомощени, пряко или непряко, да упражняват контрол, и в което предприятието или групата предприятия изпълняват най-малко една от функциите по пренос, разпределение, транспортиране на водород, експлоатация на терминал за водород, съхранение на ВПГ, природен газ или водород и поне една от функциите по производство или доставка на природен газ или водород;
- (38) „хоризонтално интегрирано предприятие“ е предприятие, което изпълнява поне една от функциите по добив, пренос, разпределение, доставка или съхранение на природен газ, както и друга, несвързана с природния газ дейност;
- (39) „свързано предприятие“ означава свързано предприятие, както е определено в член 2, точка 12 от Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета²², или предприятие, което принадлежи на същите акционери;
- (40) „ползвател на системата“ означава физическо или юридическо лице, което доставя или получава доставки по системата;
- (41) „клиент“ означава клиент на едро или краен клиент на газове или предприятие за природен газ или водород, което закупува газове;

²² Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно годишните финансови отчети, консолидираните финансови отчети и свързаните доклади на някои видове дружества и за изменение на Директива 2006/43/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директиви 78/660/ЕИО и 83/349/ЕИО на Съвета (ОВ L 182, 29.6.2013 г., стр. 19).

- (42) „битов клиент“ означава клиент, който закупува газове за своето собствено битово потребление;
- (43) „небитов клиент“ означава клиент, който закупува газове, които не са предназначени за покриване на неговите собствени битови нужди;
- (44) „краен клиент“ означава клиент, който закупува газове за свои собствени нужди;
- (45) „клиент на едро“ означава всяко физическо или юридическо лице, различно от оператор на газопреносна и газоразпределителна система, което закупува газове с цел препродажба вътре или вън от системата, където е установено;
- (46) „микропредприятие“ означава предприятие, в което работят по-малко от 10 души и чийто годишен оборот и/или общо салдо по годишния счетоводен баланс не надхвърля 2 милиона евро;
- (47) „малко предприятие“ означава предприятие, в което работят по-малко от 50 души и чийто годишен оборот и/или общо салдо по годишния счетоводен баланс не надхвърля 10 милиона евро;

- (48) „сигурност“ означава сигурност на доставките на природен газ и техническа безопасност;
- (49) „договор за доставка на газ“ означава договор за доставка на газове, но не включва газов дериват;
- (50) „газов дериват“ означава финансов инструмент, посочен в приложение I, раздел B, точка 5, 6 или 7 от Директива 2014/65/ЕС относно пазарите на финансови инструменти²³, когато този инструмент е свързан с газове;
- (51) „контрол“ означава всички права, договори или всякакви други средства, които самостоятелно или в комбинация и предвид свързаните с тях фактически и правни обстоятелства предоставят възможността за упражняване на решаващо влияние върху предприятие, по-специално чрез:
- а) собственост или право на ползване на всички или част от активите на дадено предприятие;
 - б) права или договори, които предоставят решаващо влияние върху състава, гласуването или решенията на органите на предприятието;
- (52) „дългосрочен договор“ означава договор за доставка с продължителност над една година;[...]

²³ OB L 173, 12.6.2014 г., стр. 349–496.

- (53) **„входно-изходна система“** означава [...] модел на достъп [...] за природен газ, при който ползвателите на системата си запазват независимо права за капацитет на входните и изходните точки. Входно-изходната система включва преносната система и може да включва разпределителната система или части от разпределителна система. [...];
- (54) **„зона за балансиране“** означава [...] система, за която се прилага специфичен режим на балансиране и която [...] включва преносната система и може да включва [...] разпределителни системи или части от такива [...] разпределителни системи;
- (55) **„виртуална търговска точка“** означава нефизическа търговска точка в рамките на входно-изходна система, където се обменят газове между продавач и купувач, без да е необходимо да се резервира [...] капацитет;
- (55a) **„ползвател на мрежа“** означава клиент или потенциален клиент на системен оператор, както и самите системни оператори, доколкото това им е необходимо, за да изпълняват функциите си, свързани с транспортирането на природен газ и водород;

- (56) „входна точка“ означава точка, която предоставя достъп до входно-изходна система и подлежи на процедури за резервиране от ползвателите на мрежата [...].
- (57) „изходна точка“ означава точка, която позволява извеждането на газ от входно-изходната система и подлежи на процедури за резервиране от ползвателите на мрежата [...].
- (58) „точка на междусистемно свързване“ означава физическа или виртуална точка, свързваща съседни входно-изходни системи или свързваща входно-изходна система с газопровод за междусистемно свързване, доколкото тези точки подлежат на процедури за резервиране от ползвателите на мрежата;
- (59) „виртуална точка на междусистемно свързване“ означава две или повече точки на междусистемно свързване, свързващи две съседни входно-изходни системи една с друга, при което тези точки са обединени за целите на предоставянето на една обща услуга за капацитет;
- (60) „участник на пазара“ означава физическо или юридическо лице, което купува, продава или произвежда газове или предоставя услуги за съхраняване, включително посредством издаване на нареждания за търговия, на един или повече пазари на газ, включително на балансиращи пазари;
- (61) „такса за прекратяване на договор“ означава такса или санкция, наложена на клиентите от доставчиците или участниците на пазара, за прекратяване на договор за доставка на газ или договор за услуги;

- (62) „такса за смяна“ означава такса или санкция за смяна на доставчика или на участник на пазара, включително таксите за прекратяване на договор, наложени пряко или непряко на клиентите от доставчиците, от участниците на пазара, или от операторите на системи;
- (63) „информация за фактурирането“ означава информацията, предоставена в сметката на крайният клиент, освен искането за плащане;
- (64) „традиционен измервателен уред“ означава аналогов или електронен измервателен уред, който не може да предава и получава данни;
- (65) „интелигентна измервателна система“ означава електронна система, която може да измерва подадения в мрежата газ или потреблението на газ от мрежата[...] и дава възможност за предаване и приемане на данни за информация, наблюдение и контрол посредством някакъв вид електронна комуникация;
- (66) „оперативна съвместимост“ означава — в контекста на интелигентното измерване — способността на две или повече енергийни или комуникационни мрежи, системи, устройства, приложения или компоненти да си взаимодействат и да обменят и използват информация с цел изпълнение на изискваните от тях функции;

- (67) „най-нови налични данни“ означава, по отношение на данните от интелигентно измерване, че те се предоставят в срок, който съответства на най-краткия срок за уреждане на дисбаланси на националния пазар;
- (68) „най-добри налични техники“ означава — в контекста на защитата и сигурността на данните при интелигентното измерване — най-ефективните, усъвършенствани и практически пригодни техники, предоставящи по принцип основата за съответствие с правилата на Съюза за защита на данните и сигурността;
- (69) „енергийна бедност“ означава енергийна бедност съгласно определението в член 2, точка 49 от Директива (ЕС) 2021/0203 COD на Европейския парламент и на Съвета;
- (70) [...]
- [...]

[...]

- (70a) „гражданска енергийна общност“ означава правен субект съгласно определението в член 2, точка 11 от Директива (ЕС) 2019/944, който оперира на пазара за възобновяеми газове;
- (71) „активен клиент“ означава краен клиент на природен газ или група от действащи съвместно крайни клиенти на природен газ, които потребяват или съхраняват възобновяем газ, произведен в техните обекти, разположени в точно определени граници, или, когато това е разрешено от държавите членки, в други обекти, продават произведения от самите тях възобновяем газ, като използват системата за природен газ, или **участват в схеми за гъвкавост или** за енергийна ефективност, при условие че тези дейности не са основните им търговски или професионални дейности.

Глава II

Общи правила за организацията на пазара

Член 3

Конкурентни, фокусирани върху потребителите, гъвкави и недискриминационни пазари за газове

1. Държавите членки гарантират, че: всички клиенти имат свободата да купуват газове от доставчик по свой избор, а също така и да имат повече от един договор за доставка на природен газ или водород едновременно, при условие че са създадени необходимата връзка и измервателни точки.
2. Държавите членки гарантират, че тяхното национално право не възпрепятства неоправдано трансграничната търговия с газове, възникването и функционирането на ликвидна търговия с газове, участието на потребителите, инвестициите, по-конкретно във възобновяеми и нисковъглеродни газове, или акумулирането на енергия между държавите членки, и гарантират, че цените на газовете отразяват действителното търсене и предлагане.

3. Държавите членки гарантират, че не съществуват неоправдани пречки на вътрешния пазар на газове по отношение на навлизането и напускането на пазара, търговията и експлоатацията.
4. Държавите членки гарантират, че енергийните предприятия са подчинени на прозрачни, пропорционални и недискриминационни правила, такси и третиране, по-специално по отношение на достъпа до пазари на едро, достъпа до данни, процедурите за смяна и режимите на фактуриране, а когато е приложимо — и при лицензирането.
5. Държавите членки гарантират, че участниците на пазара от трети държави, когато извършват дейност в рамките на вътрешния пазар на газове, отговарят на изискванията на приложимото право на Съюза и на националното право, **включително в областта на околната среда и безопасността.**

Член 4

Обусловени от пазара цени за доставка

1. Доставчиците са свободни да определят цената, на която доставят газове на клиентите си. Държавите членки предприемат подходящи действия, за да гарантират ефективната конкуренция между доставчиците.
2. Държавите членки гарантират защитата на енергийно бедните и уязвимите битови клиенти съгласно член[...] 25 чрез социалната си политика или чрез други средства, различни от публичните намеси при определянето на цените за доставката на газове.
3. Чрез дерогация от параграфи 1 и 2 държавите членки могат да прилагат публични намеси при определянето на цените за доставка на природен газ за енергийно бедните или уязвимите битови клиенти. Тези публични намеси са обвързани с условията, посочени в параграфи 4 и 5.
4. Публичните намеси при определянето на цените за доставка на природен газ:
 - а) преследват общ икономически интерес и не надхвърлят необходимото за постигането на общия икономически интерес;
 - б) са ясно определени, прозрачни, недискриминационни и прилагането им подлежи на проверка;
 - в) гарантират равен достъп на предприятията за природен газ от Съюза до клиентите;
 - г) са ограничени по време и са пропорционални по отношение на своите бенефициери;
 - д) не водят до допълнителни разходи за участниците на пазара по дискриминационен начин.

5. Всяка държава членка, която прилага публични намеси при определянето на цените за доставка на природен газ в съответствие с параграф 3 от настоящия член, също така спазва член 3, параграф 3, буква г) и член 24 от Регламент (ЕС) 2018/1999, независимо от това дали в съответната държава членка има значителен брой домакинства в положение на енергийна бедност.
6. За да има преходен период, през който да се създаде ефективна конкуренция за договорите за доставка на природен газ между доставчиците и да се постигне пълноценно действащо пазарно обусловено ценообразуване на дребно за газ в съответствие с параграф 1, държавите членки могат да прилагат публични намеси при определянето на цените за доставка на природен газ за битовите клиенти, [...], които не се ползват от публични намеси съгласно параграф 3, **както и за микропредприятията.**
7. Публичните намеси по член 6 трябва да отговарят на критериите, определени в параграф 4, и:
- а) да са придружени от набор от мерки за постигане на ефективна конкуренция и за въвеждане на методика за оценяване на напредъка постигнат във връзка с тези мерки;
 - б) да се определят чрез методика, която гарантира недискриминационното третиране на доставчиците;
 - в) да бъдат определени на цена, която е по-висока от себестойността, на равнище, на което може да възникне ефективна ценова конкуренция;
 - г) да са създадени така, че да свеждат до минимум отрицателното въздействие върху пазара на едро на природен газ;
 - д) да гарантират, че всички бенефициери на публични намеси имат възможност да изберат конкурентни пазарни оферти и са пряко информирани поне веднъж на тримесечие за наличието на оферти и възможности за икономии на конкурентния пазар, както и да гарантират, че на тях им се предоставя помощ за преминаване към пазарно обусловено предлагане;

- е) **да гарантират, в случай че държавата членка пристъпи към въвеждането на интелигентни измервателни системи [...] в съответствие с [...] член[...]** 16, [...], **че** всички бенефициери на такива публични намеси [...] [...], биват пряко информирани за възможността да бъдат инсталирани интелигентни измервателни уреди и получават необходимата помощ;
- ж) да не водят до пряко кръстосано субсидиране между клиентите, обслужвани по цени на свободния пазар, и клиентите, обслужвани по регулирани цени за доставка.

8. Държавите членки нотифицират Комисията за мерките, взети в съответствие с параграфи 3 и 6, в срок от един месец след приемането им и могат да ги прилагат незабавно. Нотификацията следва да бъде придружена от обяснение защо други инструменти не са били достатъчни за постигането на преследваната цел, по какъв начин са изпълнени изискванията, посочени в параграфи 4 и 7, и какви са последиците от мерките, предмет на нотификацията, върху конкуренцията. В нотификацията се описват обхватът на бенефициерите, продължителността на прилагане на мерките и броят на битовите клиенти, засегнати от тях, и се обяснява как са били определени регулираните цени.

9. Считано от 15 март 2025 г., и на всеки две години след това, като част от интегрираните национални доклади за напредъка в областта на енергетиката и климата държавите членки представят на Комисията доклади за прилагането на настоящия член, за необходимостта от публични намеси съгласно настоящия член и тяхната пропорционалност, както и оценка на напредъка към постигане на ефективна конкуренция между доставчиците и прехода към пазарно обусловени цени. Държавите членки, които прилагат регулирани цени в съответствие с параграф 6, докладват за изпълнението на условията, посочени в параграф 7, включително за изпълнението им от доставчиците, от които се изисква да прилагат такива намеси, както и за въздействието на регулираните цени върху финансовото положение на тези доставчици.
10. Комисията извършва преглед и представя на Европейския парламент и на Съвета доклад за прилагането на настоящия член с цел постигане на обусловено от пазара ценообразуване на дребно на природния газ и, ако е целесъобразно, внася заедно с доклада или на по-късен етап законодателно предложение. Този доклад може да е комбиниран с доклада за изпълнението на член 5 от Директива (ЕС) 2019/944. Споменатото законодателно предложение може да предвижда крайна дата за прилагането на регулираните цени.

Член 4а

Достъп до енергия на достъпни цени по време на криза с цените на природния газ

- 1. Съветът, по предложение на Комисията, посредством решение за изпълнение, може да обяви криза на цените на природния газ на регионално равнище или на равнището на Съюза, когато са изпълнени условията по член 66а, параграф 1 от Директива (ЕС) 2019/944. В решението за обявяване на криза на цените на природния газ на регионално равнище или на равнището на Съюза се посочва срокът на валидност на това решение, който може да бъде до една година.**
- 2. Комисията представя предложение за обявяване на такава криза на цените на природния газ, включително предложени срок на валидност на решението, когато счита, че условията по параграф 1 са изпълнени.**
- 3. С квалифицирано мнозинство Съветът може да измени предложението на Комисията.**
- 4. Когато Съветът е обявил криза съгласно параграф 1, държавите членки могат, за срока и при спазване на условията, посочени в член 66а, параграф 3 от Директива (ЕС) 2019/944, да прилагат целеви публични намеси при определянето на цените за доставката на природен газ за малки и средни предприятия, домакинства и основни социални услуги, определени в Регламент (ЕС) 2017/1938 относно мерките за гарантиране на сигурността на доставките на газ.**
- 5. Ценовите намеси, съгласно параграф 2, и за битовите клиенти и микропредприятията, посочени в член 4, параграф 6, може по изключение и временно да бъдат определени под себестойността за срока и при условията, посочени в член 66а, параграф 4 от Директива (ЕС) 2019/944.**
- 6. За целите на прилагането на настоящия член всяко позоваване на „електроенергия“ в Директива (ЕС) 2019/944 се тълкува като позоваване на „природен газ“.**

Задължения, свързани с обществени услуги

1. Държавите членки гарантират, въз основа на организацията на институциите си и като се зачита надлежно принципът на субсидиарност, че, без да се засяга параграф 2, предприятията за природен газ и водород работят в съответствие с принципите на настоящата директива, с оглед на постигането на конкурентен, безопасен и екологично устойчив пазар на газове, и не упражняват дискриминация спрямо тези предприятия, както по отношение на правата, така и по отношение на задълженията.
2. При пълно зачитане на съответните разпоредби на ДФЕС , и по-специално член 106 от него, държавите членки може да налагат на предприятията за природен газ и водород , в общ икономически интерес, задължения, свързани с обществени услуги, които може да се отнасят до сигурността, включително сигурност на доставките, редовност и качество на доставките и опазване на околната среда, включително енергийна ефективност, енергия от възобновяеми източници и опазване на климата, **както и [...]до цената за доставката на природен газ[...]**. Тези задължения са ясно определени, прозрачни, недискриминационни, подлежат на проверка и гарантират равни условия на достъп за предприятия за природен газ и предприятия за водород от Съюза до национални потребители.

3. Задълженията за обществена услуга, свързани със сигурността на доставките на газ, [...] спазват [...] стандартите за доставки на газ съгласно член 6 от Регламент (ЕС) 2017/1938 и са съгласувани с резултатите от националните оценки на риска, извършени съгласно член 7, параграф 3, както е описано подробно в планове за превантивни действия, изготвени съгласно член 9, параграф 1, букви в), г) и к) от същия регламент. **Задълженията за извършване на обществена услуга, които надхвърлят необходимото за гарантиране на спазването на член 6 от Регламент (ЕС) 2017/1938, са в съответствие с критериите, определени в член 8, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2017/1938.**
4. Когато за изпълнението на задълженията, установени в настоящия член, държавите членки предоставят финансова компенсация или други форми на компенсация, те правят това по недискриминационен и прозрачен начин.
5. При изпълнението на настоящата директива, държавите членки информират Комисията за всички мерки, които са приели за изпълнението на задълженията, свързани с обществени услуги, включително защита на потребителите и опазване на околната среда, и техния възможен ефект върху вътрешната и международната конкуренция, независимо дали тези мерки изискват дерогация от разпоредбите на настоящата директива или не. Впоследствие държавите членки нотифицират Комисията на всеки две години за всякакви промени в тези мерки, независимо дали те изискват дерогация от настоящата директива или не.

Член 6

Насърчаване на регионалното сътрудничество и интеграция

1. Държавите членки, както и регулаторните органи си сътрудничат с цел интегриране на националните си пазари на едно или повече регионални равнища, към изграждането на регионални пазари, когато държавите членки, както и регулаторните органи са взели такова решение, и по-нататък към изграждането на напълно либерализиран вътрешен пазар. По-специално регулаторните органи, когато държавите членки са предвидили това, или държавите членки насърчават и улесняват сътрудничеството между операторите на газопреносни системи за природен газ и операторите на мрежи за водород на регионално равнище, включително и по трансгранични въпроси, с цел създаване на конкурентен вътрешен пазар на газове, стимулиране синхронизирането на своите правни, регулаторни и технически рамки и улесняване интеграцията на изолираните газоснабдителни системи, които продължават да съществуват в Съюза. Географските области, обхванати от такова регионално сътрудничество, включват сътрудничество в географските области, определени в съответствие с член 28, параграф 3 от **преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021) 804 [...]**. Такова сътрудничество може да обхваща други географски области. Когато Комисията счита, че правилата на равнището на Съюза са от значение за регионалната интеграция на пазарите за газове, тя предоставя подходящи **необвързващи** насоки, като взема предвид особеностите на тези пазари и въздействието на съседните пазари.

2. Агенцията за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER) си сътрудничи с регулаторните органи и с операторите на газопреносни системи **и операторите на мрежи за водород**, за да се гарантира съвместимостта на регулаторните рамки между отделните региони и вътре в тях, с цел създаване на конкурентен вътрешен пазар на газове. Когато ACER смята, че са необходими задължителни правила относно това сътрудничество, тя отправя подходящи препоръки.
3. Когато оператори на вертикално интегрирана газопреносна система участват в съвместно предприятие, създадено с цел осъществяване на такова сътрудничество, съвместното предприятие въвежда и изпълнява програма за съответствие в която се определят мерки, които да бъдат взети, за да осигурят недопускането на дискриминационно и антиконкурентно поведение. Тази програма за съответствие определя конкретните задължения на служителите за постигането на целта за недопускане на дискриминационно и антиконкурентно поведение. Тя подлежи на одобрение от ACER. Спазването на програмата подлежи на независим контрол от отговорниците по съответствието на операторите на вертикално интегрираната газопреносна система.

Член 7

Процедура за получаване на разрешение

1. Когато се изисква разрешение (например лиценз, разрешително, концесия, съгласие или одобрение) за изграждането или експлоатацията на съоръженията за природен газ , съоръжения за производство на водород и инфраструктура на системата за водород , държавите членки или всякакви компетентни органи, определени от тях, разрешават изграждането и/или експлоатацията на такива съоръжения, инфраструктура, тръбопроводи и свързаното с тях оборудване на своя територия, в съответствие с параграфи 2 – 10. Държавите членки или компетентните органи, определени от тях, могат да дават разрешение на същата основа за доставката на газове и за клиенти на едро.
2. Когато държавите членки имат система за разрешаване, те изработват обективни и недискриминационни критерии, които се спазват от предприятията, кандидатстващи за разрешение за доставка на газове или за изграждането и/или експлоатацията на съоръжения за природен газ, съоръжения за производство на водород или инфраструктура на системата за водород . Недискриминационните критерии и процедури за предоставяне на разрешение се публикуват. Държавите членки гарантират, че процедурите за предоставяне на разрешение по отношение на такива съоръжения, инфраструктура, тръбопроводи и свързано с тях оборудване, са съобразени със значението на проекта за вътрешния пазар за газове, когато е целесъобразно.

- 2а. По отношение на доставчиците на природен газ държавите членки могат да оценяват финансовата стабилност и техническите възможности на заявителите като критерий за издаване на разрешение. Този критерий следва да бъде напълно прозрачен и недискриминационен.
3. Продължителността на процедурите за предоставяне на разрешение за дейностите, посочени в параграф 1, не надвишава две години, включително всички съответни процедури на компетентните органи. Когато това е надлежно обосновано поради изключителни обстоятелства, срокът от две години може да бъде удължен с най-много една година.
4. Държавите членки оценяват какви **национални** законодателни и незаконодателни мерки са необходими за рационализиране на процедурите за предоставяне на разрешение, включително всички процедурни стъпки, свързани с процедурите за оценка на въздействието върху околната среда. Държавите членки докладват на Европейската комисия за резултатите от тази оценка като част от своите интегрирани национални планове в областта на енергетиката и климата, посочени в процедурата, определена в член 3 и членове 7—12 от Регламент (ЕС) 2018/1999, и в съответствие със същата процедура, а също и като част от своите интегрирани национални доклади за напредъка в областта на енергетиката и климата съгласно член 17 от Регламент (ЕС) 2018/1999.
5. Сроковете, установени в параграф 3, се прилагат без да се засягат задълженията съгласно действащото право на Съюза в областта на околната среда, обжалването по съдебен ред, правните средства за защита и другите производства пред съд или правораздавателен орган, както и алтернативни механизми за разрешаване на спорове, включително процедури за подаване на жалби, извънсъдебно обжалване и средства за защита, и могат да бъдат удължавани с продължителността на тези процедури.

6. Държавите членки създават или определят едно или повече звена за контакт. Тези звена за контакт, при поискване от заявителя и безплатно, насочват и улесняват цялата процедура за издаване на решение относно дейностите, посочени в параграф 1, до предоставянето от страна на отговорните органи в края на процедурата. През целия процес от заявителя не се изисква да контактува с повече от едно звено за контакт.
7. Държавите членки гарантират, че разрешенията съгласно националното право за изграждането и експлоатацията на **инфраструктурата на [...] системата за природен газ [...] се прилагат и за [...] инфраструктурата на системата за водород. [...] Това не засяга правото на държавите членки да отменят тези разрешения, ако инфраструктурата за водород не съответства на правилата за техническа безопасност на инфраструктурата на системата за водород, установени в правото на Съюза или в националното право.**
- [...]
8. Държавите членки гарантират, че съществуващите [...] права за ползване на земя за изграждането и експлоатацията на газопроводи и други мрежови активи за природен газ се [...] **прилагат** също към тръбопроводи и други мрежови активи за транспортиране на водород.

- 8а. В случай на прехвърляне на собственост върху инфраструктура в рамките на едно и също предприятие, за да се изпълнят изискванията на член 63, разрешенията, отнасящи се до тази инфраструктура, също се прехвърлят на новия собственик.**
9. Държавите членки гарантират, че основанията за всеки отказ на разрешение са обективни и недискриминационни и се предоставят на кандидата. Основанията за такива откази се нотифицират на Комисията за информация. Държавите членки установяват процедура, която дава възможност на кандидата да обжалва такива откази.
10. За развитието на области с ново снабдяване и ефикасна експлоатация като цяло, без да се засягат разпоредбите на член 30, държавите членки може да откажат да предоставят допълнително разрешение за построяване и експлоатация на газоразпределителни тръбопроводни мрежи за природен газ в някоя конкретна област, ако такива тръбопроводни системи вече са построени или е разрешено изграждането им в тази област и ако съществуващият или предлаганият капацитет не е изчерпан.

Сертифициране на възобновяемите и нисковъглеродните горива

1. **За целите на сертифициране на възобновяемите и нисковъглеродните горива, държавите членки изискват от икономическите оператори да демонстрират, че са спазени условията за възобновяемите газове,[...] посочени в член 25, параграф 2 и член 29 от Директива (ЕС) 2018/2001. Съответствието с тези [...] критерии за устойчивост и за намаление на емисиите на парникови газове се доказва в съответствие с член 30 от посочената директива [...].**
2. За да се гарантира, че намалението на емисиите на парникови газове в резултат на използването на нисковъглеродни горива и нисковъглероден водород е най-малко 70 % в съответствие с определенията в член 2, точки 10 и 12 [...], държавите членки изискват от икономическите оператори да докажат, че този праг и изискванията, установени в методиката, посочена в параграф 5 от настоящия член, са спазени. За тази цел те изискват от икономическите оператори да използват система за масов баланс в съответствие с член 30, параграфи 1 и 2 от Директива (ЕС) 2018/2001.
3. Държавите членки гарантират, че икономическите оператори представят надеждна информация относно спазването на прага за намаление на емисиите на парникови газове от 70 %, определен в параграф 2, и на методиката за намаляване на емисиите на парникови газове, посочена в параграф 5, и че при поискване икономическите оператори предоставят на съответната държава членка данните, използвани за разработване на информацията. Държавите членки изискват от икономическите оператори да въведат подходящ стандарт за независимо одитиране на подаваната от тях информация, както и да представят доказателства, че това е направено. При одитирането се проверява и доказва, че използваните от икономическите оператори системи са точни, надеждни и защитени от измами.

4. Задълженията, посочени в параграф 2, се прилагат независимо от това дали нисковъглеродните горива са произведени в Съюза или са внесени. Информацията относно географския произход и вида на суровините, използвани за нисковъглеродните горива или нисковъглеродния водород, поотделно за всеки доставчик на гориво, се предоставя на потребителите чрез интернет страниците на операторите, доставчиците или съответните компетентни органи и се актуализира ежегодно.
5. **До 12 месеца от влизането в сила на настоящата директива [...]** Комисията приема делегирани актове в съответствие с член 83 за допълване на настоящата директива чрез определяне на методиката за оценка на намалението на емисиите на парникови газове в резултат на използването на нисковъглеродни горива. Методиката гарантира, че не се предоставят кредити за избегнати емисии на въглероден диоксид, за чието улавяне вече е получен кредит съгласно други правни разпоредби, **и е в съответствие с методиката за оценяване на намалението на емисиите на парникови газове от възобновяеми течни и газообразни транспортни горива от небиологичен произход и от рециклирани въглеродни горива.**

6. Комисията може да реши, че доброволните национални или международни схеми за определяне на стандарти за производството на нисковъглеродни горива или нисковъглероден водород предоставят точни данни за намалението на емисиите на парникови газове за целите на настоящия член и демонстрират съответствие с методиката, посочена в параграф 5[...]. **Комисията приема решения [...] само ако въпросната схема отговаря на адекватни стандарти за надеждност, прозрачност и независимо одитиране в съответствие с изискванията, определени в Регламент (ЕС) 2022/996 за сертифициране на възобновяеми горива.**
7. Когато даден икономически оператор представи доказателство или данни, придобити в съответствие със схема, която е била призната съгласно параграф 6, държавата членка не следва да иска от икономическия оператор да предоставя допълнителни доказателства за съответствие с критериите, въз основа на които схемата е призната от Комисията.
8. Компетентните органи на държавите членки упражняват надзор върху дейността на сертифициращите органи, които извършват независимо одитиране в рамките на доброволна схема. По искане на компетентните органи сертифициращите органи предоставят цялата информация, необходима за надзора на одитирането, включително точната дата, време и място на одитите. Ако държавите членки констатираят случаи на неспазване, те незабавно информират доброволната схема.

9. По искане на държава членка, което може да се основава на искане на икономически оператор, Комисията, въз основа на всички налични доказателства, проверява дали са спазени критериите за намаляване на емисиите на парникови газове, определени в настоящия член, методиката, разработена в съответствие с параграф 5 от настоящия член, и праговете за намаление на емисиите на парникови газове, определени в член 2, точки 10[...], 11 и 12[...]. В срок от шест месеца от получаването на такова искане Комисията решава дали съответната държава членка може:
- а) да приеме вече представените доказателства за съответствие с критериите за намаляване на емисиите на парникови газове за нисковъглеродни горива; или
 - б) чрез дерогация от параграф 7, да изисква от доставчиците на източника на нисковъглеродни горива да предоставят допълнителни доказателства, че те спазват критериите за намаляване на емисиите на парникови газове, както и прага за намаление на емисиите на парникови газове от 70 %.

10. Държавите членки също така изискват от съответните икономически оператори да въвеждат в базата данни на Съюза, **или в национални бази данни, свързани с базата данни на Съюза**, информация относно извършените сделки и характеристиките на **възобновяемите газове и** нисковъглеродните горива по отношение на устойчивостта в съответствие с изискванията **за възобновяемите горива**, установени в [член 28 от Директива (ЕС) 2018/2001]. **Когато са издадени гаранции за произход за производството на партида от нисковъглеродни газове, за тях се прилагат същите правила като тези, определени [...] в [член 28 от Директива (ЕС) 2018/2001] за гаранциите за произход, издадени за производството на възобновяеми газове.**
11. Комисията приема решения по параграф 6 от настоящия член посредством актове за изпълнение. Тези актове за изпълнение се приемат в съответствие с процедурата по разглеждане, посочена в член 84, параграф 3. Тези решения имат валидност за срок, не по-дълъг от пет години.

[...]

Член 9

Технически правила

Регулаторните органи, когато държавите членки са предвидили това, или държавите членки осигуряват определянето на критерии за техническа безопасност и разработването и публикуването на технически правила, които определят минималните технически изисквания за проектиране и експлоатация за свързването към системата от съоръжения за ВПП, съоръжения за съхранение, други газопреносни или газоразпределителни системи и директни газопроводи, както и към системата за водород. Тези технически правила осигуряват оперативната съвместимост на системите и са обективни и недискриминационни. ACER може да отправи подходящи препоръки за постигане на съвместимост на тези правила, където е подходящо. Тези правила се нотифицират на Комисията в съответствие с член 5 от Директива (ЕС) 2015/1535 на Европейския парламент и на Съвета²⁴.

Когато е приложимо, **регулаторните органи, когато държавите членки са предвидили това, или** държавите членки изискват от операторите на преносни системи, операторите на разпределителни системи и операторите на мрежи за водород на своята територия да публикуват технически правила в съответствие с член 9, по-специално по отношение на правилата за свързване, включващи изисквания за качество, одориране и налягане на газа. Държавите членки изискват също от операторите на преносни системи и операторите на разпределителни системи да публикуват тарифите за свързване на газ от възобновяеми източници въз основа на обективни, прозрачни и недискриминационни критерии.

²⁴ Директива (ЕС) 2015/1535 на Европейския парламент и на Съвета от 9 септември 2015 г. установяваща процедура за предоставянето на информация в сферата на техническите регламенти и правила относно услугите на информационното общество (ОВ L 241, 17.9.2015 г., стр. 1).

ГЛАВА III

ОВЛАСТЯВАНЕ И ЗАЩИТА НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ И ПАЗАРИ НА ДРЕБНО

Член 10

Основни договорни права

1. Държавите членки гарантират правото [...] на всички крайни клиенти да бъдат снабдявани с газове от даден доставчик, ако той е дал съгласието си, независимо от това в коя държава членка е регистриран доставчикът, при условие че доставчикът спазва приложимите търговски правила, [...]правилата за балансиране **и сигурност на доставките и изискванията, произтичащи от член 7, параграф 2.** Във връзка с това държавите членки предприемат всички мерки, необходими, за да се гарантира, че административните процедури не дискриминират доставчиците, които вече са регистрирани в друга държава членка.
2. Без да се засягат правилата на Съюза относно защитата на потребителите, и по-специално Директива 2011/83/ЕС на Европейския парламент и на Съвета и Директива 93/13/ЕИО на Съвета, държавите членки гарантират, че крайните клиенти имат правата, предвидени в параграфи 3—11[...] от настоящия член.

3. Крайните клиенти имат право да сключват със своя доставчик договор, в който се посочват:
- а) самоличността и адресът на доставчика;
 - б) предоставяните услуги, предлаганите равнища на качество на обслужването, както и сроковете за първоначално присъединяване към мрежата;
 - в) видовете услуги по поддръжката, които се предлагат;
 - г) средствата, чрез които може да се получи актуална информация за всички приложими тарифи, такси за поддръжка и пакетни продукти/или услуги;
 - д) продължителността на договора, условията за подновяване и прекратяване на договора и услугите, включително на продуктите или услугите, които са в пакет с тези услуги, както и дали се разрешава прекратяване на договора, без да се заплаща такса;
 - е) договорености за компенсации и възстановяване на суми, които се прилагат, ако не са спазени нивата на качество на договорената услуга, включително неточно или забавено фактуриране;
 - ж) способът за започване на извънсъдебни процедури за разрешаване на спорове в съответствие с член 24;
- з) информация относно правата на потребителите, включително информация за обработката на жалби и цялата информация, посочена в настоящия параграф, която да бъде ясно представена във фактурата или на интернет страницата на предприятието за водород или за природен газ.

Условията трябва да бъдат справедливи и предварително добре известни. При всички случаи информацията се предоставя преди сключването или потвърждаването на договора. Когато се сключват договори чрез посредници, информацията, **свързана с въпроси, уредени в настоящия параграф [...]**, се предоставя също и преди сключване на договора.

На крайните клиенти се предоставя резюме на ключовите договорни условия, което е лесно видимо и е формулирано по кратък и опростен начин. **Комисията предоставя необвързващи насоки в това отношение.**

4. На крайните клиенти се дава подходящо предизвестие за всяко намерение за изменение на договорните условия и, когато им бъде отправено предизвестие, се уведомяват за правото им да прекратят договора. Доставчиците уведомяват крайния клиент директно и по прозрачен и разбираем начин²⁵ за всяко преизчисление на цената за доставка, както и за причините и предварителните условия за преизчислението и за неговия обхват, не по-късно от две седмици, или не по-късно от един месец за битовите клиенти, преди преизчислението да влезе в сила. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти са свободни да прекратят договорите, ако не приемат новите договорни условия или преизчислението на цената за доставка, съобщени им от техния доставчик.
5. Доставчиците предоставят на крайните клиенти прозрачна информация за приложимите цени и тарифи и за стандартните ред и условия във връзка с достъпа до услуги в областта на газоснабдяването и ползването им.
6. Доставчиците предлагат на крайните клиенти широк избор на методи на плащане. Тези методи на плащане не дискриминират неправомерно клиентите. Разликите в таксите, свързани с методите на плащане или системите за авансови плащания, са обективни, недискриминационни и пропорционални и не надвишават преките разходи, понесени от получателя на плащането за използването на конкретния метод на плащане или система за авансово плащане, в съответствие с член 62 от Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета²⁵.
7. Битовите клиенти, които имат достъп до системи за авансови плащания, не се поставят в по-неблагоприятно положение от системите за авансово плащане.

²⁵ Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 г. за платежните услуги във вътрешния пазар, за изменение на директиви 2002/65/ЕО, 2009/110/ЕО и 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 1093/2010 и за отмяна на Директива 2007/64/ЕО (ОВ L 337, 23.12.2015 г.).

8. Доставчиците предоставят на крайните клиенти справедливи и прозрачни общи условия, които са формулирани на ясен и недвусмислен език и не включват извъндоговорни пречки за упражняването на правата на потребителите, например прекомерна договорна документация. Клиентите трябва да са защитени от непочтени и подвеждащи методи на продажба.
9. Крайните клиенти имат право на добро качество на обслужване и обработка на жалбите от своите доставчици. Доставчиците обработват жалбите по опростен, справедлив и бърз начин.
10. Доставчиците предоставят предварително на битовите клиенти за природен газ адекватна информация за алтернативните мерки за **избягване** на изключването от мрежата, с достатъчно предизвестие преди планираното изключване. Тези алтернативни мерки могат да включват информация за източници на подкрепа с цел избягване на изключването от мрежата, системи за авансови плащания, енергийни одити, консултантски услуги по енергийните въпроси, алтернативни разплащателни планове, съвети за управление на дълга или мораториуми върху изключването от мрежата и не водят до допълнителни разходи за клиентите, застрашени от изключване от мрежата.
11. Доставчиците предоставят на крайните клиенти окончателна изравнителна сметка след всяка смяна на доставчика не по-късно от шест седмици след осъществяване на смяната.

Право на смяна и правила относно таксите за смяна

1. Клиентите имат правото да сменят своя доставчик на газове или участника[...] на пазара. Държавите членки гарантират, че клиент, който спазва договорните условия и желае да смени своя доставчик или участник на пазара, има право да извърши смяната в срок от максимум три седмици от датата на искането. Не по-късно от **1 януари 2026 г.** техническият процес на смяна на доставчика или участника на пазара трябва да отнема не повече от 24 часа и да е възможен във всеки един работен ден.
2. Държавите членки гарантират, че правото на смяна на доставчика или на участника на пазара се предоставя на клиентите по недискриминационен начин по отношение на разходи, усилия и време.
3. Държавите членки гарантират, че по отношение на доставката на газове поне на битовите клиенти и малките предприятия не се налагат такси за смяна. Държавите членки могат обаче да разрешат на доставчиците или на участниците на пазара да начисляват на клиентите такси за прекратяване на договора, когато тези клиенти прекратяват по своя воля срочен договор за доставка с фиксирана цена преди изтичането му, при условие че тези такси:
 - а) са част от договор, доброволно сключен от клиента; и
 - б) са били ясно съобщени на клиента преди сключването на договора.

Подобни такси са пропорционални и не надвишават преките икономически загуби на доставчика или на участника на пазара, произтичащи от прекратяването на договора от клиента. [...] **В случай на пакетни оферти клиентите [...] могат да прекратят индивидуалните услуги по договора. [...]** Тежестта на доказване на преките икономически загуби се поема от доставчика или участника на пазара. Допустимостта на таксите за прекратяване на договор се следи от регулаторния орган или от друг компетентен национален орган.

4. Битовите клиенти на газове имат право да участват в схеми за колективна смяна. Държавите членки премахват всички регулаторни или административни пречки за колективната смяна и осигуряват рамка, която гарантира максимална защита за потребителите с цел избягване на злоупотреби.
5. **Държавите членки гарантират, че на клиентите [...] се предоставя правото да прекратяват своите договори за доставка на газ в кратък срок.**

Член 11а

Права и защита на потребителите във връзка с постепенното премахване на природния газ

Когато изключването на ползвателите на мрежата съгласно член 34, параграф 4 е разрешено, държавите членки гарантират, че:

- а. [...] са проведени консултации със засегнатите ползватели на мрежата и други съответни заинтересовани страни, по-специално потребителски организации;**
- б. ползвателите на мрежата и съответните заинтересовани страни са информирани достатъчно рано за планираната дата и последващите стъпки за изключване;**
- в. крайните клиенти имат достъп до информация и подходящи съвети относно вариантите за устойчиво отопление чрез процедурата за обслужване на едно гише, установена в съответствие с член 21 от Директива (ЕС).../... [преработена ДЕЕ];**
- г. при планирането и осъществяването на постепенното премахване на природния газ надлежно се вземат предвид специфичните нужди на уязвимите клиенти или клиентите, засегнати от енергийна бедност.**

Инструменти за сравнение за природния газ

1. Държавите членки гарантират, че поне битовите клиенти на природен газ[...] и микропредприятията, **с очаквано годишно потребление под 100000 kWh, [...]** имат безплатен достъп до най-малко един инструмент за сравняване на офертите на доставчиците, включително пакетните оферти. Клиентите получават информацията за наличието на тези инструменти или в своите сметки, или като приложение към тях, или по друг начин. Инструментите отговарят най-малко на следните изисквания:
 - а) независими са от участниците на пазара и гарантират, че предприятия за **природен** газ се третираат еднакво при резултатите от търсенето;
 - б) съдържат ясно указание за своите собственици и физическото или юридическото лице, което отговаря за функционирането и контрола на инструмента, както и информация относно начина на финансиране на инструментите;
 - в) определят ясни и обективни критерии, въз основа на които се извършва сравнението, включително услугите, и ги оповестяват;
 - г) използват ясен и недвусмислен език;
 - д) предоставят точна и актуална информация и посочват кога е извършена последната актуализация на тази информация;

- е) достъпни са за хората с увреждания, като се предоставят в лесна за сетивно възприемане, функционално пригодна, разбираема и стабилна форма;
- ж) осигуряват ефективна процедура за съобщаване на наличието на неточна информация относно публикуваните оферти;
- з) извършват сравнения, като същевременно ограничават изискваните лични данни до данните, които са строго необходими за сравнението.

Държавите членки гарантират, че поне един инструмент обхваща целия пазар на природен газ. Когато повече инструменти обхващат пазара, те включват колкото е възможно по-пълен спектър от оферти за газ, обхващащи значителна част от пазара, а когато инструментите не обхващат целия пазар, това се съобщава ясно преди показването на резултатите.

- 2. Оператор на инструментите може да бъде всеки субект, включително частни дружества и публични органи или структури.
- 3. Държавите членки могат да изискат инструментите за сравнение, посочени в параграф 1, да включват сравнителни критерии във връзка с естеството на услугите, предлагани от доставчиците.

4. Държавите членки назначават компетентен орган, който да отговаря за издаването на знак за доверие на инструментите за сравнение, които отговарят на изискванията, посочени в параграф 1, и да гарантира, че инструментите за сравнение, получили знак за доверие, продължават да отговарят на тези изисквания. Този орган е независим от участниците на пазара и операторите на инструменти за сравнение.
5. Всеки инструмент, с който се сравняват офертите на участниците на пазара, може да кандидатства за знак за доверие в съответствие с настоящия член на доброволна и недискриминационна основа.
6. Чрез дерогация от параграфи 4 и 5 държавите членки могат да решат да не издават знак за доверие на инструментите за сравнение, ако публичен орган или публична структура предоставя инструмент за сравнение, който отговаря на изискванията, посочени в параграф 1.

Активни клиенти на пазара на природен газ

1. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти имат право да действат като активни клиенти, без да са обект на непропорционални или дискриминационни технически изисквания, административни изисквания, процедури и такси, и такси за достъп до мрежата, които не отразяват разходите.
2. Държавите членки гарантират, че активните клиенти:
 - а) имат право да действат пряко;
 - б) имат право да продават произведения от самите тях възобновяем газ, като използват системата за природен газ;
 - в) имат право да участват в схемите за енергийна ефективност **и за изместване на търсенето**;
 - г) имат право да възлагат на трета страна управлението на инсталациите, необходими за тяхната дейност, включително инсталирането, експлоатацията, управлението на данни и поддръжката, без третата страна да се счита за активен клиент;
 - д) са предмет на отразяващи разходите, прозрачни и недискриминационни такси за достъп до мрежата, които гарантират, че те допринасят по подходящ и балансиран начин за разпределяне на общите разходи за системата;
 - е) носят финансова отговорност за причинените от тях дисбаланси в системата за природен газ или делегират своята отговорност за балансирането в съответствие с член 3, буква д) от [преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021) [...]**804**];

3. Държавите членки могат да предвидят в своето национално право различни разпоредби за индивидуалните и съвместно действащите активни клиенти, при условие че всички права и задължения, уредени в настоящия член, се прилагат за всички активни клиенти. Всяко различно третиране на съвместно действащите активни клиенти трябва да бъде пропорционално и надлежно обосновано.
4. Държавите членки гарантират, че активните клиенти, които притежават съоръжения за съхранение на възобновяем газ:
- а) имат право на присъединяване към мрежата в рамките на разумен срок, след като са подали съответно заявление, при условие че са изпълнени всички необходими условия, като например отговорност за балансиране;
 - б) не са предмет на двойни такси, включително такси за достъп до мрежата, за съхранявания в техните обекти възобновяем газ, който остава в рамките на техния обект;
 - в) не са предмет на непропорционални лицензионни изисквания или такси;
 - г) имат право да предоставят едновременно няколко услуги, ако това е технически осъществимо.

Член 14

Граждански енергийни общности на пазара на природен газ

1. Държавите членки [...] **може** да предвидят благоприятна регулаторна рамка за гражданските енергийни общности.
2. **Когато държавите членки предвидят благоприятна рамка, както е посочено в параграф 1, те гарантират, че: [...]**
 - а) участието в гражданска енергийна общност е достъпно за всички и доброволно[...]
 - б) членовете или акционерите на гражданската енергийна общност имат право да я напускат, като в такъв случай се прилага член 11;

- в) членовете или акционерите на гражданската енергийна общност не губят правата и задълженията си на битови клиенти или активни клиенти;
- г) при условие че се предлага справедлива компенсация съгласно оценката на регулаторния орган, съответните оператори на разпределителни системи, си сътрудничат с гражданските енергийни общности, за да улеснят преноса на възобновяеми газове в рамките на гражданските енергийни общности;
- д) за гражданските енергийни общности се прилагат недискриминационни, справедливи, пропорционални и прозрачни процедури и такси, включително присъединяване към мрежата, регистрация и лицензиране, както и прозрачни, недискриминационни и отразяващи разходите такси за достъп до мрежата, като се гарантира, че те допринасят по подходящ и балансиран начин за разпределяне на общите разходи за системата за природен газ.

3. **Когато държавите членки предвидят благоприятна рамка, както е посочено в параграф 1, те могат да предвидят във въпросната рамка, че гражданските енергийни общности: [...]:**

- а) са отворени за трансгранично участие[...]
- б) имат правото да притежават, изграждат, закупуват или отдават под наем разпределителни мрежи и да ги управляват самостоятелно при условията, определени в параграф 4 от настоящия член;
- в) подлежат на освобождаванията, предвидени в член 28, параграф 2.

4. **Когато държавите членки предвидят благоприятна рамка, както е посочено в параграф 1, те гарантират, че гражданските енергийни общности:[...]**
- а) имат достъп по недискриминационен начин до всички пазари на природен газ;
 - б) се третират по недискриминационен и пропорционален начин във връзка със своите дейности, права и задължения като крайни клиенти, производители, доставчици, оператори на разпределителни системи или участници на пазара;
 - в) носят финансова отговорност за причинените от тях дисбаланси в системата за природен газ или делегират своята отговорност за балансирането съгласно член 3, буква д) от [преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021) [...] **804**];
 - г) се третират като активни клиенти в съответствие с член 13, параграф 2, буква д) и параграф 4, букви а), в) и г) [...];
 - д) имат право да организират в рамките на гражданската енергийна общност обмен на възобновяемите газове, произведени от производствените единици, притежавани от общността, при спазване на останалите изисквания, установени в настоящия член и при условие, че се запазват правата и задълженията на членовете на общността като крайни клиенти.

За целите на буква д), първа алинея при споделянето на възобновяеми газове не се засягат приложимите такси за достъп до мрежата, тарифи и налози в съответствие с извършения от компетентния национален орган прозрачен анализ на разходите и ползите, свързани с разпределените енергийни ресурси.

[...]5. Държавите членки може да решат да предоставят на гражданските енергийни общности правото да управляват разпределителните мрежи в тяхната област на дейност и да създадат съответните процедури, без да се засягат глава VI или други правила и разпоредби, които се прилагат за операторите на разпределителни системи.

Когато [...] се предоставя право, **както е посочено в [...] първа алинея**, държавите членки гарантират, че гражданските енергийни общности:

- а) на гражданските енергийни общности е разрешено да извършват транспортиране на невъзобновяем газ, когато този газ [...] е необходим за сигурната експлоатация на системата;
- б) гражданските енергийни общности имат право да сключват споразумение относно експлоатацията на своята мрежа със съответния оператор на разпределителна система или оператор на преносна система, към която е свързана тяхната мрежа;
- в) на гражданските енергийни общности се налагат подходящи мрежови такси в точките на свързване на тяхната мрежа с разпределителната мрежа извън тази общност;
- г) гражданските енергийни общности не дискриминират, нито вредят на клиентите, които остават свързани към разпределителната система.

- 6. Когато държавите членки предвидят благоприятна рамка, както е посочено в параграф 1, те [...] гарантират [...], че:**
- а) частните предприятия, които извършват мащабна търговска дейност и за които газовият сектор представлява основна област на икономическа дейност, нямат право да участват като членове или акционери или да си сътрудничат чрез други средства, като например инвестиции, пряко или непряко чрез дъщерно дружество [...].**
 - б) частните предприятия, които извършват мащабна търговска дейност и участват в общността като членове или акционери, или които си сътрудничат чрез други средства, като например инвестиции, не могат да упражняват решаващо влияние върху вземането на решения от гражданската енергийна общност.**
 - в) гражданските енергийни общности са икономически и финансово независими от частни предприятия, различни от общностите за възобновяема енергия и малките предприятия.**
 - г) най-малко 15 % от правата на глас се предоставят на битови клиенти, които са независими от други членове или акционери, като например малки предприятия и местни органи.**

Сметки и информация за фактурирането

1. Държавите членки гарантират, че сметките и информацията за фактурирането са точни, лесни за разбиране, ясни, кратки, удобни за ползване и представени по начин, който улеснява сравняването от крайните клиенти, и че те отговарят на минималните изисквания, определени в приложение I. При поискване крайните клиенти получават ясно и разбираемо обяснение за начина на изчисляване на сметката им, особено когато сметките не се основават на действителното потребление.
2. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти получават всички свои сметки и информацията за фактурирането безплатно.
3. Държавите членки гарантират, че на крайните клиенти се предлага избираем вариант за електронни сметки и електронна информация за фактурирането и, **поне в случая на битови клиенти и малки и микропредприятия, се предлагат [...] гъвкави условия за самото плащане на сметките.**
4. Когато договорът предвижда бъдеща промяна на продукт, цена или отстъпка, това трябва да се посочи в сметката заедно с датата, на която е направена промяната.
5. Държавите членки се консултират с организации на потребителите, когато обмислят промени в изискванията за съдържанието на сметките.

Интелигентни измервателни системи в системата за природен газ

1. С цел насърчаване на енергийната ефективност и оправомощаване на крайните клиенти държавите членки или, когато държавата членка е предвидила това – регулаторният орган, настоятелно препоръчват предприятията за природен газ да оптимизират потреблението на природен газ, *inter alia*, посредством предоставяне на услуги по управление на енергията и въвеждане на интелигентни измервателни системи, които са оперативни съвместими, по-конкретно със системите за управление на потреблението на енергия от потребителите и с интелигентните мрежи, в съответствие с приложимите правила на Съюза за защита на данните.
2. Държавите членки осигуряват на своята територия въвеждането на интелигентните измервателни системи.

Независимо от първа алинея, задължението за [...]въвеждане може да подлежи на оценка на разходите и ползите, която се предприема съгласно принципите, посочени в приложение II. В своята оценка на разходите и ползите държавите членки могат да правят отделни оценки за различните категории клиенти и групи клиенти, като например домакинствата, малките и средните предприятия и промишлеността.

3. Държавите членки, които пристъпват към въвеждането на интелигентни измервателни системи, приемат и публикуват минималните функционални и технически изисквания за интелигентните измервателни системи, които ще бъдат въведени на територията им, в съответствие с разпоредбите, посочени в член 18 и приложение II. Държавите членки гарантират оперативната съвместимост на тези интелигентни измервателни системи, както и тяхната способност да предоставят резултати за системите за управление на потреблението на енергия от потребителите. Във връзка с това държавите членки обръщат надлежно внимание на използването на съответните стандарти, включително на стандартите, които позволяват оперативна съвместимост, най-добрите практики и значението на развитието на интелигентните мрежи и на вътрешния пазар на природен газ.

4. Държавите членки, които пристъпват към въвеждането на интелигентни измервателни системи, гарантират, че крайните клиенти допринасят за посрещането на разходите, свързани с въвеждането му, по прозрачен и недискриминационен начин, като същевременно се отчитат дългосрочните ползи за цялата верига на стойността. Държавите членки или ако дадена държава членка е предвидила това – определените компетентни органи, извършват редовно наблюдение на въвеждането им на своята територия, за да следят предоставянето на ползи за потребителите.
5. Когато въвеждането на интелигентни измервателни системи получи отрицателна оценка в резултат от оценката на разходите и ползите, посочена в параграф 2, държавите членки гарантират, че оценката се преразглежда най-малко на всеки четири години в отговор на значителни промени в основните допускания и в отговор на технологичните и пазарните тенденции. Държавите членки уведомяват Комисията за резултатите от своята актуализирана оценка на разходите и ползите, когато тя стане налична.
6. Разпоредбите за интелигентни измервателни системи в настоящата директива се прилагат за бъдещите инсталации и за инсталациите, които заменят по-стари интелигентни измервателни уреди. Интелигентните измервателни системи, които вече са били инсталирани или „започването на работа“ по които е било преди [датата на влизане в сила], могат да останат в експлоатация през целия им експлоатационен срок. Ако обаче интелигентните измервателни системи не отговарят на изискванията на член 18 и приложение II, те не могат да останат в експлоатация след [12 години след влизането в сила на настоящата директива].
7. За целите на параграф 6 „започване на работа“ означава започване на строителните работи по инвестицията или поемане на първия твърд ангажимент за поръчване на оборудване или други ангажименти, които правят инвестицията необратима, в зависимост от това кое е първо във времето. Закупуването на земя и подготвителните работи, като например получаване на разрешителни и провеждане на предварителни проучвания за осъществимост, не се считат за започване на работа. При придобиване на предприятия под „започването на работа“ се разбира моментът на придобиване на активи, пряко свързани с придобитото предприятие.

Интелигентни измервателни системи в системата за водород

1. Държавите членки гарантират въвеждането на интелигентни измервателни системи, които могат точно да измерват потреблението, да предоставят информация за действителното време на използване и да предават и получават данни за целите на информацията, наблюдението и контрола, като използват някаква форма на електронна комуникация.

Независимо от първа алинея, задължението за [...]въвеждане може да подлежи на оценка на разходите и ползите, която се предприема съгласно принципите, посочени в приложение II.

2. Държавите членки гарантират сигурността на измервателните системи и съответните системи за предаване на данни, както и неприкосновеността на личния живот на крайните клиенти съгласно съответното законодателство на Съюза в областта на защитата на данните и неприкосновеността на личния живот, а също оперативната съвместимост на тези системи и спазването на подходящи стандарти.

3. Посредством актове за изпълнение Комисията приема изисквания за оперативна съвместимост на интелигентните измервателни уреди, както и процедури за осигуряване на достъп до данните, постъпващи от тези измервателни системи, за отговарящите на условията лица. Тези актове за изпълнение се приемат в съответствие с процедурата по консултиране, посочена в член 4 от Регламент (ЕС) № 182/2011.
4. **Държавите членки, които пристъпват към въвеждането на интелигентни измервателни системи, гарантират, че крайните клиенти допринасят за посрещането на разходите, свързани с въвеждането му, по прозрачен и недискриминационен начин, като същевременно се отчитат дългосрочните ползи за цялата верига на стойността. Държавите членки [...] извършват редовно наблюдение на въвеждането им на своята територия, за да следят предоставянето на ползи за потребителите.**
5. **Когато въвеждането на интелигентни измервателни системи получи отрицателна оценка в резултат от оценката на разходите и ползите, посочена в параграф 1, държавите членки гарантират, че оценката се преразглежда най-малко на всеки четири години в отговор на значителни промени в основните допускания и в отговор на технологичните и пазарните тенденции. Държавите членки уведомяват Комисията за резултатите от своята актуализирана оценка на разходите и ползите, когато тя стане налична.**

Функции на интелигентните измервателни системи в системата за природен газ

Когато въвеждането на интелигентни измервателни системи получи положителна оценка в резултат на оценката на разходите и ползите, посочена в член 16, параграф 2, или когато интелигентните измервателни системи се въвеждат систематично след [дата на влизане в сила], държавите членки въвеждат тези системи в съответствие с европейските стандарти, изброените по-долу изисквания и приложение II:

- а) интелигентните измервателни системи измерват точно действителното потребление на природен газ и са в състояние да предоставят на крайните клиенти информация относно действителното време на използване, включително проверени данни за предходното потребление, които се предоставят по лесен и сигурен начин и се визуализират за крайните клиенти при поискване и без допълнителни разходи, както и непроверените най-нови налични данни за потреблението, които също така се предоставят по лесен и сигурен начин и без допълнителни разходи на крайните клиенти, чрез стандартизиран интерфейс или чрез достъп от разстояние, с цел подпомагане на автоматизирани програми за енергийна ефективност и други услуги;
- б) сигурността на интелигентните измервателни системи и предаването на данни са в съответствие с приложимите правила на Съюза в областта на сигурността, като се вземат надлежно предвид най-добрите налични техники, за да се осигури най-високо равнище на защита от кибератаки, като същевременно се имат предвид разходите и принципът на пропорционалност;
- в) правото на неприкосновеност на личния живот на крайните клиенти и защитата на техните данни са в съответствие с приложимите правила на Съюза относно защита на данните и неприкосновеността на личния живот;

- г) при поискване от крайните клиенти данните относно тяхното потребление на природен газ се предоставят на тези клиенти в съответствие с актовете за изпълнение, приети съгласно член 22, посредством стандартизиран комуникационен интерфейс или посредством достъп от разстояние, или на трета страна, която действа от тяхно име, в лесноразбираем формат, което им дава възможност да сравняват офертите въз основа на съпоставяне;
- д) на крайните клиенти се предоставят подходящи съвети и информация преди или в момента на инсталиране на интелигентните измервателни уреди, по-специално относно техния пълен потенциал по отношение на управлението на отчитането на показанията и следенето на енергопотреблението, както и относно събирането и обработката на лични данни в съответствие с приложимите правила на Съюза за защита на данните;
- е) интелигентните измервателни системи дават възможност измерванията на крайните клиенти и уреждането на задълженията им да се извършват в рамките на най-кратките срокове за уреждане на дисбаланси на националния пазар.

За целите на първа алинея, буква г) крайните клиенти имат възможност да извличат своите данни от измерването или да ги предават на друго лице без допълнителни разходи в съответствие с правото си на преносимост на данните съгласно приложимите правила на Съюза за защита на данните.

Право на интелигентен измервателен уред за природен газ

1. Когато въвеждането на интелигентни измервателни системи е оценено отрицателно в резултат на оценката на разходите и ползите, посочена в член 16, параграф 2, и когато интелигентните измервателни системи не се въвеждат систематично [...], държавите членки гарантират, че всеки краен клиент има право, ако пожелае и поеме свързаните с това разходи, да получи инсталиран интелигентен измервателен уред при справедливи, разумни и разходоефективни условия или, когато е приложимо, неговият съществуващ измервателен уред да бъде модернизиран, така че новият или модернизираният интелигентен измервателен уред:
 - а) да е оборудван, когато това е технически осъществимо, с функционалните възможности, посочени в член 18, или с минималния набор от функционални възможности, които ще бъдат определени и публикувани от държавите членки на национално равнище и в съответствие с приложение II;
 - б) да е оперативно съвместим и да може да осъществява желаните връзки с инфраструктурата за измерване на системите за управление на потреблението на енергия на потребителите.
2. Когато постъпи искане за интелигентен измервателен уред от страна на клиент съгласно параграф 1 държавите членки или, ако държава членка е предвидила това – определените компетентни органи:
 - а) гарантират, че в офертата, отправена към крайния клиент, пожелал инсталирането на интелигентен измервателен уред, изрично се посочват и ясно се описват:
 - i) функциите и оперативната съвместимост, които може да поддържа интелигентният измервателен уред, а също и услуги, които могат да бъдат предоставени, и ползите, които могат реално да бъдат извлечени от притежаването на конкретния интелигентен измервателен уред в конкретния момент;
 - ii) всякакви свързани с това разходи, които трябва да бъдат поети от крайния клиент;

- б) гарантират, че интелигентният измервателен уред се инсталира в разумен срок и при всички случаи не по-късно от четири месеца след като клиентът отправи искането;
- в) редовно и поне веднъж на всеки две години преразглеждат и правят обществено достояние свързаните с инсталирането разходи, като проследяват тяхното развитие в резултат на технологичните разработки и евентуалните осъвременявания на измервателната система.

Член 20

Традиционни измервателни уреди за природен газ

1. Когато крайните клиенти не разполагат с интелигентни измервателни уреди за природен газ, държавите членки гарантират, че са им предоставени индивидуални традиционни измервателни уреди, които точно измерват действителното потребление. **Държавите членки могат да освободят битовите клиенти, които не използват газ за отопление, от това изискване. Освобождаването може да бъде разширено и за небитови потребители, намиращи се в сгради, в които по-голямата част от потребителите са домакинства, отговарящи на условията за освобождаване, ако такова въвеждане не е технически осъществимо.**
2. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти на природен газ имат възможност лесно да отчитат показанията на своите традиционни измервателни уреди, както директно, така и посредством интерфейс онлайн или друг подходящ интерфейс.

Член 21

Управление на данните

1. При създаването на правилата по отношение на управлението и обmena на данни държавите членки или, когато държавата членка е предвидила това – определените компетентни органи, определят правилата за достъп на отговарящите на условията лица до данните на крайния клиент съгласно настоящия член и приложимата правна уредба на Съюза. За целите на настоящата директива данните следва да включват данни относно измерването и потреблението, както и данни, изисквани за прехвърлянето на клиенти, и други услуги.
2. Държавите членки организират управлението на данните с цел да се гарантира ефективен и сигурен достъп и обмен на данни, както и защита и сигурност на данните.

Независимо от модела за управление на данните, прилаган във всяка държава членка, лицата, отговорни за управлението на данните, предоставят на всяко отговарящо на условията лице достъп до данните на крайния клиент в съответствие с параграф 1. Отговарящите на условията лица разполагат с поисканите данни по недискриминационен начин и едновременно. Достъпът до данните трябва да е лесен, като същевременно съответните процедури за получаване на достъп до данните се оповестяват.

3. Правилата относно достъпа до данни и съхраняването им за целите на настоящата директива са в съответствие с приложимото право на Съюза.

Обработването на лични данни в рамките на настоящата директива се извършва в съответствие с Регламент (ЕС) 2016/679.

4. Държавите членки или, когато дадена държава членка е предвидила това – определените компетентни органи, упълномощават и сертифицират лицата, които отговарят за управлението на данните, или, когато е приложимо, упражняват надзор над тях, с цел да се гарантира, че те спазват изискванията на настоящата директива.

Без да се засягат задачите на длъжностните лица по защита на данните по смисъла на Регламент (ЕС) 2016/679, държавите членки могат да решат да изискат от лицата, които отговарят за управлението на данните, да назначат служители по съответствието, които да отговарят за наблюдението на изпълнението на мерките, взети от тези лица с цел гарантиране на недискриминационен достъп до данните и спазване на изискванията на настоящата директива.

С оглед на изпълнението на задълженията по настоящия параграф държавите членки могат да назначават служители или органи по съответствието, посочени в член 42, параграф 2, буква г) от настоящата директива.

5. Когато крайните клиенти осъществяват достъп до данните си или отправят искане за предоставяне на техните данни, за това не им се начисляват допълнителни такси.

Държавите членки отговарят за определяне на съответните такси за достъп до данните от отговарящи на условията лица.

Държавите членки или [...], гарантират, че таксите, начислявани от регулираните субекти, които предоставят услуги, свързани с данни, са адекватни и надлежно обосновани.

Член 22

Изисквания за оперативна съвместимост и процедури за достъп до данни на пазара на природен газ

1. С цел да се насърчи конкуренцията на пазара на дребно за природен газ и да се избегнат прекомерните административни разходи за отговарящите на условията лица, държавите членки улесняват пълната оперативна съвместимост на енергийните услуги в рамките на Съюза.
2. Посредством актове за изпълнение, Комисията определя изискванията за оперативна съвместимост и недискриминационните и прозрачни процедури за достъп до данните, посочени в член 21, параграф 1. Тези актове за изпълнение се приемат в съответствие с процедурата по консултиране, посочена в член 4 от Регламент (ЕС) № 182/2011.
3. Държавите членки гарантират, че предприятията за природен газ прилагат изискванията за оперативна съвместимост и процедурите, посочени в параграф 2. Тези изисквания и процедури се основават на съществуващите национални практики.

Член 23

Единни точки за контакт

Държавите членки гарантират, че са създадени единни точки за контакт с цел предоставяне на клиентите на цялата необходима информация относно техните права, приложимото право и механизмите за разрешаване на спорове, с които разполагат в случай на спор. Тези единни точки за контакт могат да са част от пунктовете за обща информация за потребители и могат да съвпадат с единните точки за контакт в сектора на електроенергията, посочени в член 26 от Директива 2019/944/ЕС [относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия].

Право на извънсъдебно разрешаване на спорове

1. Държавите членки гарантират, че крайните клиенти имат достъп до опростен, справедлив, **разумен**, прозрачен, независим, **разходо**ефективен и ефикасен механизъм за извънсъдебно разрешаване на спорове във връзка с правата и задълженията, установени по силата на настоящата директива чрез независим механизъм като енергиен омбудсман или орган за защита на потребителите или чрез регулаторен орган. Когато крайният клиент е потребител по смисъла на Директива 2013/11/ЕС на Европейския парламент и на Съвета⁽²³⁾, тези извънсъдебни механизми за разрешаване на спорове отговарят на изискванията за качество, установени в посочената директива, и ако е необходимо, предвиждат системи за възстановяване и компенсация.
2. Ако е необходимо, държавите членки гарантират, че структурите за алтернативно разрешаване на спорове оказват сътрудничество, за да предоставят опростени, справедливи, прозрачни, независими, ефективни и ефикасни механизми за извънсъдебно разрешаване на спорове във връзка с всякакви спорове, които възникват по отношение на продукти или услуги, които са свързани с продукти или услуги, попадащи в обхвата на настоящата директива, или са част от пакети, включващи такива продукти или услуги.
3. Участието на предприятията за газ в механизмите за извънсъдебно разрешаване на спорове на битовите клиенти е задължително, освен ако съответната държава членка докаже пред Комисията, че други механизми са еднакво ефективни.

Защита на [...]уязвими клиенти и доставчици от последна инстанция

1. Държавите членки вземат подходящи мерки да защитят крайните клиенти и по-конкретно осигуряват наличието на адекватни защитни мерки за защита на уязвимите клиенти. В този контекст всяка държава членка определя понятието „уязвими клиенти“, което може да се отнася до енергийната бедност. [...]Критериите за определяне на понятието „уязвими клиенти“ може да включват равнища на доходите, делът на разходите за енергия в разполагаемия доход, енергийната ефективност на жилищата, критична зависимост от газово оборудване по здравословни причини, възраст или други критерии. Мерките за защита на уязвимите [...] клиенти могат да включват, *inter alia*, [...] забрана за изключване на такива клиенти от мрежата в критични моменти.
2. По-специално държавите членки вземат подходящи мерки, за да защитят крайните клиенти в отдалечени райони, които са свързани към системата за природен газ или водород. Държавите членки могат да определят доставчик от последна инстанция за битови клиенти, а когато държавите членки сметнат това за целесъобразно — и за малки и микропредприятия [...], свързани към системите за природен газ или водород. Държавите членки [...]осигуряват високи нива на защита на потребителите, особено що се отнася до прозрачността на условията на договорите, и конкурентни, прозрачни и недискриминационни цени, общата информация и механизмите за разрешаване на спорове.

Глава IV

Достъп на трети страни до инфраструктурата

РАЗДЕЛ I

ДОСТЪП ДО ИНФРАСТРУКТУРАТА ЗА ПРИРОДЕН ГАЗ

Член 26

Достъп на възобновяемите и нисковъглеродните газове до пазара

Държавите членки дават възможност за достъп на възобновяеми и нисковъглеродни газове до пазара и инфраструктурата, независимо от това дали съоръженията за производство на възобновяеми и нисковъглеродни газове са свързани към разпределителни или преносни мрежи.

Достъп на трети страни до разпределение и пренос на природен газ и терминали за ВПГ

1. Държавите членки осигуряват прилагането на система за достъп на трети страни до газопреносната и газоразпределителната система и съоръженията за ВПГ, на базата на публикувани тарифи, приложими за всички клиенти, включително предприятията за доставка, и които се прилагат обективно и без дискриминация между ползвателите на системата. Държавите членки гарантират, че тези тарифи или методиките, които определят изчисляването им, са одобрени преди влизането им в сила в съответствие с член 72 от регулаторен орган, посочен в член 70, и че тези тарифи и методиките, когато се одобряват само методиките, са публикувани преди влизането им в сила. Тарифните отстъпки могат да се предоставят само ако това е предвидено в законодателството на Съюза.
2. **Операторите на преносни системи имат достъп, ако е необходимо за извършването на дейността им, включително във връзка с трансграничен пренос, до мрежите на други оператори на преносни системи.**
3. Разпоредбите на настоящата директива не възпрепятстват сключването на дългосрочни договори за възобновяеми и нисковъглеродни газове, при условие че те са съобразени с правилата за конкуренция на Съюза и допринасят за декарбонизирането. Не се сключват дългосрочни договори за доставката на конвенционален газ от изкопаеми източници за периоди, завършващи след 2049 г.
4. Настоящият член се прилага и за гражданските енергийни общности, които управляват разпределителни мрежи.

Достъп до добивни газопроводни мрежи за природен газ

1. Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че предприятията за природен газ и отговарящите на условията клиенти, където и да се намират, могат да получат достъп до добивни газопроводни мрежи, включително съоръжения, доставящи технически услуги, свързани с такъв достъп, в съответствие с настоящия член, с изключение на частите от такива мрежи и съоръжения, които се използват за местни добивни операции на площадка, където се добива газ. Мерките се нотифицират на Комисията в съответствие с разпоредбите на член 88.
2. Достъпът, посочен в параграф 1, се осигурява по начин, определен от държавата членка съгласно съответните правни инструменти. Държавите членки следват целите за честен и открит достъп, постигайки конкурентен пазар на природен газ и избягвайки всякаква злоупотреба с господстващо положение, като вземат под внимание сигурността и редовността на доставките, капацитета, който е или може да се предостави на разположение по разумен начин, и опазването на околната среда. Следните нужди може да бъдат взети под внимание:

- а) необходимостта да се откаже достъп, когато има несъвместимост на техническите спецификации, която не може да бъде преодоляна по адекватен начин;
- б) необходимостта да се избегнат трудности, които не могат да бъдат преодоляни по адекватен начин и биха могли да причинят вреда на ефективния, текущ и планиран бъдещ добив на въглеродороди, включително такъв от полета с маргинална икономическа жизнеспособност;
- в) необходимостта да се зачитат надлежно обоснованите адекватни нужди на собственика или оператора на добивната газопроводна мрежа за пренос и преработка на газ и интересите на всички други потребители на добивната газопроводна мрежа или свързани преработващи или манипулационни съоръжения, които може да бъдат засегнати; и
- г) необходимостта да прилагат своите закони и административни процедури, в съответствие с правото на Съюза, за даването на разрешение за добив или разработване на находища.

3. Държавите членки осигуряват наличието на процедури за разрешаване на спорове, включително орган, който е независим от страните и има достъп до цялата необходима информация, за да може споровете, свързани с достъпа до добивни газопроводни мрежи, да бъдат разрешавани експедитивно, като се вземат под внимание критериите в параграф 2 и броят на страните, които може да вземат участие в договарянето на достъп до такива мрежи.

4. В случай на трансгранични спорове, се прилагат процедурите за разрешаване на спорове на държавата членка, която има компетентност над добивната газопроводна мрежа, която отказва достъп. Когато, при трансгранични спорове, повече от една държави членки покриват въпросната мрежа, съответните държави членки се консултират взаимно с оглед осигуряване на последователното прилагане на разпоредбите на настоящата директива. Когато добивната газопроводна мрежа е с начало в трета държава и се свързва с най-малко една държава членка, заинтересованите държави членки се консултират помежду си, а държавата членка, в която е разположена първата входяща точка към мрежата на държавите членки, се консултира със съответната трета държава, в която е разположено началото на добивната газопроводна мрежа, за да се гарантира последователното прилагане на настоящата директива по отношение на съответната мрежа на територията на държавите членки.

Достъп до съоръжения за съхранение на природен газ

1. За организиране на достъп до съоръжения за съхранение и до временно съхранение, когато е технически или икономически необходимо за осигуряването на ефективен достъп до системата с цел доставка на клиенти, както и за организирането на достъп до спомагателните услуги, държавите членки могат да изберат едната от двете или и двете процедури, описани в параграфи 3 и 4. Тези процедури действат съгласно обективни, прозрачни и недискриминационни критерии.

При избора на процедурата за достъп до съоръжения за съхранение съгласно настоящия член държавите членки вземат предвид резултатите от общите и националните оценки на риска, извършени съгласно член 7 от Регламент (ЕС) 2017/1938.

Регулаторните органи определят и публикуват критериите, съгласно които може да бъде определен приложимият режим за достъп до съоръжения за съхранение и до временно съхранение. Те правят обществено достояние или задължават операторите на газопреносни системи и на системи за съхранение да направят обществено достояние данните относно това кои съоръжения за съхранение или части от тях и какво временно съхранение се предлага съгласно различните процедури, посочени в параграфи 3 и 4.

.

2. Параграф 1 не се прилага за спомагателни услуги и временно съхранение, свързани със съоръжения за ВПП и необходими за процеса на регазификация и последващата доставка към газопреносната система.
3. В случай на договорен достъп регулаторните органи вземат необходимите мерки, за да могат предприятията и отговарящите на условията клиенти вътре или извън територията, покрита от взаимносвързаната система, да договарят достъп до съоръжение за съхранение и до временно съхранение, когато то е технически и/или икономически необходимо за осигуряването на ефективен достъп до системата, както и за организацията на достъп до други спомагателни услуги. Страните са задължени добросъвестно да договарят достъп до съоръжение за съхранение, до временно съхранение и до други спомагателни услуги.

Договорите за достъп до съоръжения за съхранение, до временно съхранение и до други спомагателни услуги се договарят със съответния оператор на система за съхранение. Регулаторните органи изискват от операторите на системи за съхранение и предприятия за природен газ да публикуват основните си търговски условия за използването на съоръжения за съхранение, на временно съхранение и на други спомагателни услуги веднъж годишно.

При изготвянето на тези условия операторите на системите за съхранение се консултират с ползвателите на системата.

4. В случай на регулиран достъп регулаторните органи вземат необходимите мерки, за да предоставят на предприятията за природен газ и отговарящите на условията клиенти вътре или извън територията, покрита от взаимносвързаната система, право на достъп до съоръжения за съхранение, до временно съхранение и до други спомагателни услуги, на базата на публикувани тарифи или други условия и задължения за използването на тези съоръжения за съхранение и на временно съхранение, когато това е технически или икономически необходимо за осигуряването на ефективен достъп до системата, както и за организацията на достъп до други спомагателни услуги. Регулаторните органи се консултират с ползвателите на системата при изготвянето на тези тарифи или методиките за изчисляването им. Правото на достъп за отговарящите на условията клиенти може да бъде дадено, като им се предостави възможност да сключат договори за доставка с конкурентни предприятия, различни от собственика или оператора на мрежата или свързано предприятие.

Директни газопроводи за природен газ

1. Държавите членки вземат всички необходими мерки, за да дадат възможност:
 - а) предприятията, установени на тяхната територия, да доставят газ на отговарящи на условията клиенти чрез директен газопровод; и
 - б) всеки такъв клиент на тяхната територия да получава газ чрез директен газопровод от предприятия за природен газ.
2. В случаи, когато се изисква разрешение, например лиценз, разрешително, концесия, съгласие или одобрение, за изграждането или експлоатацията на директни газопроводи, държавите членки или посочени от тях компетентни органи излагат критериите за даване на разрешения за построяването или експлоатацията на директни газопроводи на тяхна територия. Тези критерии са обективни, прозрачни и недискриминационни.
3. Държавите членки може да предоставят разрешение за построяването на директен газопровод или при условията на отказ на достъп до системата на основание член 34, или при условията на откриване на процедура за уреждане на спор по член 73.

РАЗДЕЛ II

ДОСТЪП ДО ИНФРАСТРУКТУРА ЗА ВОДОРОД

Член 31

Достъп на трети страни до мрежи за водород

1. Държавите членки гарантират наличието на система за регулиран достъп на трети страни до мрежи за водород, която работи въз основа на публикувани тарифи и се прилага обективно и без дискриминация между различните ползватели на мрежата за водород.
2. Държавите членки гарантират, че тези тарифи или методиките, които определят изчисляването им, са одобрени преди влизането им в сила в съответствие с член 72 от регулаторен орган, посочен в член 70, и че тези тарифи и методиките, когато се одобряват само методиките, са публикувани преди влизането им в сила.
3. Операторите на мрежи за водород имат достъп, ако е необходимо за извършването на дейността им, включително във връзка с трансгранично транспортиране, до мрежите за водород на други оператори.

4. До 31 декември [203[...]**5 г.**] дадена държава членка може да реши да не прилага параграф 1. В такъв случай държавата членка осигурява прилагането на система за договорен достъп на трети страни до мрежите за водород в съответствие с обективни, прозрачни и недискриминационни критерии. Регулаторните органи предприемат необходимите мерки, за да могат ползвателите на мрежи за водород да договарят достъп до тези мрежи **и да гарантират, че страните са [...]** задължени да договарят достъп до мрежите за водород добросъвестно.
5. Когато се използва договорен достъп, **съгласно посоченото в параграф 4,** регулаторните органи предоставят насоки на ползвателите на мрежи за водород относно начина, по който договорените тарифи ще бъдат засегнати от въвеждането на регулиран достъп на трети страни.

Достъп на трети страни до терминали за водород

1. Държавите членки гарантират прилагането на система за достъп на трети страни до терминалите за водород въз основа на договорен достъп по обективен, прозрачен и недискриминационен начин, като регулаторните органи предприемат необходимите мерки, за да могат ползвателите на терминали за водород да договарят достъп до тези терминали. Страните са задължени да договарят достъпа добросъвестно.
Държавите членки могат също така да решат да прилагат регулиран достъп на трети страни [...] до терминали за водород.
2. Регулаторните органи наблюдават условията за достъп на трети страни до терминалите за водород и тяхното въздействие върху пазарите на водород и, когато е необходимо за защита на конкуренцията, предприемат мерки за подобряване на достъпа в съответствие с критериите, посочени в параграф 1.

Достъп до съоръжения за съхранение на водород

- 1. Държавите членки гарантират прилагането на система за достъп на трети страни до съоръжения за съхранение на водород и, когато това е технически и икономически необходимо за осигуряване на ефективен достъп до системата с цел доставка на клиенти, достъп до съоръжения за временно съхранение, както и за организирането на достъп до спомагателни услуги, като това става въз основа на договорен достъп по обективен, прозрачен и недискриминационен начин, или на система за регулиран достъп на трети страни в съответствие с параграф 2.**
- 2. Считано от 1 януари 2036 г., държавите членки гарантират прилагането на система за регулиран достъп на трети страни до съоръжения за съхранение на водород и [...], когато това е технически [...]или икономически необходимо за осигуряване на ефективен достъп до системата[...] с цел доставка на клиенти, за достъп до съоръжения за временно съхранение, както и организирането на достъп до спомагателни услуги, като това става въз основа на публикувани тарифи и се прилага обективно и без дискриминация между различните ползватели на системата за водород. Държавите членки гарантират, че тези тарифи или методиките, на които се основава тяхното изчисление, са одобрени преди влизането им в сила от регулаторния орган в съответствие с член 72.**

РАЗДЕЛ III

ОТКАЗ НА ДОСТЪП И СВЪРЗВАНЕ

Член 34

Отказ на достъп и свързване

1. **Операторите на газопреносни системи и операторите на газоразпределителни системи [...]** и **предприятията за водород** може да отказват достъп до или присъединяване към системата за природен газ или водород на базата на липса на капацитет. [...]
2. **Без да се засягат [...]** целите за декарбонизация на национално равнище и на равнището на Съюза, държавите членки вземат подходящи мерки, за да гарантират, че **операторите на газопреносни системи, [...]** **операторите на газоразпределителни системи [...]** или **предприятията за водород**, които отказват достъп до или присъединяване към системата за природен газ или системата за водород на базата на липса на капацитет или липса на връзка, ще направят необходимите подобрения доколкото това е икономически целесъобразно или когато потенциален клиент има желание да заплати за това.
3. Достъпът до системата за възобновяеми и нисковъглеродни газове може да бъде отказан само при спазване на разпоредбите на членове 18 и 33 от [преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021) [...] **804**]].

4. Чрез дерогация от параграфи 1[...] – 3 държава членка може да предвиди система, при която на операторите на газопреносни системи и на операторите на газоразпределителни системи се разрешава да отказват достъп или свързване, или да изключват ползватели на мрежата за природен газ, по-специално за да се гарантира спазването на целта за неутралност по отношение на климата, определена в член 2, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/1119, когато:

- а. планът за развитие на мрежата съгласно член 51 [...] предвижда извеждането от експлоатация на газопреносната система или на съответни части от нея, или;**
- б. съответният национален орган е одобрил извеждането от експлоатация [...] на газоразпределителната мрежа или на съответните части от нея.**

Държавите членки, които разрешават отказ на достъп и свързване или изключване на ползватели на мрежата съгласно настоящия параграф [...], гарантират, че това се извършва въз основа на обективни, прозрачни и недискриминационни критерии, [...] определени от националния регулаторен орган, като се вземат предвид засегнатите интереси. Държавите членки предприемат подходящи мерки за защита на ползвателите на мрежата в съответствие с член 11а, когато позволяват изключване.

5. Предоставят се надлежно обосновани мотиви [...] за всеки отказ на достъп или свързване, както и за всяко изключване съгласно настоящия член.

Глава V

Правила, приложими за операторите на газопреносни системи, на системи за съхранение и системи за ВПГ за природен газ

Член 35

Задачи на операторите на газопреносни системи, на системи за съхранение или системи за ВПГ

1. Всеки оператор на газопреносна система, на система за съхранение или система за ВПГ:
 - а) експлоатира, поддържа и развива в пазарни условия сигурни, надеждни и ефективни съоръжения за пренос, съхранение или ВПГ, с цел осигуряване на отворен пазар, като се съобразява надлежно с околната среда, изпълнява задълженията, определени в [Регламент (ЕС) 2022/ ... (Регламент за метана)], и предоставя подходящи средства за изпълнение на задълженията, свързани с услугите;
 - б) не дискриминира ползватели на системата или групи ползватели на системата, особено в полза на свързаните с него предприятия;
 - в) предоставя на операторите на други газопреносни системи, операторите на други системи за съхранение, операторите на други системи за ВПГ, или операторите на други разпределителни системи достатъчно информация, за да се гарантира, че транспортирането и съхранението на природен газ стават по начин, съвместим със сигурната и ефективна експлоатация на взаимносвързаната система;
 - г) осигурява на ползвателите на системата информацията, която им е необходима за ефикасен достъп до системата.

2. Всеки оператор на газопреносна система осигурява достатъчен трансграничен капацитет, с оглед интегриране на европейската газопреносна инфраструктура, като се удовлетворят всички икономически адекватни и технически осъществими искания за капацитет и се вземе предвид сигурността на доставките на газ.
3. Операторите на газопреносни системи си сътрудничат с операторите на газоразпределителни системи с цел осигуряване на ефективното участие на участниците на пазара, свързани с тяхната мрежа за търговия на дребно, търговия на едро и балансиращите пазари.
4. Операторите на преносни системи осигуряват ефективно управление на качеството на газа в своите съоръжения в съответствие с приложимите стандарти за качество на природния газ.
5. Правилата, приети от операторите на газопреносни системи за балансиране на газопреносната система, са обективни, прозрачни и недискриминационни, включително правилата за таксуване на ползватели на техните мрежи за енергиен дисбаланс. Редът и условията, включително правилата и тарифите, за осигуряването на такива услуги от операторите на газопреносни системи, са постановени съобразно методика, която е съвместима с член 72 , параграф 7 по недискриминационен и отразяващ разходите начин, и се публикуват.
6. Регулаторните органи, когато държавите членки са предвидили това, или държавите членки, може да изискат от операторите на газопреносни системи да се съобразяват с минимални стандарти за поддръжката и развитието на газопреносната система, включително капацитети за създаване на междусистемни връзки.

7. Държавите членки могат да предвидят, че едно или повече от задълженията, посочени в параграф 1, се възлагат на оператор на газопреносна система, различен от собственика на газопреносната система, за която иначе биха били приложими въпросните задължения. Операторът на газопреносна система, на когото са възложени задълженията, трябва да е сертифициран съгласно модела за отделяне на собствеността, модела за независим системен оператор или модела за независим оператор на преносна система, и да отговаря на изискванията, посочени в член 54, но не е необходимо да притежава газопреносната система, за която е отговорен.
8. [...] Оператор на газопреносна система, **който притежава газопреносната система**, отговаря на изискванията, предвидени в глава IX, и е сертифициран в съответствие с член [...] 65. Това не засяга възможността операторите на газопреносни системи, които са сертифицирани съгласно модела за отделяне на собствеността, модела за независим системен оператор или модела за независим оператор на преносна система, да делегират определени задачи по собствена инициатива и под техен надзор на други оператори на преносни системи, които са сертифицирани съгласно модела за отделяне на собствеността, модела за независим системен оператор или модела за независим оператор на преносна система, когато това делегиране на задачи не застрашава правата за ефективно и независимо вземане на решения на делегиращия оператор на газопреносна система.

9. Операторите на системи за ВПГ, на **газопреносни** системи и на системи за съхранение си сътрудничат в рамките на дадена държава членка и на регионално равнище, за да осигурят най-ефикасното използване на капацитета на съоръженията и синергии между тези съоръжения, като вземат предвид цялостността и експлоатацията на системата **и като избягват създаването на ограничения за експлоатацията на съоръженията за ВПГ и съоръженията за съхранение.**
10. Операторите на газопреносни системи набавят енергията, която използват за осъществяване на дейността си, по прозрачни, недискриминационни и пазарно основани процедури.

**Поверителност за операторите на газопреносни системи и собствениците на
газопреносни системи**

1. Без да се засяга член 68 или други правни задължения за разкриване на информация, всеки оператор на газопреносна система, оператор на система за съхранение или за ВПГ и всеки собственик на газопреносна система запазва поверителността на чувствителната търговска информация, получена при извършването на дейността му, и предотвратява разкриването по дискриминационен начин на информация за собствената си дейност, която може да доведе до търговски предимства. По-специално той не разкрива никаква чувствителна търговска информация на останалите части от предприятието, **които не са оператори на газопреносни системи или оператори на газоразпределителни системи, или оператори на мрежа за водород**, освен ако това не е необходимо за сключването на търговска сделка. За да се осигури изцяло спазването на правилата за отделяне на информацията, държавите членки гарантират, че собственикът на газопреносната система, включително, в случай на комбиниран оператор, операторът на газоразпределителна система и останалата част от предприятието, **които не са оператори на газопреносни системи или оператори на газоразпределителни системи, или оператори на мрежа за водород**, не използват съвместни служби, като съвместни правни служби, освен служби с чисто административни или ИТ функции.

2. Операторите на газопреносни системи, на системи за съхранение или за ВПГ, в контекста на продажбите или покупките на природен газ от свързани с тях предприятия, нямат право да злоупотребяват с чувствителна търговска информация, получена от трети страни при осигуряването или договарянето на достъп до системата.
3. Информацията, необходима за насърчаването на ефективна конкуренция и ефикасно функциониране на пазара, се публикува. Това задължение не засяга защитата на чувствителната търговска информация.

Член 37

Правомощия за вземане на решения по отношение на присъединяването на [...] инсталации за производство на възобновяеми и нисковъглеродни газове към газопреносната система

1. Операторът на газопреносна система определя и публикува прозрачни и ефикасни процедури за недискриминационно присъединяване на [...] инсталации за производство на възобновяеми и нисковъглеродни газове към системата. Тези процедури подлежат на одобрение от регулаторните органи.

[...]

**Правомощия за вземане на решение по отношение на присъединяването към
газопреносната система и мрежата за водород**

1. Операторът на газопреносна система и операторът на мрежа за водород са длъжни да определят и публикуват прозрачни и ефикасни процедури и тарифи за недискриминационно присъединяване на съоръжения за съхранение на природен газ и водород, на съоръжения за регазификация на ВПГ, на терминали за водород и на промишлени клиенти към газопреносната система и мрежата за водород. Тези процедури подлежат на одобрение от регулаторния орган.
2. Операторът на газопреносна система и операторът на мрежа за водород нямат право да отказват присъединяването на ново съоръжение за съхранение на природен газ или водород, съоръжение за регазификация на ВПГ, терминал за водород или промишлен клиент на основание, че са възможни бъдещи ограничения на наличния капацитет на мрежата или допълнителни разходи, свързани с необходимото увеличение на капацитета. Операторът на газопреносната система и операторът на мрежата за водород осигуряват достатъчен входен и изходен капацитет за новите връзки.

Глава VI

Експлоатация на газоразпределителна система за природен газ

Член 39

Определяне на оператори на газоразпределителни системи

Държавите членки определят сами или изискват от предприятия, които притежават или отговарят за газоразпределителни системи, да определят, за срок определен от държавите членки, съобразявайки се с ефикасността и икономическия баланс, един или повече оператори на газоразпределителни системи и да гарантират, че тези оператори действат в съответствие с членове 40, 42 и 43.

Задачи на операторите на газоразпределителни системи

1. Всеки оператор на разпределителна система отговаря за осигуряването на дългосрочната способност на системата да отговаря на разумното търсене на доставки на газ, както и за експлоатацията, поддръжката и развитието **или извеждането от експлоатация** при икономически условия на сигурна, надеждна и ефикасна система в своята област, като се съобразява надлежно с околната среда, задълженията, определени в [Регламент (ЕС) 2022/ ... (Регламент за метана)], и енергийната ефективност.
2. Когато регулаторните органи вземат такова решение, операторите на разпределителни системи могат да отговарят за осигуряването на ефективно управление на качеството на газа в своите съоръжения в съответствие с приложимите стандарти за качество на газа, когато това е необходимо за управлението на системата поради подаването на възобновяеми и нисковъглеродни газове.
3. Независимо от случая, операторът на газоразпределителната система не дискриминира ползвателите или групи ползватели на системата, особено в полза на свързаните с него предприятия.
4. Всеки оператор на газоразпределителна система предоставя на оператора на друга газоразпределителна система, на газопреносна система, на система за ВПГ и/или на система за съхранение, достатъчно информация, за да се гарантира, че транспортирането и съхранението на природен газ стават по начин, който е съвместим със сигурната и ефективна работа на взаимносвързаната система.

5. Всеки оператор на газоразпределителна система осигурява на ползвателите на системата информацията, която им е необходима за ефективен достъп до системата, включително и ползването ѝ.
6. Когато оператор на газоразпределителна система отговаря за балансиране на газоразпределителната система, приетите от тях правила за тази цел следва да бъдат обективни, прозрачни и недискриминационни, включително правилата за таксуване на ползвателите на системата за енергиен дисбаланс. Редът и условията за предоставянето на такива услуги от операторите на газоразпределителни системи, включително правилата и тарифите, се установяват съгласно методика, съвместима с член 72, параграф 7, по недискриминационен и съобразен с разходите начин, като тези условия се публикуват.
7. Операторите на газоразпределителни системи си сътрудничат с операторите на газопреносни системи, за да гарантират ефективното участие на участниците на пазара, свързани с тяхната [...] **инфраструктура** за търговия на дребно, търговия на едро и балансиращи пазари във входно-изходната система, към която принадлежи газоразпределителната система.

[...]

Член 41

Правомощия за вземане на решения по отношение на присъединяването на [...] инсталации за производство на възобновяеми и нисковъглеродни газове към газоразпределителната система

Регулаторните органи **изискват от** [...] оператора на газоразпределителна система да публикува прозрачни и ефикасни процедури за недискриминационно присъединяване на [...] инсталации за производство на възобновяеми и нисковъглеродни газове към системата. Тези процедури подлежат на одобрение от регулаторните органи.

(преместено от член 40) [...]

Отделяне на операторите на газоразпределителни системи

1. Когато операторът на газоразпределителната система е част от вертикално интегрирано предприятие, той е независим поне по отношение на правната си форма, организацията и вземането на решения от други дейности, които не са свързани с разпределението. Тези правила не създават задължение за отделяне на собствеността върху активите на газоразпределителната система от вертикално интегрираното предприятие.
2. В допълнение към изискванията по параграф 1, когато операторът на газоразпределителната система е част от вертикално интегрирано предприятие, той е независим по отношение на организацията и вземането на решения от другите дейности, които не са свързани с разпределението. За да се постигне това, се прилагат следните минимални критерии:
 - а) лицата, които отговарят за управлението на оператора на газоразпределителната система, не участват в дружествени структури на интегрираното предприятие за природен газ, които отговарят, пряко или непряко, за ежедневната работа по производството, преноса, транспортирането[...] и доставката на газове;
 - б) взети са подходящи мерки, за да се гарантира, че професионалните интереси на лицата, които отговарят за управлението на оператора на газоразпределителната система, се зачитат по начин, който гарантира, че те са способни да действат независимо;

- в) операторът на газоразпределителната система притежава ефективни права за вземане на решения, независими от интегрираното предприятие за природен газ, относно активите, които са необходими за експлоатацията, поддръжката или развитието на мрежата; за да изпълнява тези задачи, операторът на газоразпределителна система разполага с необходимите ресурси, включително човешки, технически, финансови и физически ресурси; това не възпрепятства съществуването на подходящи координационни механизми, които да гарантират защитата в дъщерните дружества на икономическите и управленско-надзорните права на дружеството майка по отношение възвръщаемостта върху активите, регулирани непряко в съответствие с член 72, параграф 7; по-специално, това дава възможност на дружеството майка да одобрява годишния финансов план, или еквивалентен инструмент, на оператора на газоразпределителната система и да поставя глобални ограничения върху нивото на задлъжнялост на дъщерното дружество; не се допуска дружеството майка да дава указания относно текущата дейност или по отношение на отделни решения, свързани с изграждането или модернизирането на тръбопроводи за разпределение, които не надвишават условията на одобрения финансов план или равностоеен документ;
- г) операторът на газоразпределителната система въвежда програма за съответствие, в която са посочени взетите мерки за недопускане на дискриминационно поведение, и гарантира, че спазването ѝ се контролира по подходящ начин; програмата за съответствие определя конкретните задължения на служителите за изпълнението на тази цел; лицето или органът, отговарящ за наблюдението на програмата за съответствие, отговорникът по съответствието на оператора на газоразпределителната система, представя на регулаторния орган посочен в член 70, параграф 1, годишен доклад, в който са посочени взетите мерки, и който се публикува; отговорникът по съответствието на оператора на газопреносната система има пълна независимост и достъп до цялата информация за оператора на газоразпределителна система и всяко свързано с него предприятие, необходими за изпълнението на задачите му.

3. Когато операторът на газоразпределителна система е част от вертикално интегрирано предприятие държавите членки гарантират, че дейността му се следи от регулаторните органи или други компетентни органи, така че да не може да се възползва от вертикалната си интеграция с цел нарушаване на конкуренцията. По-специално вертикално интегрираният оператор на газоразпределителна система в комуникациите си и при използването на търговската си марка не създава възможност за объркване относно отделната идентичност на клона за доставка на вертикално интегрираното предприятие.
4. Държавите членки може да решат да не прилагат параграфи 1, 2 и 3 за интегрирани предприятия за природен газ, които обслужват по-малко от 100 000 свързани клиенти.

Член 43

Задължения за поверителност за операторите на газоразпределителни системи

1. Без да се засяга член 68 или други правни задължения за разкриване на информация, всеки оператор на газоразпределителна система запазва поверителността на търговски чувствителната информация, получена при извършването на дейността му, и предотвратява разкриването по дискриминационен начин на информацията относно собствената му дейност, която може да доведе до търговски предимства.
2. Операторите на газоразпределителни системи, в контекста на продажбите или покупките на природен газ от свързани с тях предприятия, не злоупотребяват с търговски чувствителна информация, получена от трети страни при осигуряването или договарянето на достъп до системата.

Затворени газоразпределителни системи за природен газ

1. Държавите членки може да предвидят регулаторните органи или други компетентни органи да класифицират система за разпределение на природен газ в географски ограничен промишлен или търговски обект или обект, предлагащ съвместни услуги, която, без да се засяга параграф 4, не снабдява битови клиенти, като затворена газоразпределителна система, ако:
 - а) поради специфични технически причини или съображения, свързани със сигурността, функционирането или процесът на производство на ползвателите на тази система са интегрирани; или
 - б) тази система разпределя природен газ основно за собственика или оператора на системата или за свързани с тях предприятия.
2. Държавите членки може да предвидят възможността регулаторните органи да освободят оператора на затворената газоразпределителна система за природен газ от задълженията по член 27, параграф 1 във връзка с предварителното одобряване на тарифите или методите за изчисляването им, преди влизането им в сила съгласно член 72.

3. При предоставяне на освобождаването съгласно параграф 2, приложимите тарифи или методите за изчисляването им се преразглеждат и одобряват в съответствие с член 72 по искане на ползвател на затворената газоразпределителна система за природен газ.
4. Инцидентното ползване от малък брой битови клиенти, сдружени в потребителски или други подобни асоциации със собственика на газоразпределителната система и разположени в района, обслужван от затворената газоразпределителна система, не изключва предоставянето на освобождаване съгласно параграф 2.
5. Затворените газоразпределителни системи се разглеждат като разпределителни системи за целите на настоящата директива.

Член 45

Комбиниран оператор

Член [...] 42, параграф 1 не възпрепятства дейността на комбиниран пренос, система за ВПГ, оператор на системи за съхранение и на газоразпределителна система, при условие че този оператор спазва разпоредбите на член 54, параграф 1 или членове 55 и 56, или глава IX.

Глава VII

Правила, приложими за специализирани мрежи за водород

Член 46

Задачи на операторите на мрежи за водород, съоръжения за съхранение на водород и терминали за водород

1. Всеки оператор на мрежа за водород, съоръжение за съхранение на водород или терминал за водород отговаря за:
 - а) експлоатацията, поддръжката и развитието при икономически приемливи условия на сигурна и надеждна инфраструктура за транспортиране или съхранение на водород, като се отдава необходимото внимание на околната среда, в тясно сътрудничество с операторите на свързани и съседни мрежи за водород;
 - б) осигуряването на дългосрочната способност на системата за водород да посреща разумни искания за транспортиране и съхранение на водород;
 - в) осигуряването на подходящи средства за изпълнение на своите задължения;
 - г) предоставянето на операторите на други мрежи или системи, с които неговата система е взаимосвързана, на достатъчно информация за осигуряване на надеждна и ефективна експлоатация, съгласувано развитие и оперативна съвместимост на свързаната система;
 - д) предотвратяването на дискриминация между ползватели на системата **за водород** или групи ползватели на инфраструктурата, особено в полза на свързаните с него предприятия; и

- е) предоставянето на ползвателите на системата **за водород** на информация, която им е необходима за ефикасен достъп до инфраструктурата;
- ж) предприемане на всички налични разумни мерки за предотвратяване и свеждане до минимум на емисиите на водород при своите дейности, както и предприемане през редовни интервали от време на действия за откриване на изтичания на водород и на ремонтни прегледи на всички съответни компоненти, за които операторът носи отговорност;
- з) представяне на компетентните органи на доклад за откриване на изтичания на водород и, когато е необходимо, на програма за ремонт или замяна;

2. [...]Операторите на мрежи за водород имат за **цел да осигурят [...]** трансграничен капацитет за интегриране на европейската инфраструктура за водород, като се удовлетворяват всички икономически разумни и технически осъществими искания за капацитет и се взема предвид сигурността на доставките на водород. **След сертифицирането им съгласно член 65 от настоящата директива и член 13 от [преработения Регламент относно газа, предложен в COM (2021) 804] компетентните органи на държавите членки могат да решат да възложат на един или на ограничен брой оператори на мрежи за водород [...] отговорността да осигурят трансграничен капацитет.**

3. **Регулаторният орган може да реши да възложи на о[...]**ператорите на мрежи за водород **отговорността за [...]**осигуряването на ефективно управление на качеството на водорода в своите мрежи в съответствие с приложимите стандарти за качество на водорода, когато това е необходимо за управлението на системата[...].
4. **Операторите на мрежи за водород отговарят за балансирането в своите мрежи, считано от 1 януари 2036 г. или от по-ранна дата, когато това е предвидено от [...]** регулаторния орган. Правилата, приети от операторите на мрежи за водород за балансиране на мрежите за водород, са обективни, прозрачни и недискриминационни, включително правилата за таксуване на ползватели на техните мрежи за енергиен дисбаланс.

Съществуващи мрежи за водород

1. Държавите членки може да **предвидят възможността регулаторните органи [...]** да предоставят[...] дерогация от изискванията на **един или повече от** членове 31, 62, 63,[...]64 **и 65** от настоящата директива и членове 6 и 47 от [преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021) [...]**804**] на мрежи за водород, които са принадлежали на вертикално интегрирано предприятие към [датата на влизане в сила]. Обхватът на дерогацията се ограничава до капацитета на мрежата, който е в експлоатация към [датата на влизане в сила].
2. Срокът на дерогацията [...] изтича:
 - а) когато вертикално интегрираното предприятие подаде искане до регулаторния орган за прекратяване на дерогацията и това искане бъде одобрено от регулаторния орган;
 - б) когато мрежата за водород, ползваща се от дерогацията, бъде свързана с друга мрежа за водород;

- в) когато мрежата за водород, ползваща се от дерогацията, или нейният капацитет бъде разширен/а с повече от **[5%]** по отношение на продължителността или капацитета в сравнение с [датата на влизане в сила на настоящата директива]; [...] или
- г) [...] когато регулаторният орган заключи, че трайното прилагане на дерогацията би създадо риск от възпрепятстване на конкуренцията или неблагоприятно въздействие върху ефективното разгръщане на инфраструктурата за водород или развитието на пазара на водород в държавата членка или в Съюза.

3. Регулаторните органи могат да изискват от операторите на съществуващи мрежи за водород да им предоставят цялата информация, необходима за изпълнението на техните задачи.

Географски обособени мрежи за водород

1. Държавите членки може да предвидят възможността регулаторните органи да предоставят[...] дерогация от членове 62 и 65 за мрежи за водород, които транспортират водород [...] до ограничен брой изходни точки в рамките на географски ограничен [...] район. **За срока на дерогацията такава мрежа отговаря на всяко едно от следните условия:**
 - i. **Тя не включва междусистемни газопроводи за водород. [...]**
 - ii. **Тя няма преки връзки със съоръжения за съхранение на водород [...] или терминали за водород, освен ако тези съоръжения за съхранение или терминали не са свързани и към мрежа за водород, която не се ползва от дерогация съгласно настоящия член или член 47.**
 - iii. [...]
 - iv. [...] **Тя служи предимно за снабдяване с водород на клиенти, пряко свързани към тази мрежа.**

2. **Националният регулаторен орган приема решение за оттегляне на дерогацията съгласно параграф 1, ако заключи, че трайното прилагане на дерогацията би създадо риск от възпрепятстване на конкуренцията или неблагоприятно въздействие върху ефективното разгръщане на инфраструктурата за водород или развитието на пазара на водород в държавата членка или в Съюза, или когато някое от условията, посочени в параграф 1, вече не е изпълнено.**

[...]

Междусистемни газопроводи за водород, свързващи с трети държави

1. **За всеки междусистемен газопровод за водород между държави членки и трети държави Съюзът сключва преди началото на експлоатацията международно споразумение в съответствие с член 218 от ДФЕС със свързаната трета държава или трети държави, в което се определят правилата за експлоатацията на въпросния междусистемен газопровод за водород, когато е необходимо да се осигури съгласуваност и последователност с правилата, приложими за мрежите за водород, определени в настоящата директива и [преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021)804]. Международно споразумение не се счита за необходимо, когато държавата членка, която е свързана или възнамерява да бъде свързана чрез междусистемен газопровод за водород, договори и сключи междуправителствено споразумение със съответната свързана трета държава или трети държави в съответствие с член 82, в което се определят оперативните правила за въпросния междусистемен газопровод за водород, за да се осигури съгласуваност и последователност с правилата, приложими за мрежите за водород, определени в настоящата директива и [преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021)804].**

[...]

2. **Параграф 1 не засяга член 79 и разпределението на компетентностите между Съюза и държавите членки.**

[...]

3. **Държавите членки гарантират, че при прилагането на посочените в параграф 1 правила се взема предвид ефективното им прилагане на територията на Съюза и интегрираният характер на междусистемния газопровод.**

[...]

Поверителност за операторите на мрежи за водород, съоръжения за съхранение на водород и терминали за водород

1. Без да се засягат правните задължения за разкриване на информация, всеки оператор на мрежа за водород, съоръжение за съхранение на водород или терминал за водород, както и всеки собственик на мрежа за водород запазва поверителността на чувствителната търговска информация, която получава в рамките на своята дейност, и предотвратява разкриването по дискриминационен начин на информация за собствената си дейност, която може да доведе до търговски предимства. По-специално, ако операторът на мрежа за водород, съоръжение за съхранение на водород или терминал за водород или собственикът на мрежа за водород е част от вертикално интегрирано предприятие, той не разкрива никаква чувствителна търговска информация на останалите части на предприятието, **които не са оператори на газопреносни системи или оператори на газоразпределителни системи, или оператори на мрежа за водород**, освен ако това не е необходимо за извършването на търговска сделка.

2. Операторите на мрежи за водород, съоръжения за съхранение на водород и терминали за водород нямат право, в контекста на продажбите или покупките на водород от свързани с тях предприятия, да злоупотребяват с чувствителна търговска информация, получена от трети страни при осигуряването или договарянето на достъп до системата.
3. Информацията, необходима за насърчаването на ефективна конкуренция и ефикасно функциониране на пазара, се публикува. Това задължение не засяга защитата на чувствителната търговска информация.

Глава VIII

Интегрирано планиране на мрежата

Член 51

Развитие на мрежата за природен газ и правомощия за вземане на инвестиционни решения

1. Най-малко на всеки две години операторите на газопреносни системи представят на съответния регулаторен орган десетгодишен план за развитие на мрежата, основан на съществуващите и прогнозираните търсене и предлагане, след консултация с всички съответни заинтересовани страни. За всяка държава членка има поне един единен план за развитие на мрежата. От операторите на инфраструктура, включително операторите на терминали за ВПГ, операторите на съоръжения за съхранение, операторите на разпределителни системи, както и операторите на мрежи за водород, на топлоснабдителна инфраструктура и на електроенергийни мрежи се изисква да предоставят на операторите на преносни системи и да обменят с тях пълната информация, необходима за разработването на единния план. Този план за развитие на мрежата съдържа ефикасни мерки с оглед гарантиране на адекватността на системата за природен газ и сигурността на доставките, и по-специално на съответствието със стандартите относно инфраструктурата съгласно Регламент (ЕС) 2017/1938. Десетгодишният план за развитие на мрежата се публикува и на интернет страница и до него се предоставя достъп.

2. По-конкретно десетгодишният план за развитие на мрежата:

- а) съдържа **изчерпателна и подробна информация** за основната инфраструктура, която трябва да се изгради или осъвремени през следващите десет години, **като се взема предвид всяка инфраструктура, необходима за присъединяване на инсталации за възобновяеми и нисковъглеродни газове към системата, и като се включва инфраструктура, разработена [...]** да предоставя възможност за обратни потоци към газопреносната мрежа;
- б) съдържа всички инвестиции, за които вече е взето решение, и определя новите инвестиции, които трябва да бъдат направени през следващите три години;
- в) включва **изчерпателна и подробна информация** за инфраструктура, която може или ще бъде изведена от експлоатация; [...]
- г) предвижда график за всички проекти за инвестиции и извеждане от експлоатация;
- д) се основава на съвместна рамка за сценариите, разработена от съответните оператори на инфраструктура, включително съответните оператори на газоразпределителни системи, поне за **природен газ и електроенергия. Тези сценарии се основават на разумни допускания относно развитието в областта на производството, доставката, потреблението и обmena с други държави;**

- е) е съгласуван с резултатите от общите и националните оценки на риска съгласно член 7 от Регламент (ЕС) 2017/1938;
- ж) е в съответствие с интегрирания национален план в областта на енергетиката и климата и неговите актуализации, както и с интегрираните национални доклади в областта на енергетиката и климата, представени в съответствие с Регламент (ЕС) 2018/1999, и подкрепя целта за неутралност по отношение на климата, определена в член 2, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/1119.

3. При изготвянето на десетгодишния план за развитие на мрежата операторът на газопреносната система взема изцяло под внимание възможните алтернативи на разширяването на системата, например реакция на търсенето, както и очакваното потребление след прилагането на принципа „енергийната ефективност на първо място“ **и на целите за намаляване на търсенето**, търговията с други държави и плана на Съюза за развитие на мрежата. **С оглед на интеграцията на енергийната система, [...]**операторът на газопреносна система оценява как може да удовлетвори дадена необходимост в рамките на системите за електроенергия и газове, като включва информация за оптималното местоположение и големина на съоръжението за акумулиране на енергия и активите за преобразуване на електроенергия в газ.

4. Регулаторният орган се консултира с всички настоящи или потенциални ползватели на системата относно десетгодишния план за развитие на мрежата по открит и прозрачен начин. От лицата или предприятията, които твърдят, че са потенциални ползватели на системата, може да бъде поискано да обосноват твърденията си. Регулаторният орган публикува резултата от процеса на консултации, и в частност възможните нужди от инвестиции.
5. Регулаторният орган проучва дали десетгодишният план за развитие на мрежата обхваща всички нужди от инвестиции, идентифицирани в процеса на консултации, и дали той е в съответствие с най-новите сценарии за симулация на прекъсване на снабдяването на равнището на Съюза, подготвяни от ЕМОПС за газ, съгласно член 7 от Регламент (ЕС) 2017/1938, с оценките на риска на национално и регионално равнище и с необвързващия десетгодишен план за развитие на мрежата в рамките на целия Съюз (план за развитие на мрежата в целия Съюз), посочен в член 30, параграф 1, буква б), Регламент (ЕС) 2019/943, **член 29 от [преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021)804] и член 43 от [преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021)804]**. Ако се породят съмнения относно съответствието с плана за развитие на мрежата в целия Съюз, регулаторният орган се консултира с ACER. Регулаторният орган може да поиска от оператора на газопреносната система да измени своя десетгодишен план за развитие на мрежата.

Компетентните национални органи проверяват дали десетгодишният план за развитие на мрежата е в съответствие с **целта за неутралност по отношение на климата, посочена в член 2, точка 1 от Регламент (ЕС) 2021/1119**, националният план в областта на енергетиката и климата и неговите актуализации, както и с интегрираните национални доклади за напредъка в областта на енергетиката и климата, внесени съгласно Регламент (ЕС) 2018/1999, **и, в случай на несъответствие, могат да предоставят на регулаторния орган мотивирано становище, в което се излага несъответствието, което да бъде надлежно взето предвид.**

6. Регулаторният орган наблюдава и оценява изпълнението на десетгодишния план за развитие на мрежата.
7. При обстоятелства, при които независим системен оператор или независим оператор на газопреносна система, освен ако не са налице наложителни причини извън неговия контрол, не извърши инвестиция, която съгласно десетгодишния план за развитие на мрежата е следвало да бъде извършена в следващите три години, държавите членки гарантират, че от регулаторния орган се изисква да предприеме поне една от следните мерки, които да гарантират извършването на такава инвестиция, ако все още е подходящо да бъде направена въз основа на най-новия десетгодишен план за развитие на мрежата:

- а) да поиска от оператора на газопреносна система да извърши въпросните инвестиции;
- б) да организира за въпросната инвестиция тръжна процедура, открита за всички инвеститори;
- в) да задължи оператора на газопреносна система да приеме увеличение на капитала, за да финансира необходимите инвестиции, и да позволи на независими инвеститори участие в капитала.

При упражняване на правомощията си по първа алинея, буква б) регулаторният орган може да задължи оператора на газопреносната система да приеме едно или повече от следните условия:

- а) финансиране от всяка трета страна;
- б) изграждане от всяка трета страна;
- в) изграждане на съответните нови активи самостоятелно;
- г) експлоатация на съответните нови активи самостоятелно.

Операторът на газопреносна система предоставя на инвеститорите цялата информация, необходима за осъществяване на инвестицията, присъединява нови активи към газопреносната мрежа и като цяло полага всички усилия да улесни изпълнението на инвестиционния проект.

Съответните финансови договорености подлежат на одобрение от регулаторния орган.

8. Където регулаторният орган е упражнил правомощията си по параграф 7, съответните тарифни разпоредби обхващат разходите по въпросната инвестиция.

Докладване за развитието на мрежата за водород

1. Операторите на мрежи за водород представят на регулаторния орган [...], **на всеки две години [...], преглед на инфраструктурата на мрежата за водород, която възнамеряват да развиват. Първият преглед се представя до шест месеца от [...]** **сертифицирането на оператора на мрежа за водород съгласно член 65 от настоящата директива и член 13 от [преработения Регламент относно газа, предложен в СОМ(2021)[...] 804], или до 12 месеца от получаването на [...]** **дерогация съгласно член 47 или 48, в зависимост от това кое от двете настъпи по-рано. За операторите на мрежи за водород, съществуващи към момента на влизането в сила на настоящата директива, първият преглед се представя до шест месеца от влизането в сила на настоящата директива. Този преглед по-специално:**
 - а) **включва информация за нуждите от капацитет, както по обем, така и по продължителност, както е договорено между ползвателите на мрежата за водород и операторите на мрежи за водород, и относно местоположението на евентуални бъдещи трудни за декарбонизиране [...] крайни ползватели на мрежата на водород и доставка на водород;**

- б) включва информация в каква степен за транспортирането на водород ще се използват тръбопроводи за природен газ с променено предназначение;
- в) е в съответствие с интегрирания национален план в областта на енергетиката и климата и неговите актуализации, както и с интегрираните национални доклади в областта на енергетиката и климата, представени в съответствие с Регламент (ЕС) 2018/1999, и подкрепя целта за неутралност по отношение на климата, определена в член 2, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/1119.
- г) **обменената информация с операторите на мрежи за водород в съседни държави членки съгласно параграф 2.**

2. Операторите на съоръжения за съхранение и терминали за водород предоставят на операторите на мрежата за водород и обменят с тях цялата относима информация, необходима за изготвянето на прегледа. **Операторите на мрежи за водород обменят с други оператори на мрежи за водород цялата относима информация, необходима за изготвянето на прегледа, включително операторите на мрежи за водород в съседни държави членки [...].**

3. Регулаторният орган проверява прегледа **и прави препоръки за изменения на прегледа от оператора на мрежата за водород[...]**. При проверката той взема предвид цялостната енергийна и икономическа необходимост от мрежата за водород, както и съвместната рамка за сценариите, разработена съгласно член 51, параграф 2, буква д). **По отношение на прегледите, представени във връзка с мрежите за водород, които се ползват от дерогация съгласно член 47 или член 48, регулаторният орган може да се въздържа да провери прегледа и да направи препоръки за изменения.**
4. Регулаторният орган взема предвид прегледа при одобряването на целевите такси по смисъла на член 4 от [преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021)[...] 804].
5. Операторите на мрежи за водород [...] публикуват **на всеки две години** съвместен доклад относно развитието на системата за водород въз основа на прегледа, представен на регулаторния орган. Те вземат предвид прегледа **и препоръките** на регулаторния орган съгласно параграф [...]**3. Регулаторният орган може да предостави становище по доклада.**

- 5а. До 31 януари 2035 г. и без да се засягат правомощията на регулаторния орган да упражнява наблюдение върху правилата за достъп до мрежата, държавите членки могат да възложат на друг компетентен орган да провери прегледа и да направи препоръки за изменения на прегледа от оператора на мрежата за водород, за да гарантират съгласуваност с интегрираните национални планове в областта на енергетиката и климата и техните актуализации. [...]**
- 6. Когато държавите членки прилагат система за регулиран достъп на трети страни до мрежи за водород в съответствие с член 31, параграф 1, държавите членки [...] прилагат изискванията съгласно член 51 по отношение на операторите на мрежи за водород с изключение на изискванията, свързани с Регламент (ЕС) 2017/1938. В такъв случай регулаторният орган проверява също така дали десетгодишният план за развитие на мрежата, представен от операторите на мрежи за водород, е в съответствие с десетгодишния план за развитие на мрежата за водород в рамките на целия Съюз, посочен в член 43 от [преработения Регламент относно газа].**
- 7. Вместо да прилагат настоящия член, държавите членки могат да решат да прилагат изискванията, посочени в [...] член 51 по отношение на операторите на мрежи за водород, считано от [влизането в сила на настоящата директива].**

Финансиране на трансгранична инфраструктура за водород

1. Когато държавите членки прилагат система за регулиран достъп на трети страни до мрежи за водород съгласно член 31, параграф 1 и когато проект за междусистемен газопровод за водород [...] не е проект от общ интерес, както е посочено в [глава II и приложение I, точка 3 от Регламент xxx относно указания за трансевропейска енергийна инфраструктура], съседните и засегнатите оператори на мрежи за водород поемат разходите по проекта и могат да ги включат в съответните си тарифни системи. Ако установят съществено разминаване между ползите и разходите, те [...] могат да изготвят проектоплан, включително искане за трансгранично разпределяне на разходите, и го представят съвместно на съответните регулаторни органи за получаването на съвместно одобрение.

2. Когато операторите на мрежи за водород представят проектоплан, както е посочено в параграф 1 от настоящия член, се прилага [...] следното:

- а) Този проектоплан и искането за трансгранично разпределяне на разходите се придружават от анализ на разходите и ползите за конкретния проект, като се вземат предвид ползите, надхвърлящи границите на засегнатите държави членки, както и от бизнес план за оценка на финансовата жизнеспособност на проекта, който включва решение за финансирането и посочва дали участващите оператори на мрежи за водород са се споразумели по обосновано предложение за трансгранично разпределяне на разходите.
- б) Съответните регулаторни органи, след консултация с операторите на мрежи за водород, **могат да [...]** вземат координирани решения относно разпределението на инвестиционните разходи, които се поемат от всеки оператор на мрежа за проекта.
- в) Когато съответните регулаторни органи не могат да постигнат съгласие по искането[...], **те могат да решат съвместно да представят случая на ACER.** ACER взема решение в съответствие с процедурата по член 6, параграф 10 от Регламент (ЕС) 2019/942.

[...]

[...]

Глава IX

Отделяне на операторите на преносни системи

РАЗДЕЛ 1

ОТДЕЛЯНЕ НА СОБСТВЕНОСТТА

Член 54

Отделяне на газопреносни системи и оператори на газопреносни системи

1. Държавите членки гарантират, че:
 - а) всяко предприятие, което притежава газопреносна система, функционира като оператор на газопреносна система;
 - б) едно и също лице или едни и същи лица нямат право:
 - i) да упражняват пряко или непряко контрол върху предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка, както и да упражняват пряко или непряко контрол или права върху оператори на газопреносна система или върху газопреносна система; нито
 - ii) да упражняват пряко или непряко контрол върху оператор на газопреносна система или върху газопреносна система, и да упражняват пряко или непряко контрол или да имат права върху предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка;

- в) едно и също лице или едни и същи лица нямат право да определят членове на надзорния съвет, административния съвет или на законно представляващи предприятието органи, на оператор на газопреносна система или на газопреносна система, както и да упражняват пряко или непряко контрол или да имат права върху предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка;
- г) едно и също лице няма право да бъде член на надзорния съвет, административния съвет или на законно представляващи предприятието органи едновременно на предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка, и на оператор на газопреносна система или на газопреносна система.

2. Правомощията, посочени в параграф 1, букви б) и в), включват по-специално:

- а) правото да се гласува;
- б) правото да се назначават членове на надзорния съвет, управителния съвет или на органите, законно представляващи предприятието; или
- в) правото да се притежава мажоритарен дял.

3. За целите на параграф 1, буква б) се счита, че терминът „предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство или доставка“ включва „предприятие, изпълняващо някоя от функциите по производство [...] или доставка“ по смисъла на Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета²⁶, а термините „оператор на газопреносна система“ и „газопреносна система“ се счита, че включват „оператор на газопреносна система“ и „газопреносна система“ по смисъла на посочената директива.

²⁶ Директива (ЕС) 2019/944 на Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 г. относно общите правила за вътрешния пазар на електроенергия и за изменение на Директива 2012/27/ЕС (ОВ L 158, 14.6.2019 г., стр. 125).

4. [...]
5. Задължението, установено в параграф 1, буква а) от настоящия член, се смята за изпълнено, когато две или повече предприятия, притежаващи газопреносни системи, са създали съвместно предприятие, което действа като оператор на газопреносна система в две или повече държави членки по отношение на съответните газопреносни системи. Друго предприятие не може да бъде част от съвместното предприятие, освен ако не е било одобрено съгласно член 55 като независим системен оператор или като независим оператор на газопреносна система за целите на раздел 3.
6. За прилагането на настоящия член, когато лицето, посочено в параграф 1, букви б), в) и г), е държавата членка или друг публичен орган, два отделни публични органа, упражняващи контрол върху оператора на газопреносна система или върху газопреносна система, от една страна, и върху предприятие, изпълняващо някои от функциите по производство или доставка, от друга страна, не се смятат за едно и също лице или лица.

7. Държавите членки гарантират, че нито чувствителна търговска информация, посочена в член 36, притежавана от оператор на газопреносна система, който е бил част от вертикално интегрирано предприятие, нито персоналът на такъв оператор на газопреносна система не се прехвърлят към предприятия, изпълняващи някоя от функциите по производство или доставка.
8. Държавата членка може да реши да не прилага параграф 1, когато на 3 септември 2009 г. газопреносната система е принадлежала на вертикално интегрирано предприятие. По отношение на частта от газопреносната система, свързваща държава членка с трета държава, между границата на тази държава членка и първата точка на свързване с мрежата на тази държава членка държавата членка може да реши да не прилага параграф 1, когато на 23 май 2019 г. газопреносната система е принадлежала на вертикално интегрирано предприятие.

В този случай съответната държава членка извършва едно от следните действия:

- а) определя независим системен оператор в съответствие с член 55; или
- б) изпълнява разпоредбите на раздел 3.

9. Когато на 3 септември 2009 г. газопреносната система е принадлежала на вертикално интегрирано предприятие и има механизми, които осигуряват по-надеждно независимостта на оператора на газопреносната система в сравнение с разпоредбите на раздел 3, държавата членка може да реши да не прилага параграф 1 от настоящия член.

По отношение на частта от газопреносната система, свързваща една държава членка с трета държава, между границата на тази държава членка и първата точка на свързване с нейната мрежа, въпросната държавата членка може да реши да не прилага параграф 1 от настоящия член, когато на 23 май 2019 г. газопреносната система е принадлежала на вертикално интегрирано предприятие и има механизми, които осигуряват по-надеждно независимостта на оператора на газопреносната система от разпоредбите на раздел 3.

10. Преди едно предприятие да бъде одобрено и определено за оператор на газопреносна система в съответствие с параграф 9 от настоящия член, то бива сертифицирано в съответствие с процедурите, предвидени в член 65, параграфи 4, 5 и 6 от настоящата директива и в член 13 от **Регламент COM(2021) 804 final [позоваване на преработения регламент]**. [...] След това Комисията се уверява чрез проверка, че наличните договорености ясно гарантират независимостта на оператора на газопреносната система по по-надежден начин в сравнение с разпоредбите на раздел 3.
11. Вертикално интегрирани предприятия, които притежават газопреносна система при никакви обстоятелства не се възпират да предприемат мерки, за да изпълнят изискванията на параграф 1.
12. Предприятия, изпълняващи някоя от функциите по производство или доставка, в никакъв случай нямат възможност да придобият пряк или непряк контрол, или да упражняват каквото и да е право, върху отделени оператори на преносни системи в държави членки, в които се прилага параграф 1.

РАЗДЕЛ 2

НЕЗАВИСИМИ СИСТЕМНИ ОПЕРАТОРИ

Член 55

Независими системни оператори

1. Когато на 3 септември 2009 г. газопреносната система е принадлежала на вертикално интегрирано предприятие, държавата членка може да реши да не прилага член [...] **54**, параграф 1 и да определи независим системен оператор по предложение на собственика на газопреносната система.

По отношение на частта от газопреносната система, свързваща държава членка с трета държава, между границата на тази държава членка и първата точка на свързване с мрежата на тази държава членка държавата членка може да реши да не прилага член **54**, параграф 1 и да определи независим системен оператор по предложение на собственика на газопреносната система, когато на 23 май 2019 г. газопреносната система е принадлежала на вертикално интегрирано предприятие.

Определянето на независим системен оператор подлежи на одобрение от Комисията.

2. Държавата членка може да одобрява и определя независим системен оператор само когато:
- а) кандидатът за оператор е показал, че отговаря на изискванията на член 54, параграф 1, букви б), в) и г);
 - б) кандидатът за оператор е показал, че разполага с финансовите, техническите, физическите и човешките ресурси, необходими за изпълнението на задачите му по член 35;
 - в) кандидатът за оператор се е ангажирал да спазва десетгодишния план за развитие на мрежата, чието изпълнение се контролира от регулаторния орган;
 - г) собственикът на газопреносна система е показал способността си да изпълнява задълженията си по параграф 5, като за целта същият представя всички проекти на договорни споразумения с предприятието кандидат и с всички други заинтересовани образувания;
 - д) кандидатът за оператор е доказал способността си да изпълнява задълженията си съгласно [преработения Регламент относно газа, предложен в СОМ(2021) [...] 804], включително сътрудничеството между оператори на газопреносни системи на европейско и регионално равнище.
3. Държавите членки одобряват и определят за независими системни оператори предприятията, които са сертифицирани от регулаторния орган, че отговарят на изискванията на член 66 и параграф 2 от настоящия член. Прилага се процедурата за сертифициране или по член 65 от настоящата директива и член 3 от Регламент (ЕО) № 715/2009, или по член 66 от настоящата директива.

4. Всеки независим системен оператор отговаря за осигуряването и управлението на достъпа на трети страни, включително за събирането на такси за достъп и претоварване, както и за експлоатацията, поддръжката и развитието на газопреносната система и за осигуряването на дългосрочната способност на системата да отговаря на разумното търсене чрез инвестиционно планиране. Когато разработва газопреносната система, независимият системен оператор отговаря за планирането (включително за процедурите за получаване на разрешения), изграждането и пускането в експлоатация на новата инфраструктура. За тази цел независимият системен оператор действа като оператор на газопреносна система съгласно разпоредбите на настоящата глава. Собственикът на газопреносни системи не отговаря за предоставянето и управлението на достъпа на трети страни, нито за инвестиционното планиране.
5. Когато бъде определен независимият системен оператор, собственикът на газопреносната система:
- а) осигурява необходимото сътрудничество и помощ на независимия системен оператор при изпълнението на задачите му, включително по-специално цялата необходима информация;
 - б) финансира инвестициите, които независимият системен оператор е решил да направи и които са одобрени от регулаторния орган, или дава съгласието си да бъдат финансирани от която и да е заинтересована страна, включително от независимия системен оператор; . регулаторният орган одобрява съответните финансови споразумения; . преди такова одобрение регулаторният орган се консултира със собственика на газопреносната система и други заинтересовани страни;

- в) осигурява покритието на отговорността, която е свързана с мрежовите активи, с изключение на отговорността, която е свързана със задачите на независимия системен оператор;
 - г) осигурява гаранциите, необходими за улесняване на финансирането на всички разширения на мрежата с изключение на инвестициите, за които в съответствие с буква б) е дал съгласието си да бъдат финансирани от която и да е заинтересована страна, включително от независимия системен оператор.
6. Съответният национален орган по конкуренция, в тясно сътрудничество с регулаторния орган, разполага с всички необходими правомощия за ефективен надзор над изпълнението на задълженията на собственика на газопреносна система съгласно параграф 5.

Член 56

Отделяне на собствениците на газопреносни системи, собствениците на мрежи за водород, операторите на системи за съхранение и операторите на системи за съхранение на водород

Собствениците на газопреносна система и на мрежа за водород, в случаите, когато има определен независим системен оператор или независим **оператор на** мрежа за водород и операторите на система за съхранение или операторите на съоръжение за съхранение на водород, които са част от вертикално интегрирани предприятия, са независими най-малко по отношение на правната си форма, организацията и вземането на решения от други дейности, които не са свързани с преноса, разпределението, транспортирането и съхранението на газове.

Настоящият член се прилага само по отношение на съоръженията за съхранение на природен газ, които са технически и/или икономически необходими за осигуряването на ефективен достъп до мрежата за доставка за клиентите съгласно член 29.

За да се осигури независимостта на собствениците на газопреносни системи или мрежи за водород и операторите на системи за съхранение или съоръжения за съхранение на водород, посочени в първата алинея, се прилагат следните минимални критерии:

- а) лицата, отговорни за управлението на собственика на газопреносна система или мрежата за водород и оператора на система за съхранение или съоръжение за съхранение на водород, не участват в дружествени структури на интегрираното предприятие за природен газ, отговарящи пряко или непряко за ежедневното функциониране на производството и доставката на газове;
- б) вземат се подходящи мерки, за да се гарантира, че професионалните интереси на лицата, които отговарят за управлението на собствениците на газопреносни системи или мрежи за водород и на операторите на системи за съхранение или съоръжения за съхранение на водород, се вземат предвид по начин, осигуряващ способността им да действат независимо;
- в) операторът на система за съхранение или съоръжението за съхранение на водород притежава ефективни, независими от интегрираното предприятие за природен газ, права за вземане на решения относно активите, които са необходими за експлоатацията, поддръжката или развитието на съоръжения за съхранение; това не пречи на съществуването на подходящи координационни механизми, които да гарантират защитата на икономическите и управленските надзорни права на дружеството майка по отношение на възвръщаемостта в нейно дъщерно дружество на активите, регулирани непряко в съответствие с член 72, параграф 7; това позволява на дружеството майка да одобрява годишния финансов план, или всеки еквивалентен инструмент, на оператора на система за съхранение или съоръжение за съхранение на водород и да поставя глобални ограничения върху степента на задлъжнялост на своето дъщерно дружество; на дружеството майка не се разрешава да дава нареждания нито по отношение на ежедневните операции, нито по отношение на отделните решения относно изграждането или модернизирането на съоръженията за съхранение, които не надхвърлят обхвата на одобрения финансов план или еквивалентен инструмент;

- г) собственикът на газопреносна система или мрежа за водород и операторът на система за съхранение или съоръжение за съхранение на водород въвеждат програма за съответствие, в която се определят мерките за недопускане на дискриминационно поведение, и гарантират, че спазването се контролира по подходящ начин; в нея се определят също конкретните задължения на служителите за постигането на тези цели; лицето или органът, отговарящ за спазването на горепосочената програма, представя на регулаторния орган годишен доклад, в който са посочени взетите мерки, и който се публикува.

Комисията е оправомощена да приеме делегирани актове съгласно член 83, които допълват[...] настоящата директива, с цел да определи насоки за осигуряване на пълно и ефективно изпълнение на изискванията на параграф 2 от настоящия член от собственика на газопреносна система или мрежа за водород и оператора на система за съхранение или съоръжение за съхранение на водород.

РАЗДЕЛ 3

НЕЗАВИСИМИ ОПЕРАТОРИ НА ГАЗОПРЕНОСНИ СИСТЕМИ

Член 57

Активи, оборудване, персонал и самоличност

1. Операторите на газопреносни системи разполагат с всички човешки, технически, физически и финансови ресурси, необходими за изпълнение на задълженията си по настоящата директива и за извършване на дейността пренос на природен газ, по-специално:
 - а) активите, необходими за дейността по пренос на природен газ, включително газопреносната система, са собственост на оператора на газопреносната система;
 - б) персоналът, необходим за дейността по пренос на природен газ, включително изпълнението на всички фирмени задачи, се наема на работа от оператора на газопреносната система;
 - в) забранява се наемането на персонал или предоставянето на услуги от или за други части на вертикално интегрираното предприятие. Операторът на газопреносна система въпреки това може да предоставя услуги на вертикално интегрираното предприятие, доколкото:
 - i) предоставянето на тези услуги не води до дискриминация между ползвателите на системата, те са достъпни за всички ползватели на системата при еднакви условия и не ограничават, не нарушават, нито възпрепятстват конкуренцията при производството или доставката;
 - ii) редът и условията на предоставянето на тези услуги са одобрени от регулаторния орган;

- г) без да се засягат решенията на надзорния орган по член 60, достатъчно финансови ресурси за текущи и бъдещи инвестиционни проекти или за подмяна на съществуващи активи се предоставят своевременно на оператора на газопреносна система от вертикално интегрираното предприятие по съответно искане от оператора на газопреносната система.

2. Дейността по пренос на природен газ включва поне следните задачи в допълнение към изброените в член 35:

- а) представяването на оператора на газопреносната система и контакти с трети страни и с регулаторните органи;
- б) представяването на оператора на газопреносна система в рамките на Европейската мрежа на операторите на газопреносни системи („ЕМОПС за газ“);
- в) предоставянето и управлението на достъпа на трети страни на недискриминационен принцип между ползватели на системата или групи от ползватели на системата;
- г) събирането на всички свързани с преноса такси, включително такси за достъп, изравнителни такси за допълнителни услуги като например преработване на природния газ, закупуване на услуги (разходи за балансиране, енергия за покриване на загуби);
- д) експлоатацията, поддръжката и развитието на сигурна, ефикасна и икономична газопреносна система;

- е) инвестиционно планиране, което да осигури дълготрайния капацитет на системата да покрива в разумни граници търсенето и да гарантира сигурността на доставките;
 - ж) създаването на подходящи съвместни предприятия, включително с един или повече оператори на газопреносни системи, борси за обмен на природен газ и другите съответни участници с цел да се развива създаването на регионални пазари или да се улеснява процесът на либерализация;
 - з) всички корпоративни услуги, включително правни услуги, счетоводство и ИТ услуги.
3. Операторите на газопреносни системи се организират в правна форма, както е посочено в [...] **приложение II към** [...] Директива [...] (ЕС) 2017/1132 на Европейския парламент и на Съвета²⁷.
4. Чрез своята корпоративна самоличност, комуникации, търговски марки и сгради, операторът на газопреносна система не създава объркване по отношение на отделната самоличност на вертикално интегрираното предприятие или на всяка негова съставна част.
5. Операторът на газопреносна система не използва общи ИТ системи или оборудване, сгради и системи за сигурност на достъпа с никоя част от вертикално интегрираното предприятие, нито използва същите консултанти или външни изпълнители за ИТ системи или оборудването, и за системите за сигурност на достъпа.
6. Сметките на операторите на газопреносни системи подлежат на одит от страна на одитор, различен от този на вертикално интегрираното предприятие или на която и да е негова част.

²⁷ Директива 2009/101/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 г. за координиране на гаранциите, които държавите членки изискват от дружествата по смисъла на член 48, втора алинея от Договора, за защита на интересите на членовете и на трети лица с цел тези гаранции да станат равностойни (ОВ L 258, 1.10.2009 г., стр. 11).

Независимост на оператора на газопреносна мрежа

1. Без да се засягат решенията на надзорния орган съгласно член 60, операторът на газопреносна система разполага с:
 - а) ефективни права за вземане на решения, независими от вертикално интегрираното предприятие, по отношение на активите, необходими за експлоатацията, поддръжката и развитието на газопреносната система;
 - б) правомощия да набира средства на капиталовия пазар, по-специално чрез заем и увеличаване на капитала.
2. Операторът на газопреносна система по всяко време действа така че да осигури наличността на необходимите му ресурси за изпълнение на дейността по преноса по подходящ и ефективен начин и за развитие и поддръжка на ефективна, сигурна и икономична газопреносна система.

3. Дъщерни предприятия на вертикално интегрираното предприятие, изпълняващи функциите по производство или доставка, не притежават пряко или непряко дялово участие в оператора на газопреносната система. Операторът на газопреносна система не притежава нито пряко, нито непряко дялово участие в никое дъщерно предприятие на вертикално интегрираното предприятие, изпълняващо функциите по производство или доставка, нито получава дивиденди или други финансови облаги от това дъщерно предприятие.
4. Цялостната управленска структура и уставът на дружеството на оператора на газопреносна система гарантират ефективната независимост на оператора на газопреносна система съгласно настоящата глава. Вертикално интегрираното предприятие не определя пряко или непряко конкурентното поведение на оператора на газопреносна система по отношение на текущите дейности на оператора на газопреносна система и управлението на мрежата, или по отношение на дейностите, необходими за изготвянето на десетгодишния план за развитие на мрежата, разработен съгласно член 51.

5. При изпълнение на задачите, посочени в член 35 и член 57, параграф 2 от настоящата директива, и в съответствие с член 15, параграф 1, член 5, параграф 1, буква а), член 9, параграфи 2, 3 и 5, член 30, параграф 6 и член 12, параграф 1 от [преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021) [...] 804], операторите на газопреносни системи не упражняват дискриминация спрямо различни лица или образувания, нито ограничават, нарушават или възпрепятстват конкуренцията в производството или доставките.
6. Всички търговски и финансови отношения между вертикално интегрираното предприятие и оператора на газопреносна система, включително заеми, предоставяни от оператора на газопреносна система на вертикално интегрираното предприятие, се осъществяват при пазарни условия. Операторът на газопреносна система съхранява подробна документация за тези търговски и финансови отношения и при поискване предоставя достъп до нея на регулаторния орган.
7. Операторът на газопреносна система представя за одобрение от регулаторния орган всички търговски и финансови споразумения с вертикално интегрираното предприятие.
8. Операторът на газопреносна система информира регулаторния орган за финансовите ресурси, посочени в член 57, параграф 1, буква г), които се предоставят за бъдещи инвестиционни проекти или за подмяна на съществуващи активи.

9. Вертикално интегрираното предприятие се въздържа от всякакво действие, което възпрепятства или накърнява дейността на оператора на газопреносна мрежа при изпълнението на задълженията му съгласно настоящата глава, и не изисква от оператора на газопреносна система да иска разрешение от вертикално интегрираното предприятие, за да изпълнява тези задължения.
10. Предприятие, сертифицирано от регулаторния орган като изпълняващо изискванията по настоящата глава, се одобрява и определя за оператор на газопреносна система от съответната държава членка. Прилага се процедурата за сертифициране по член 65 от настоящата директива и член 13 от **[преработения Регламент относно газа [...]]** **[...], предложен в СОМ X/Y]** или по член 66 от настоящата директива.
11. Операторът на газопреносна система оповестява публично подробна информация относно качеството на газовете, транспортирани в неговите мрежи, въз основа на членове 16 и 17 от Регламент (ЕС) 2015/703.

Независимост на персонала и ръководството на оператора на газопреносна система

1. Решения, свързани с назначаването и подновяването на договори, условията на работа, включително възнаграждението и прекратяването на мандата на лицата, отговарящи за управлението или на членовете на административните органи на оператора на газопреносна система, се вземат от надзорния орган на оператора на газопреносна система, определен съгласно член 60.
2. Самоличността и условията, които уреждат мандата, продължителността му и прекратяването му за лицата, определени от надзорния орган за назначаване или подновяване на договорите им като отговарящи за оперативното управление и/или като членове на административните органи на оператора на газопреносна система, както и основанията за всяко предлагано решение за прекратяване на такъв мандат, се нотифицират на регулаторния орган. Тези условия и решенията, посочени в параграф 1, придобиват обвързваща сила само ако в срок от три седмици след нотификацията им регулаторният орган не е възразил срещу тях.

Регулаторният орган може да възрази срещу решенията, посочени в параграф 1, когато:

- а) възникнат съмнения относно професионалната независимост на лицата, определени като отговарящи за управлението и/или като членове на административни органи; или
- б) в случай на предсрочно прекратяване на мандат, съществуват съмнения относно основателността на такова предсрочно прекратяване.

3. В срок от три години преди назначаването на лицата, които отговарят за управлението или членовете на административните органи на оператора на газопреносна система, които подлежат на условията на настоящия параграф, те не трябва да са заемали професионален пост или отговорна длъжност, да са имали интереси или делови отношения, пряко или непряко, с вертикално интегрираното предприятие или която и да е част от него, или с негови акционери, притежаващи контролен пакет от акции, различни от оператора на газопреносна система.

4. Лицата, отговарящи за управлението и/или членовете на административните органи и служителите на оператора на газопреносна система, не заемат нито професионален пост, нито отговорна длъжност, нямат интереси, нито делови отношения, пряко или непряко, с която и да е друга част от вертикално интегрираното предприятие или с негови акционери, притежаващи контролен пакет от акции.
5. Лицата, отговарящи за управлението или членовете на административните органи и служителите на оператора на газопреносна система, нямат интереси, нито получават финансови облаги, пряко или непряко, от която и да е част от вертикално интегрираното предприятие, различна от оператора на газопреносна система. Тяхното възнаграждение не зависи от дейности или резултати на вертикално интегрираното предприятие, различни от тези на оператор на газопреносна система.
6. На лицата, отговарящи за управлението или на членовете на административните органи на оператора на газопреносна система, се гарантират ефективни права за обжалване пред регулаторния орган срещу предсрочно прекратяване на мандата им.
7. След прекратяването на мандата им в оператора на газопреносна система лицата, отговарящи за управлението или членовете на административните органи, не могат да заемат нито професионален пост, нито отговорна длъжност, нямат интереси, нито делови отношения с която и да е част от вертикално интегрираното предприятие, различна от оператора на газопреносна система, нито с негови акционери, притежаващи контролен пакет от акции, в продължение на не по-малко от четири години.

8. Параграф 3 се прилага за мнозинството от лицата, отговарящи за управлението или членовете на административните органи на оператора на газопреносната система.

Лицата, отговарящи за управлението, или членовете на административните органи на оператора на газопреносна система, които не попадат в обхвата на разпоредбите на параграф 3, не са упражнявали управленска или друга подобна дейност във вертикално интегрираното предприятие за период от най-малко шест месеца преди назначаването им.

Първа алинея от настоящия параграф и параграфи 4—7 се прилагат за всички лица, участващи в оперативното управление, както и към тези, които им докладват директно по въпроси, свързани с експлоатацията, поддръжката и развитието на мрежата.

Надзорен орган

1. Операторът на газопреносна система има надзорен орган, натоварен да взема решенията, които могат съществено да повлияят върху стойността на активите на акционерите в оператора на газопреносна система, по-специално решенията, свързани с одобрението на годишните и дългосрочните финансови планове, нивото на задлъжнялост на оператора на газопреносна система и размера на дивидентите, които се разпределят между акционерите. Решенията, попадащи в обхвата на компетентност на надзорния орган, изключват тези, които са свързани с текущите дейности на оператора на газопреносна система и управлението на мрежата, и с дейностите, необходими за изготвяне на десетгодишния план за развитие на мрежата, разработен съгласно член 51.
2. Надзорният орган е съставен от членове, представляващи вертикално интегрираното предприятие, членове, представляващи акционери на трети страни и, когато съответното законодателство на държавата членка предвижда това, членове, представляващи други заинтересовани страни, например служителите в оператора на газопреносна система.
3. Член 59, параграф 2, първа алинея и член 59, параграфи 3—7 се прилагат поне за половината от членовете на надзорния орган минус един.

Член 59, параграф 2, втора алинея, буква б) се прилага за всички членове на надзорния орган.

Програма за съответствие и отговорник по съответствието

1. Държавите членки гарантират, че операторите на газопреносни системи въвеждат и изпълняват програма за съответствие, в която се определят мерки за недопускане на дискриминационно поведение, и гарантират, че спазването на тази програма се контролира по подходящ начин. Програмата за съответствие определя конкретните задължения на служителите за постигането на тези цели. Тя подлежи на одобрение от регулаторния орган. Без да се засягат правомощията на националния регулатор, спазването на програмата се контролира независимо от отговорника по съответствието.
2. Надзорният орган назначава отговорник по съответствието, който подлежи на одобрение от регулаторния орган. Регулаторният орган може да откаже да одобри отговорника по съответствието единствено на основание липса на независимост или професионални способности. Отговорникът по съответствието може да бъде физическо или юридическо лице. Член 59, параграфи 2—8 се прилага за отговорника по съответствието.

3. Отговорникът по съответствието отговаря за:
- а) наблюдение на изпълнението на програмата за съответствие;
 - б) изготвяне на ежегоден доклад, в който се посочват мерките, предприети за изпълнение на програмата за съответствие, и представяне на доклада на регулаторния орган;
 - в) докладване пред надзорния орган и отправяне на препоръки относно програмата за съответствие и изпълнението ѝ;
 - г) нотифициране на регулаторния орган относно всички значителни нарушения по отношение на изпълнението на програмата за съответствие;
 - д) докладване пред регулаторния орган за всички търговски и финансови отношения между вертикално интегрираното предприятие и оператора на газопрееносната система.
4. Отговорникът по съответствието представя на регулаторния орган предлаганите решения относно инвестиционния план или отделните инвестиции в мрежата. Това задължение се изпълнява най-късно когато ръководството или компетентният административен орган на оператора на газопрееносната система представи тези документи на надзорния орган.

5. В случай че вертикално интегрираното предприятие на своето общо събрание или чрез гласуване на членовете на определения от него надзорен орган е осуетило приемането на дадено решение, с което е причинило възпрепятстване или забавяне на инвестиции в мрежата, което съгласно десетгодишния план за развитие на мрежата е трябвало да бъде изпълнено през следващите три години, отговорникът по съответствието докладва за това пред регулаторния орган, който предприема мерки в съответствие с член 51.
6. Условиата, които уреждат мандата или условията на заетост на отговорника по съответствието, включително и продължителността на мандата му, подлежат на одобрение от регулаторния орган. Тези условия осигуряват независимостта на отговорника по съответствието, включително като му гарантират обезпечаването с всички ресурси, необходими за изпълнението на неговите задължения. По време на своя мандат отговорникът по съответствието не може да заема друга професионална длъжност, да носи отговорност или да има преки или косвени интереси в която и да е част от вертикално интегрираното предприятие или с неговите акционери, притежаващи контролния пакет от акции.
7. Отговорникът по съответствието докладва редовно, устно или писмено, пред регулаторния орган и има право да докладва редовно, устно или писмено, пред надзорния орган на оператора на газопреносна система.
8. Отговорникът по съответствието може да присъства на всички заседания на управителните или административните органи на оператора на газопреносната система, както и на заседанията на надзорния орган и на общото събрание. Отговорникът по съответствието присъства на всички заседания, на които се разискват следните въпроси:

- а) условията за достъп до мрежата, определени в [преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021) [...] 804], по-специално по отношение на тарифи, услуги, свързани с достъп на трети страни, разпределение на капацитет, управление на претоварването, прозрачност, балансиране и вторични пазари;
 - б) проектите, целящи експлоатация, поддръжка и развитие на газопреносната система, включително инвестициите в нови газопреносни връзки, в увеличаване на капацитета и в оптимизиране на съществуващия капацитет;
 - в) закупуването или продажбите на енергия, необходими за експлоатацията на газопреносната система.
9. Отговорникът по съответствието контролира спазването на член 36 от оператора на газопреносна система.
10. Отговорникът по съответствието разполага с достъп до цялата необходима информация и до помещенията на оператора на газопреносна система, както и до цялата информация, нужна за изпълнението на неговите задачи.
11. След предварително одобрение от регулаторния орган надзорният орган може да освободи от длъжност отговорника по съответствието. Той освобождава отговорника по съответствието на основание липса на независимост или на професионални способности по искане на регулаторния орган.
12. Отговорникът по съответствието има достъп до помещенията на оператора на газопреносна система, без да е необходимо предварително известяване.

РАЗДЕЛ 4

ОТДЕЛЯНЕ НА ОПЕРАТОРИТЕ НА СПЕЦИАЛИЗИРАНИ МРЕЖИ ЗА ВОДОРОД

Член 62

Отделяне на операторите на мрежи за водород

1. Държавите членки гарантират, че от **[...]края** на срока за транспониране + 1 година операторите на мрежи за водород са отделени в съответствие с правилата за операторите на газопреносни системи за природен газ, определени в член 5**[...]4**, параграфи 1 – 3 и **параграфи 6, 7 и 12 [...]**.
2. За целите на настоящия член, на членове 42 и 54 и на членове 35 и 43 от Директива (ЕС) 2019/944 терминът „производство или доставка“ включва производството и доставката на водород, а „пренос“ включва транспортирането на водород.
3. **[...]За** мрежи за водород [...], които принадлежат **[...] на** вертикално интегрирано предприятие, държавата членка може да реши да не прилага параграф 1. В такъв случай съответната държава членка определя независим оператор на мрежата за водород, отделен в съответствие с правилата за независимите оператори на системи за природен газ, посочени в член 55. Операторите на мрежи за водород и операторите на газопреносни системи, отделени в съответствие с член 54, параграф 1, **могат [...]** да действат като независими оператори на мрежа за водород при спазване на изискванията по член 63.

4. [...] Без да се засяга член 54, когато мрежа за водород принадлежи на сертифициран оператор на газопреносна система или [...] когато при [влизането в сила на директивата] [...] мрежа за водород принадлежи на вертикално интегрирано предприятие, държавите членки могат да решат да не прилагат параграф 1 и да определят субект, който е под контрола единствено на оператора на газопреносна система или на вертикално интегрираното предприятие за [...] водород, [...] като оператор на интегрирана мрежа за водород, отделен в съответствие с правилата относно независимите оператори на газопреносни системи за природен газ, посочени в глава IX, раздел 3. [...]
5. Правилата, приложими за операторите на газопреносни системи, посочени в член 66, се прилагат за операторите на мрежи за водород.

Член 63

Хоризонтално отделяне на операторите на мрежи за водород

Когато даден оператор на мрежа за водород е част от предприятие, действащо в областта на преноса или разпределението на природен газ или електроенергия, той следва да е независим поне по отношение на своята правна форма.

Член 64

Отделяне на сметките на операторите на системи за водород

Държавите членки гарантират, че сметките на операторите на системи за водород се водят в съответствие с член 69.

РАЗДЕЛ 5

ОПРЕДЕЛЯНЕ И СЕРТИФИЦИРАНЕ НА ОПЕРАТОРИ НА СИСТЕМИ ЗА ПРИРОДЕН ГАЗ И ОПЕРАТОРИ НА МРЕЖИ ЗА ВОДОРОД

Член 65

Определяне и сертифициране на операторите на газопреносни системи и операторите на мрежи за водород

1. Преди дадено предприятие да бъде одобрено или определено за оператор на газопреносна система или оператор на мрежа за водород, то се сертифицира съгласно процедурите, установени в параграфи 4, 5 и 6 от настоящия член и в член 13 от [преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021) [...]**804**].
2. Предприятията, които са сертифицирани от регулаторния орган за съответствието им с изискванията на член 54 или член 62, съгласно процедурата за сертифициране, се одобряват и определят като оператори на газопреносни системи или оператори на мрежи за водород от държавите членки. Изборът на оператори на газопреносни системи и оператори на мрежи за водород се нотифицира на Комисията и се публикува в Официален вестник на Европейския съюз.
3. Сертифицираните предприятия нотифицират регулаторния орган относно всякакви планирани сделки, които може да наложат преоценка на спазването на изискванията на член 54 или член 62.

4. Регулаторните органи наблюдават постоянното спазване от сертифицираните предприятия на изискванията на член 54 или член 62. Те откриват процедура по сертифициране, за да гарантират това съответствие:
- а) след нотификация от сертифицираното предприятие съгласно параграф 3;
 - б) по собствена инициатива в случаите, когато имат сведения, че планирана промяна на правата или влиянието върху сертифицирани предприятия или собственици на преносни системи може да доведе до нарушение на член 54 или член 62 или когато има основания да смята, че такова нарушение вече може да е извършено; или
 - в) след мотивирано искане от Комисията.
5. Регулаторните органи вземат решение относно сертифицирането на даден оператор на газопреносна система [...] или оператор на мрежа за водород в срок от 100 работни дни от датата на нотификацията от оператора на газопреносна система [...] или оператора на мрежа за водород или от датата на искането на Комисията. След изтичането на този срок сертификатът се смята за издаден. Изричното или мълчаливото решение на регулаторния орган става ефективно единствено след закриването на процедурата, определена в параграф 6.

6. Изричното или мълчаливото решение за сертифицирането се нотифицира незабавно на Комисията от регулаторния орган заедно с цялата свързана с това решение информация. Комисията действа съгласно процедурата, посочена в член 13 от [преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021) [...] 804].
7. Регулаторните органи и Комисията може да изискват от операторите на газопреносни системи, от операторите на мрежи за водород и от предприятията, изпълняващи някоя от функциите по производство или доставка, всякаква информация, свързана с изпълнението на задълженията им по настоящия член.
8. Регулаторните органи и Комисията запазват поверителността на чувствителната търговска информация.

Сертифициране по отношение на трети държави

1. Когато сертифицирането е поискано от собственик на газопреносна система, от оператор на газопреносна система, от оператор на мрежа за водород или от собственик на мрежа за водород, които са контролирани от лице или лица от трета държава или трети държави, регулаторният орган нотифицира Комисията.

Регулаторният орган също така незабавно нотифицира Комисията за всяко обстоятелство, което може да доведе до придобиването на контрол върху газопреносна система, оператор на газопреносна система, мрежа за водород [...] или **оператор** на мрежа за водород [...] от лице или лица от трета държава или трети държави.

2. Операторите на газопреносни системи или на мрежи за водород нотифицират регулаторния орган за всяко обстоятелство, което може да доведе до придобиването на контрол върху газопреносна система или оператор на газопреносна система **или върху мрежа за водород или оператор на мрежа за водород** от лице или лица от трета държава или трети държави.

3. Регулаторният орган приема проект на решение относно сертифицирането на оператор на газопреносна система или оператор на мрежа за водород в срок от 100 работни дни от датата на нотификацията от оператора на газопреносна система или **оператора на мрежа за водород**. Регулаторният орган отказва сертифицирането, ако не е било доказано:
- а) че съответното лице спазва изискванията на член 54 или член 62; и
 - б) пред регулаторния орган или друг компетентен орган, определен от държавата членка, че сертифицирането няма да представлява риск за сигурността на доставките на енергия на държавата членка и на Съюза. При разглеждането на този въпрос регулаторният орган или съответно определеният друг компетентен орган взема предвид:
 - i) правата и задълженията на Съюза по отношение на тази трета държава, които произтичат съгласно международното право, включително съгласно всяко споразумение, сключено с една или повече трети държави, по което Съюзът е страна, и което разглежда въпросите на сигурността на доставките на енергия;
 - ii) правата и задълженията на държавата членка по отношение на тази трета държава, които произтичат съгласно споразумения, сключени с нея, доколкото са в съответствие с правото на Съюза;
 - iii) други специфични факти и обстоятелства относно случая и съответната трета държава.

4. Регулаторният орган незабавно нотифицира решението на Комисията, заедно с цялата свързана с него информация.
5. Държавите членки предвиждат, преди регулаторният орган да приеме решение относно сертифицирането, регулаторният орган или определен компетентен орган, посочени в параграф 3, буква б), да поискат становището на Комисията относно това дали:
 - а) съответното лице спазва изискванията на член 54 или член 62; и
 - б) сертифицирането няма да представлява риск за сигурността на доставките на енергия за Съюза.
6. Комисията разглежда искането, посочено в параграф 5, веднага след получаването му. В срок от 50 работни дни след получаване на искането, Комисията предоставя становището си на регулаторния орган или на определения компетентен орган, в случай че последният е отправил искането.

При изготвяне на своето становище Комисията може да поиска мнението на ACER , съответните държави членки и заинтересованите страни. В случай че Комисията отправи такова искане, срокът от 50 работни дни се удължава с още 50 работни дни .

При отсъствието на становище от страна на Комисията в рамките на срока, посочен в първа и втора алинея, се счита, че Комисията не повдига възражения срещу решението на регулаторния орган.

7. При извършване на оценката на това дали контролът от лице или лица от трета държава или трети държави би представлявал риск за сигурността на доставките на енергия за Съюза, Комисията взема предвид:
- а) конкретните факти на случая и съответната трета държава или трети държави;
и
 - б) правата и задълженията на Съюза по отношение на тази трета държава или тези трети държави, които произтичат съгласно международното право, включително съгласно всяко споразумение, сключено с една или повече трети държави, по което Съюзът е страна, и което засяга въпросите на сигурността на доставките.
8. Регулаторният орган приема окончателното си решение относно сертифицирането в рамките на 50 работни дни след изтичането на срока съгласно параграф 6. Когато приема окончателното си решение, регулаторният орган взема изключително предвид становището на Комисията. При всички случаи държавите членки имат правото да откажат сертифициране тогава, когато сертифицирането представлява риск за сигурността на доставките на енергия за държавата членка или за сигурността на доставките на енергия за друга държава членка. Когато държавата членка е определила друг компетентен орган да извърши оценката съгласно параграф 3, буква б), тя може да изиска от регулаторния орган да приеме окончателното си решение в съответствие с оценката на този компетентен орган. Окончателното решение на регулаторния орган и становището на Комисията се публикуват заедно. Когато окончателното решение се отклонява от становището на Комисията, съответната държава членка посочва и публикува, заедно с това решение, основанията за такова решение.

9. Настоящият член по никакъв начин не засяга правото на държавите членки да осъществяват национален правен контрол за защита на легитимните си интереси, свързани с обществената сигурност, в съответствие с правото на Съюза.
10. На Комисията се предоставя правомощието да приема делегирани актове в съответствие с член 83 **за допълване на настоящата директива**, с които да **се предоставят** насоки във връзка с подробните елементи на процедурата, която трябва да бъде следвана при прилагането на настоящия член.

Член 67

Определяне на оператори на системи за съхранение на природен газ, системи за съхранение на водород, съоръжения за ВПГ и терминали за водород

Държавите членки определят или изискват от предприятията, които притежават собствени съоръжения за съхранение на природен газ, за съхранение на водород, съоръжения за ВПГ и терминали за водород, да определят един или повече оператори за тази инфраструктура за период от време, който се определя от държавите членки, в съответствие с изискванията за ефективност и икономически баланс.

РАЗДЕЛ 6

ОТДЕЛЯНЕ И ПРОЗРАЧНОСТ НА СЧЕТОВОДНИТЕ ОТЧЕТИ

Член 68

Право на достъп до счетоводните отчети

1. Държавите членки или всеки компетентен орган, който те определят, включително регулаторните органи, посочени в член 70, параграф 1, и органите, отговорни за разрешаване на спорове, посочени в член 24, параграф 3, доколкото е необходимо за осъществяване на тяхната дейност, имат право на достъп до счетоводните отчети на предприятията за природен газ и водород , както е посочено в член 71.
2. Държавите членки и всеки компетентен орган, който те посочат, включително регулаторните органи, посочени в член 70, параграф 1, и органите, отговорни за уреждане на спорове, са длъжни да запазят поверителността на търговски чувствителната информация. Държавите членки може да предвидят разкриване на такава информация, когато това е необходимо, за да могат компетентните органи да изпълняват функциите си.

Отделяне на счетоводните отчети

1. Държавите членки предприемат необходимите стъпки, за да гарантират, че счетоводните отчети на предприятията за природен газ и водород се водят според разпоредбите на параграфи 2 – 5 .
2. Предприятията за природен газ и водород , независимо от системата си на собственост или правната си форма, съставят, представят за одит и публикуват своите годишни счетоводни отчети в съответствие с разпоредбите на националното право относно годишните отчети на дружества с ограничена отговорност, приети в съответствие с Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета²⁸.

Предприятията, които не са правно задължени да публикуват годишните си счетоводни отчети, съхраняват копие от тях на разположение на обществеността в централното си управление.

²⁸ Директива 2013/34/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно годишните финансови отчети, консолидираните финансови отчети и свързаните доклади на някои видове дружества и за изменение на Директива 2006/43/ЕО на Европейския парламент и на Съвета и за отмяна на Директиви 78/660/ЕИО и 83/349/ЕИО на Съвета (ОВ L 182, 29.6.2013 г., стр. 19).

3. Предприятията водят във вътрешното си счетоводство отделни счетоводни отчети за всяка от дейностите си по пренос, разпределение, ВПП, експлоатация на терминал за водород, съхранение на природен газ и водород и транспортиране на водород, както би се изисквало от тях, ако въпросните дейности се извършваха от отделни предприятия, с оглед избягване на дискриминация, кръстосано субсидиране и нарушаване на конкуренцията. Те водят също така счетоводни отчети, които може да бъдат консолидирани, за други дейности, които не са свързани с пренос, разпределение, ВПП, експлоатация на терминал за водород, съхранение на природен газ и водород и дейности по транспортиране на водород. Приходите от собствеността на газопреносната, газоразпределителната или водородната мрежа се посочват в счетоводните отчети. Когато е подходящо, те водят консолидирани счетоводни отчети за други дейности, несвързани с газ. Вътрешното счетоводство включва баланс и отчет за приходите и разходите за всяка дейност.
4. Одитът, посочен в параграф 2, проверява по-специално дали се спазва задължението за избягване на дискриминация и кръстосано субсидиране, посочено в параграф 3.
5. В своето вътрешно счетоводство предприятията уточняват правилата за разпределение на активи и пасиви, разходи и приходи, а така също и за амортизация, без нарушаване на национално приложимите счетоводни правила, които те спазват при изготвянето на отделните счетоводни отчети по параграф 3. Тези вътрешни правила може да се променят само в изключителни случаи. Такива промени се посочват и надлежно обосновават.
6. В годишните счетоводни отчети се отбелязва всяка сделка с определен обем, осъществявана със свързани предприятия.

Глава X

Регулаторни органи

Член 70

Определяне и независимост на регулаторните органи

1. Всяка държава членка определя един-единствен регулаторен орган на национално равнище.
2. Параграф 1 не засяга определянето на други регулаторни органи на регионално равнище в рамките на държавите членки, при условие че има един старши представител, който представлява държавата членка и осъществява контакти на съюзно равнище в рамките на Съвета на регулаторите на ACER в съответствие с член 7, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/942.
3. Чрез дерогация от параграф 1 дадена държава членка може да определи регулаторни органи за малки системи на географски отделен регион, чието потребление през 2008 г. е било по-малко от 3 % от общото потребление на държавата членка, от която е част. Тази дерогация не засяга определянето на един старши представител, който представлява държавата членка и осъществява контакти на съюзно равнище в рамките на Съвета на регулаторите на ACER в съответствие с член 7, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2019/942.
4. Държавите членки гарантират независимостта на регулаторния орган и осигуряват безпристрастното и прозрачно упражняване на правомощията му. За тази цел, държавите членки гарантират, че при изпълнението на регулаторни функции, възложени му с настоящата директива и свързаното с нея законодателство, регулаторният орган:
 - а) е правно отделен и функционално независим от други публични и частни образувания;

- б) гарантира, че персоналът му и лицата, отговорни за управлението му:
 - i) действат независимо от всякакъв пазарен интерес;
 - ii) не търсят или не получават преки инструкции от правителство или друго публично или частно образувание при изпълнение на своите регулаторни функции. Това изискване не засяга тясното сътрудничество при необходимост с други заинтересовани национални органи, нито даваните от правителството общи политически насоки, които не са свързани с регулаторните правомощия и задължения съгласно член 72.

5. За да защити независимостта на регулаторния орган, държавите членки по-специално гарантират, че:

- а) регулаторният орган може да взема автономни решения, независимо от всеки политически орган;
- б) регулаторният орган разполага с всички необходими човешки и финансови ресурси, от които се нуждае, за да изпълнява своите задължения и упражнява правомощията си ефективно и ефикасно;
- в) регулаторният орган разполага с отделен годишен бюджет и с автономност при изпълнението на предоставения бюджет;
- г) членовете на управителния съвет на регулаторния орган или, при липса на управителен съвет, висшите ръководни служители на регулаторния орган се назначават за определен срок от пет до седем години, който може да бъде подновен веднъж.

- д) членовете на управителния съвет на регулаторния орган или, при липса на управителен съвет, висшите ръководни служители на регулаторния орган се назначават въз основа на обективни, прозрачни и публично оповестени критерии в рамките на независима и безпристрастна процедура, с която се гарантира, че кандидатите имат необходимите умения и опит за всички съответни позиции в регулаторния орган;
- е) налице са разпоредби относно конфликти на интереси, а задълженията за поверителност продължават след края на мандата на членовете на управителния съвет или, при липса на управителен съвет, след края на мандата на висшите ръководни служители на регулаторния орган;
- ж) членовете на управителния съвет на регулаторния орган или, при липса на управителен съвет, висшите ръководни служители на регулаторния орган могат да бъдат освобождавани от длъжност само въз основа на установени прозрачни критерии;
- з) държавите членки могат да предвидят последващ контрол на годишните отчети на регулаторния орган, който се осъществява от независим одитор.

По отношение на първа алинея, буква г), държавите членки осигуряват подходяща ротационна схема за съвета или висшето ръководство. Членовете на съвета, или при липсата на съвет, членовете на висшето ръководство може да бъдат освободени от длъжност по време на техния мандат, единствено ако вече не изпълняват условията, установени от настоящия член или са били признати за виновни по закононарушения съгласно националното право.

- 6. В срок до 5 юли 2022 г. и на всеки четири години след това Комисията представя на Европейския парламент и на Съвета доклад относно спазването от страна на националните органи на принципа на независимост, посочен в настоящия член.

Общи цели на регулаторния орган

При изпълнение на регулаторните функции, посочени в настоящата директива, регулаторният орган взема всички подходящи мерки за постигане на следните цели в рамките на своите задължения и правомощия, установени в член 72, в тясно сътрудничество с други съответни национални органи, включително органите по конкуренция, и органи от съседните държави, включително трети държави, когато това е необходимо, и без да се засяга тяхната компетентност:

- а) насърчаване, в тясно взаимодействие с регулаторните органи на другите държави членки, Комисията и ACER, на развитието на конкурентен, гъвкав, сигурен и устойчив от екологична гледна точка вътрешен пазар на природен газ, възобновяеми и нисковъглеродни газове и водород в рамките на Съюза, осигуряване на подходящи условия за ефективното и надеждно функциониране на газопреносните мрежи за природен газ и мрежите за водород **и постигане на напредък в интеграцията на енергийната система**, като се отчитат дългосрочните цели и по този начин се допринася за последователно, ефикасно и ефективно прилагане на законодателството на Съюза, за да се постигнат целите на Съюза в областта на климата и енергетиката;
- б) развиване на конкурентни и добре функциониращи регионални трансгранични пазари в рамките на Съюза за постигане на целите, посочени в буква а);

- в) премахване на ограниченията върху търговията с природен газ и водород между държавите членки, включително премахване на ограниченията, дължащи се на разлики в качеството на газовете, на разлики в обема на примесения в системата за природен газ водород или на разлики в качеството на водорода в системата за водород, развиване на подходящ капацитет за трансграничен пренос и/или транспортиране, с цел да се отговори на търсенето и да се стимулира интеграцията на националните пазари, като се осигури оперативната съвместимост в рамките на свързаната система за природен газ в ЕС или свързаната система за водород на Съюза, с което може да се улесни свободният поток на природен газ в Съюза;
- г) съдействие за постигане, **като се прилага принципът „енергийната ефективност на първо място“**, по най-разходоефективен начин на развитието на сигурни, надеждни и ефикасни недискриминационни системи, които са ориентирани към потребителите, и насърчаване на адекватността на системите в съответствие с общите цели на енергийната политика и политиката в областта на климата, енергийната ефективност, както и интеграцията на едромасштабното и дребномасштабното производство на газ, от възобновяеми източници и разпределено производство в газопреносните и газоразпределителните мрежи, както и улесняване на тяхната експлоатация в сравнение с други енергийни мрежи в областта на електроснабдяването и топлоснабдяването;
- д) улесняване на достъпа до мрежата за нови производствени мощности, по-специално отстраняване на пречки, които биха могли да възпрепятстват достъпа на нови участници на пазара и на газ и водород от възобновяеми източници;
- е) осигуряване на подходящи стимули в краткосрочен и дългосрочен план за системните оператори и ползвателите на системата, така че да се увеличи ефикасността на системата, и по-специално нейната енергийна ефективност, и да се насърчи интеграцията на пазарите;
- ж) гарантиране, че клиентите се ползват от ефективното функциониране на националния пазар, насърчаване на ефективната конкуренция и спомагане да се гарантира високо равнище на защита на потребителите, в тясно сътрудничество със съответните органи за защита на потребителите, в тясно сътрудничество със съответните органи за защита на потребителите;
- з) подпомагане за постигане на високи стандарти на обществените услуги за природен газ, спомагане за защитата на уязвимите клиенти и допринасяне за съвместимостта на необходимите процеси на обмен на данни относно смяната на доставчиците от клиентите.

Член 72

Задължения и правомощия на регулаторния орган

1. Регулаторният орган има следните задължения:

- а) да определя или одобрява, в съответствие с прозрачни критерии, на тарифите за пренос или разпределение или техните методики, или и двете;
- б) от 1 януари [...]2036 г. или от датата на прилагане на член 31, параграф 1 от настоящата директива, да определя или одобрява в съответствие с прозрачни критерии тарифите за достъп до мрежата за водород или техните методики, или и двете;
- в) да определя или одобрява в съответствие с прозрачни критерии:
 - i) размера и продължителността на налагане на целевата такса, посочена в член 4 от [преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021)[...] 804], или методики за определянето им, или и двете,
 - ii) стойността на прехвърлените активи и предназначението на евентуалните печалби и загуби, които могат да възникнат като следствие, и iii) разпределянето на вноските, направени за целевата такса;

- г) да осигурява изпълнението от страна на операторите на газопреносни системи и операторите на газоразпределителни системи и, според случая, на собствениците на системи, на операторите на мрежи за водород, както и на всички предприятия за природен газ и водород и други участници на пазара, включително на граждански енергийни общности, на задълженията им съгласно настоящата директива, [преработения Регламент относно газа, предложен с COM(2021) [...] 804], мрежовите кодекси и насоките, приети съгласно член 52 и член 53 от Регламента относно газа, Регламент (ЕС) 2017/1938 и другото относимо право на Съюза, включително по отношение на въпроси от трансграничен характер, както и решенията на ACER;
- д) в тясно сътрудничество с другите регулаторни органи да гарантира, че ЕМОПС за газ, ООРСЕС и ENNOH (Европейската мрежа на мрежовите оператори на водород) спазват задълженията си съгласно настоящата директива, [преработения Регламент относно газа, предложен с COM(2021) [...] 804], мрежовите кодекси и насоките, приети съгласно членове 52—56 от [преработения Регламент относно газа, предложен с COM(2021) [...] 804], и други приложими правни актове на Съюза, включително по отношение на трансгранични въпроси, както и решенията на ACER, и установява съвместно случаи на неизпълнение на съответните задължения от страна на ЕМОПС за газ, ООРСЕС и ENNOH; когато регулаторните органи не успеят да постигнат споразумение в срок от четири месеца след началото на консултациите за съвместно установяване на несъответствие, въпросът се отнася до ACER за решение съгласно член 6, параграф 10 от Регламент (ЕС) 2019/942;

- е) да наблюдава развитието на качеството на газа и управлението на това качество от операторите на газопреносни системи и, когато е приложимо, от операторите на газоразпределителни системи, включително да наблюдава развитието на разходите, свързани с управлението на качеството на газа от системните оператори, и развитието във връзка с примесването **и отделянето** на водород в системата за природен газ. **Ако в дадена държава членка друг компетентен орган вече е упълномощен да събира тази информация, компетентният орган споделя тази информация с регулаторния орган.**
- ж) да наблюдава развитието на качеството на водорода и управлението на това качество от операторите на мрежи за водород, когато е целесъобразно, както е посочено в член 46, включително да наблюдава развитието на разходите, свързани с управлението на качеството на водорода.
- з) да извършва проверка и да предоставя оценка на прегледа, **както и становище и препоръки за изменения на доклада**, представен от операторите на мрежи за водород, относно развитието на инфраструктурата за транспортиране на водород в съответствие с член 52, като взема предвид при тази проверка цялостната енергийна и икономическа необходимост от мрежата за водород, както и съвместната рамка за сценариите за планиране на развитието на мрежата съгласно член 51, параграф 2, буква д) **и десетгодишния план за развитие на мрежата за водород в целия Съюз, както е посочено в член 43 от [преработения Регламент относно газа];**

- и) да взема предвид проверката и оценката на прегледа на развитието на инфраструктурата за транспортиране на водород, изисквани по буква [...] з), при одобряването на целевите такси по смисъла на член 4 от [преработения Регламент относно газа, предложен в COM(2021) [...] 804].
- й) да си сътрудничи по въпроси от трансграничен характер с регулаторния(те) орган(и) на заинтересованите държави членки и с ACER , по-конкретно чрез участие в работата на Съвета на регулаторите на ACER съгласно член 21 от Регламент (ЕС) 2019/942 . По отношение на инфраструктура до и от трета държава регулаторният орган на държавата членка, в която е разположена първата точка на междусистемно свързване с мрежата на държавите членки, може да си сътрудничи със съответните органи на третата държава, след като се консултира с регулаторните органи на други заинтересовани държави членки, за да се гарантира последователното прилагане на настоящата директива по отношение на въпросната инфраструктура на територията на държавите членки;

- к) да спазва и изпълнява всички съответни правно обвързващи решения на ACER и на Комисията;
- л) да представя ежегоден доклад за дейността си и изпълнението на задълженията си пред компетентните органи на държавите членки, ACER и Комисията. Такъв доклад съдържа предприетите мерки и получените резултати по отношение на всяко задължение, посочено в настоящия член;
- м) да гарантира, че няма кръстосано субсидиране между дейностите по пренос, разпределение, транспортиране на водород, съхранение на природен газ и водород и терминали за ВПГ и водород и доставка на природен газ и водород, **освен ако в правото на Съюза е предвидено друго;**
- н) да наблюдава инвестиционните планове на операторите на газопреносни системи и да предоставя в годишният си доклад оценка на инвестиционния план на операторите на газопреносни системи по отношение на съответствието му с плана на Съюза за развитие на мрежата, посочен в член 29, буква х) от [преработения Регламент относно газа, предложен с COM(2021) [...] 804]; тази оценка може да включва препоръки за промяна на инвестиционните планове;

- о) да осъществява наблюдение на съответствието с правилата за сигурност и надеждност на мрежата и да прави преглед на резултатите от минали периоди, както и да определя или одобрява стандартите и изискванията за качество на услугите и доставките или да допринася за постигането на тези цели съвместно с други компетентни органи;
- п) да наблюдава равнището на прозрачност, включително на цените на едро, като гарантира, че предприятията за природен газ и водород, изпълняват задълженията си в това отношение;
- р) да наблюдава степента и ефективността на отварянето на пазара и конкуренцията в секторите на едро и на дребно, включително на борсите за природен газ и водород, да следи цените на природен газ за битовите клиенти, включително и системите за авансови плащания, процента на смяна на доставчика, процента на изключване от мрежата, таксите и извършването на услуги по поддръжка и жалбите на битовите клиенти, както и да следи за всякакво нарушаване или ограничаване на конкуренцията, включително да предоставя нужната информация и да представя всички относими случаи на органите по конкуренция;

- с) да наблюдава случаите на ограничаващи договорни практики, включително разпоредби за изключителност, които може да възпрепятстват големи небитови клиенти да сключват договори едновременно с повече от един доставчик или да ограничат избора им да постъпят по този начин. По целесъобразност, националните регулаторни органи уведомяват националните органи по конкуренция за наличието на такива практики;
- т) да зачита свободата на договаряне по отношение на дългосрочните договори, при условие че те са съвместими със законодателството на Съюза и с политиките на Съюза и че допринасят за постигането на целите за декарбонизация. Не се сключват дългосрочни договори за доставка на конвенционален газ от изкопаеми източници за периоди, завършващи след 2049 г.;
- у) да наблюдава времето, за което операторите на газопреносните и газоразпределителните системи за природен газ или операторите на мрежи за водород осъществяват връзки и извършват ремонти;
- ф) да наблюдава и преразглежда условията за достъп до съоръжения за съхранение, до временно съхранение и до други спомагателни услуги съгласно член 29 или член 33. В случай че режимът за достъп до съоръжение за съхранение на природен газ се определя съгласно член 29, параграф 3, тази задача не включва преразглеждането на тарифите;

- х) да подпомага, заедно с други съответни органи, гарантирането на ефективността и осигуряване прилагането на мерките за защита на потребителите, включително и мерките, посочени в приложение I;
- ц) да публикува поне веднъж годишно препоръки относно съответствието на цените за доставка с член 6 и да ги изпраща на органите по конкуренция, когато е уместно;
- ч) да гарантира недискриминационен достъп до данни за потреблението на клиентите, предоставянето за незадължително ползване на лесноразбираем хармонизиран на национално равнище формат на данните за потреблението, както и бърз достъп за всички потребители до тези данни съгласно член 22 и 23;
- ш) да наблюдава прилагането на правилата, свързани с функциите и отговорностите на операторите на газопреносни системи, операторите на газоразпределителни системи, операторите на мрежи за водород, доставчиците, клиентите и другите участници на пазара съгласно [преработения Регламент относно газа, предложен с COM(2021) [...] 804];

- щ) да наблюдава правилното прилагане на критериите и да определя дали дадено съоръжение за съхранение на природен газ попада в обхвата на разпоредбите на член 29, параграф 3 или 4; и
- аа) да наблюдава прилагането на защитните мерки, посочени в член 77;
- бб) да допринася за съвместимостта на процесите за обмен на данни относно най-важните пазарни процеси на регионално равнище;
- вв) да прилага мрежовите кодекси и насоките, приети в съответствие с член 52 от **[преработения Регламент относно газа]**, с помощта на национални мерки или, където се изисква, чрез координирани мерки на регионално равнище или на равнището на Съюза;
- гг) да осигурява прозрачен и ефикасен процес за определянето на националния план за развитие на мрежата съгласно изискванията, установени в членове 51 и 52;
- дд) да одобрява и изменя **плановете** за развитие на мрежата, **посочени в член 51, [...] член 52, параграф 6 и член 52, параграф 7;**

ее) [...]

жж) [...]

зз) да следи за наличието на интернет страници, включително инструменти за сравнение, които отговарят на критериите от член 12;

ии) да следи за премахването на необоснованите пречки и ограничения за развитието на потреблението на самостоятелно произведен природен газ от възобновяеми източници и развитието на гражданските енергийни общности.

2. Когато дадена държава членка е предвидила това, задълженията за наблюдение, уредени в параграф 1, може да се осъществяват и от органи, различни от регулаторен орган. В този случай информацията, получена от наблюдението, се съобщава на регулаторните органи във възможно най-кратък срок.

Като запазва тяхната независимост, без да засяга специфичната им компетентност, и спазва принципите на по-добро регулиране, регулаторният орган се консултира при необходимост с операторите на газопреносни системи за природен газ и операторите на мрежи за водород и при необходимост си сътрудничи тясно с други съответни национални органи при изпълнение на задълженията, уредени в параграф 1.

3. В допълнение към възложените му съгласно параграф 1 от настоящия член задължения, регулаторният орган извършва следните действия след избора на независим системен оператор или независим оператор на мрежа за водород съгласно член 55 или член 62 :
- а) наблюдава изпълнението от страна на собственика на газопреносна система и независимия оператор на система, както и на собственика на мрежа за водород и независимия оператор на мрежа за водород на задълженията му по настоящия член и налага санкции за неизпълнение съгласно параграф 4, буква г);
 - б) наблюдава отношенията и комуникациите между независимия системен оператор и собственика на газопреносната система или собственика на мрежа за водород и независимия оператор на мрежа за водород, за да гарантира изпълнението на задълженията от страна на независимия системен оператор или независимия оператор на мрежа за водород, като по-специално одобрява договорите и действа като орган за уреждане на спорове между независимия системен оператор и собственика на газопреносната система или собственика на мрежа за водород и независимия оператор на мрежа за водород, разглеждайки всяка жалба от която и да е от двете страни съгласно параграф 11;

- в) без да се засяга процедурата по член 55, параграф 2, буква в), одобрява по отношение на първия десетгодишен план за развитие на мрежата планираните инвестиции и многогодишния план за развитие на мрежата, представян ежегодно от независимия системен оператор или независимия оператор на мрежа за водород;
- г) гарантира, че събираните от независимия системен оператор или независимия оператор на мрежа за водород тарифи за достъп до мрежите включват възнаграждение за собственика или собствениците на мрежи, което да осигурява достатъчна доходност от активите на мрежата и от новите инвестиции, направени в нея, при условие че тези тарифи са наложени по икономичен и ефективен начин;
- д) притежава правомощията да извършва проверки, включително внезапни проверки, в обектите на собственика на газопреносна система и на независимия системен оператор или на собственика на мрежа за водород и на независимия оператор на мрежа за водород.

4. Държавите членки гарантират, че регулаторните органи разполагат с правомощията, които им позволяват да изпълняват задълженията, посочени в параграфи 1, 3 и 6 ефективно и без забавяне. За тази цел регулаторният орган има най-малко следните правомощия:
- а) да издава обвързващи решения за предприятията за природен газ и водород;
 - б) да извършва разследвания на функционирането на пазарите на газове и да взема решения и да налага всички необходими и пропорционални мерки за насърчаване на ефективна конкуренция и гарантиране на нормалното функциониране на пазарите на газове, като при необходимост регулаторният орган има също правомощието да си сътрудничи с националния орган по конкуренция и с регулаторите на финансовите пазари или с Комисията при провеждане на разследвания, свързани с правото в областта на конкуренцията;
 - в) да изисква всякаква информация от предприятията за природен газ и водород, необходима за изпълнението на задълженията му, включително основанията за всеки отказ за предоставяне на достъп на трета страна, както и информация относно мерките, необходими за укрепването на мрежата;

- г) да налага ефективни, пропорционални и възпиращи санкции на предприятията за природен газ и водород, които не изпълняват задълженията си съгласно настоящата директива или другите съответни правно обвързващи решения на регулаторния орган или на ACER, или да предлага на компетентен съд да наложи такива санкции, включително правомощието да налага или да предлага налагането на санкции на оператора на газопрееносна система или оператора на мрежа за водород или на вертикално интегрираното предприятие в размер до 10 % от годишния оборот на оператора на газопрееносна система или оператора на мрежа за водород или в размер до 10 % от годишния оборот на вертикално интегрираното предприятие в зависимост от случая, ако те не спазват задълженията си съгласно настоящата директива;
- д) подходящи права за разследвания и съответни правомощия за предписания за уреждане на спорове съгласно параграфи 11 и 12;

5. Регулаторният орган, намиращ се в държавата членка, в която се намира седалището на ЕМОПС за газ, Европейската мрежа на мрежовите оператори на водород или ООРСЕС, разполага с правомощието да налага ефективни, пропорционални и възпиращи санкции на субектите, които не изпълняват задълженията си съгласно настоящата директива, [преработения Регламент относно газа, предложен с COM(2021) [...] 804] или всякакви относими правно обвързващи решения на регулаторния орган или на ACER, или да предлага на компетентния съд да наложи такива санкции.

6. В допълнение към задълженията и правомощията, възложени му съгласно параграфи 1 и 4 от настоящия член, когато независим оператор на газопреносна система или оператор на интегрирана мрежа за водород е определен съгласно глава IX, раздел 3, на регулаторния орган се предоставят най-малко следните задължения и правомощия:
- а) да налага санкции съгласно параграф 4, буква г) за дискриминационно поведение в полза на вертикално интегрираното предприятие;
 - б) да наблюдава комуникациите между оператора на газопреносна система или оператора на интегрирана мрежа за водород и вертикално интегрираното предприятие, за да се гарантира, че операторът на газопреносна система или операторът на интегрирана мрежа за водород изпълнява задълженията си;
 - в) да действа като орган за уреждане на спорове между вертикално интегрираното предприятие и оператора на газопреносна система или оператора на интегрирана мрежа за водород по отношение на всяка жалба, подадена съгласно параграф 11;
 - г) да наблюдава търговските и финансовите отношения, включително заемите, между вертикално интегрираното предприятие и оператора на газопреносна система или оператора на интегрирана мрежа за водород;

- д) да одобрява всички търговски и финансови споразумения между вертикално интегрираното предприятие и оператора на газопреносна система или оператора на интегрирана мрежа за водород, при условие че те съответстват на условията на пазара;
- е) да изисква обосновка от вертикално интегрираното предприятие, когато бъде нотифициран от отговорника по съответствието съгласно член 64, параграф 4, която включва в частност доказателства, че не е имало дискриминационно поведение в полза на вертикално интегрираното предприятие;
- ж) да извършва проверки, включително внезапни проверки, в обектите на вертикално интегрираното предприятие и оператора на газопреносна система или оператора на интегрирана мрежа за водород;
- з) да възлага всички или определени задачи на оператора на газопреносна система или оператора на интегрирана мрежа за водород на независим системен оператор или на независим оператор на мрежа за водород, определен съгласно член 64, в случай че операторът на газопреносна система или операторът на интегрирана мрежа за водород системно нарушава задълженията си съгласно настоящата директива, в частност в случай на систематично дискриминационно поведение в полза на вертикално интегрираното предприятие.

7. Регулаторните власти следва да отговарят за фиксирането или одобряването на методиките, достатъчно време преди влизането им в сила, поне що се отнася до методиките, които се използват за изчисляването или постановяването на условията за:
- а) присъединяване и достъп до националните мрежи за природен газ, включително тарифите за пренос и разпределение, както и реда, условията и тарифите за достъп до съоръженията за ВПГ, като тарифите или методиките позволяват да се направят необходимите инвестиции в мрежите и съоръженията за ВПГ по начин, който позволява тези инвестиции да обезпечат трайността на мрежите и съоръженията за ВПГ;
 - б) присъединяване и достъп до националните мрежи за водород, включително, считано от 1 януари 2031 г., мрежовите тарифи за водород, **когато е приложимо**, както и реда, условията и тарифите за достъп до съоръжения за съхранение на водород и терминали за водород [...];
 - в) осигуряване на балансиращи услуги, извършвани по най-икономичния начин и гарантиращи подходящи стимули за потребителите на мрежата, с оглед балансиране на подаването и потреблението на газ по справедлив и недискриминационен начин, и основаващи се на обективни критерии;
 - г) одобряване и наблюдение на целевите такси в съответствие с член 4 от [преработения Регламент относно газа, предложен с COM(2021) [...] 804].
 - д) достъп до трансгранични инфраструктури, включително процедурите за разпределяне на капацитет и управление на претоварването.
8. Методиките или редът и условията, посочени в параграф 7, се публикуват.

9. При определянето или одобряването на тарифите или методиките и балансиращите услуги, регулаторните органи гарантират, че операторите на газопреносни системи и на газоразпределителни системи, както и, считано от 1 януари 203[...]6 г. или от датата на прилагане на член 31, параграф 1, операторите на мрежи за водород, разполагат с подходящи стимули, в краткосрочен и дългосрочен план, за повишаване на ефективността, насърчаване на интеграцията на пазарите и сигурността на доставките и подкрепа за свързаните с това научноизследователски дейности.
10. Регулаторните органи наблюдават управлението на претоварването на националните преносни мрежи и мрежи за водород, включително междусистемните връзки, както и прилагането на правилата за управление на претоварването. За тази цел операторите на газопреносни системи, операторите на мрежи за водород или пазарните оператори представят на регулаторните органи своите правила за управление на претоварването, включително разпределянето на капацитета. Регулаторните органи могат да изискат промяна на тези правила.

Решения и жалби

1. Регулаторните органи имат правомощията да изискват от операторите на газопреносни системи за природен газ, на системи за съхранение, на мрежи за ВПГ и на газоразпределителни системи, както и от оператори на съоръжения за съхранение на водород и терминали за водород и [...] **оператори на мрежи за водород при необходимост да променят реда и условията, включително тарифите и методиките, посочени в настоящия член, за да се гарантира, че те са пропорционални и приложени по недискриминационен начин. В случай че режимът за достъп до съоръжение за съхранение се определя съгласно член 29, параграф 3, тази задача не включва промяна на тарифите. В случай че режимът за достъп до съоръжение за съхранение на водород или мрежи за водород се основава на договорен достъп на трети страни в съответствие с член 31, параграф 4, член 32, параграф 1 или член 33, параграф 1, тази задача не включва промяна на тарифите. В случай на закъснение при определянето на тарифите за пренос и разпределение на природен газ и, когато е уместно, тарифите на мрежите за водород, регулаторните органи имат правомощието да определят или одобряват временни тарифи или методики за пренос и разпределение и тарифи и методики за мрежи за водород и да вземат решение за подходящи компенсаторни мерки, ако окончателните тарифи или методики се отклоняват от временните тарифи или методи.**

2. Страна, която има оплакване срещу оператор на газопреносна система за природен газ, система за съхранение, за ВПГ или газоразпределителна система или оператор на мрежа, съоръжение за съхранение или терминал за водород във връзка със задълженията на оператора съгласно настоящата директива, може да отнесе жалбата си към регулаторния орган, който, действайки като орган за уреждане на спорове, излиза с решение в срок от два месеца от получаване на жалбата. Този срок може да бъде удължен с два месеца, ако регулаторният орган се нуждае от допълнителна информация. Този удължен срок може да бъде удължен допълнително със съгласието на жалбоподателя. Решението на регулаторния орган има обвързваща сила, ако и докато не бъде отменено при обжалване.
3. Всяка страна, която е заинтересована и която има право да подаде жалба срещу решение за методиките, взето съгласно настоящия член, или в случаите, когато регулаторните органи имат задължението да се консултират относно предложените тарифи или методики, може най-късно в срок от два месеца или в по-кратък срок, предвиден от държавите членки, от публикуването на решението или предложението за решение, да представи жалба за преразглеждане. Такава жалба няма суспензивен ефект.

4. Държавите членки създават подходящи и ефективни механизми за регулиране, контрол и прозрачност, за да се избегне злоупотреба с господстващо положение, особено във вреда на потребителите, и всякакви агресивни търговски практики. Тези механизми вземат предвид разпоредбите на ДФЕС, и по-специално член 102 от него.
5. Държавите членки гарантират, че са взети подходящи мерки, включително административни действия или наказателно производство съгласно националното законодателство, срещу физически или юридически лица, които са отговорни за неспазването на правилата за поверителност, наложени от настоящата директива.
6. Жалбите, посочени в параграфи 2 и 3, не засягат упражняването на правата на обжалване съгласно правото на Съюза или националното право.
7. Решенията на регулаторните органи са напълно мотивирани, обосновани и подлежат на съдебен контрол. Решенията са обществено достъпни, като същевременно се запазва поверителността на чувствителната търговска информация.
8. Държавите членки гарантират, че на национално равнище съществуват подходящи механизми, съгласно които всяка страна, засегната от решение на регулаторния орган, има право да обжалва пред орган, който е независим от заинтересованите страни и от всяко правителство.

Регионално сътрудничество между регулаторни органи по трансгранични въпроси

1. Регулаторните органи осъществяват тесни консултации и си сътрудничат помежду си, по-специално в рамките на ACER, и предоставят един на друг и на ACER всяка информация, необходима за изпълнението на задълженията им съгласно настоящата директива. По отношение на обменяната информация получаващият орган гарантира същата степен на поверителност, каквато се изисква от предоставящия орган.
2. Регулаторните органи си сътрудничат най-малкото на регионално равнище за:
 - а) насърчаване на постигането на оперативни договорености, които да позволят оптимално управление на мрежата, да насърчат съвместни борси за природен газ и водород и разпределянето на трансграничен капацитет, както и да позволят подходящо равнище на междусистемен преносен капацитет, включително чрез нови междусистемни връзки, в рамките на региона и между отделните региони, което да даде възможност за развитието на ефективна конкуренция и за подобряване на сигурността на доставките, без да се прави разлика между доставчиците в различните държави членки;
 - б) координиране разработването на всички мрежови кодекси на съответните оператори на газопреносни системи, оператори на мрежи за водород и други участници на пазара;
 - в) координиране разработването на правилата за управление на претоварването;
 - г) осигуряват спазването на регулаторните разпоредби от страна на правни субекти, изпълняващи задачи на оператори на преносни системи или оператори на мрежи на трансгранично и регионално равнище.

3. Регулаторните органи имат правото да сключват споразумения за сътрудничество помежду си с цел насърчаване на регулаторното сътрудничество.
4. Посочените в параграф 2 действия се осъществяват в тясно сътрудничество с други съответни национални органи, когато това е необходимо, без да се засяга тяхната специфична компетентност.
5. На Комисията се предоставя правомощието да приема делегирани актове в съответствие с член 83 за допълване на настоящата директива, с които се определят насоките относно обхвата на задълженията на регулаторните органи да си сътрудничат помежду си и с ACER.
6. Регулаторните органи или, когато е приложимо, други компетентни органи могат да се консултират и да си сътрудничат със съответните органи на трети държави, включително договарящи се страни от Енергийната общност, във връзка с експлоатацията на газовата и водородната инфраструктура до и от трети държави, за да се гарантира последователното прилагане на настоящата директива по отношение на съответната инфраструктура на територията и в териториалните води на държавите членки.

Съответствие с мрежовите кодекси и насоките

1. Всеки регулаторен орган и Комисията може да поискат становището на ACER относно съответствието на дадено решение, взето от регулаторен орган, с мрежовите кодекси и насоките, посочени в настоящата директива или в [преработения Регламент относно газа, предложен с COM(2021) [...] 804].
2. ACER предоставя становището си на поискалия го регулаторен орган или съответно на Комисията, както и на взелия въпросното решение регулаторен орган в срок от три месеца от датата на получаване на искането.
3. Когато взелият решението регулаторен орган не се съобрази със становището на ACER в срок от четири месеца от датата на получаването на това становище, ACER информира Комисията за това.

4. Всеки регулаторен орган може да информира Комисията, когато според него решение, свързано с трансгранична търговия, взето от друг регулаторен орган, не съответства на **мрежовите кодекси и** насоките, посочени в настоящата директива или в [преработения Регламент относно газа, предложен с COM(2021) [...] **804**], в рамките на два месеца след датата, на която е взето това решение.
5. Когато Комисията, в срок от два месеца след като е била информирана от ACER съгласно параграф 3 или от регулаторен орган съгласно параграф 4, или по собствена инициатива в срок от три месеца от датата на решението, прецени, че решението на регулаторен орган предизвиква сериозни съмнения относно съответствието му с мрежовите кодекси и насоките, посочени в настоящата директива или в [преработения Регламент относно газа, предложен с COM(2021) [...] **804**], Комисията може да реши допълнително да проучи случая. В този случай тя приканва регулаторния орган и страните по производството пред регулаторния орган да представят констатациите си.
6. Когато Комисията взема решение да проучи случая допълнително, в рамките на не повече от четири месеца от датата, на която е взела това решение, Комисията излиза с окончателно решение:
 - а) да не повдига възражения срещу решението на регулаторния орган; или
 - б) да изиска от съответния регулаторен орган да отмени своето решение въз основа на това, че мрежовите кодекси и насоките не са спазени.

7. Когато Комисията не е взела решение допълнително да проучи случая или не е взела окончателно решение в рамките на сроковете, определени съответно в параграфи 5 и 6, се счита, че тя не е повдигнала възражения срещу решението на регулаторния орган.
8. Регулаторният орган се съобразява с решението на Комисията същият да отменя решението си в срок от два месеца и информира за това Комисията.
9. На Комисията се предоставя правомощието да приема делегирани актове в съответствие с член 83 за допълване на настоящата директива, с които да определя насоки във връзка с подробните елементи на процедурата, която трябва да бъде следвана при прилагането на настоящия член.

Съхраняване на документацията

1. Държавите членки изискват от предприятията за доставка да съхраняват на разположение на националните органи, включително регулаторният орган, националните органи по конкуренция и Комисията, с оглед изпълнение на задачите им за срок от най-малко пет години, данните за всички сключени сделки за договори за доставка на природен газ и водород, както и на дериватива природния газ и водорода с клиенти на едро и оператори на газопреносни системи, като оператори на системи за съхранение и за ВПГ, както и оператори на мрежи, системи за съхранение и терминали на водород.
2. Данните съдържат подробности за елементите на съответната сделка като срок, правила за доставка и уреждане на отношенията, количество, дати и часове на изпълнение, цени и начини за идентифициране на съответния клиент на едро, както и определени подробности относно всички открити позиции по договори за доставка на природен газ и водород, както и на деривати на природния газ и водорода.
3. Регулаторният орган може да реши да предостави на участниците на пазара елементи от тази информация, при условие че не издава чувствителна търговска информация за конкретни участници на пазара или конкретни сделки. Настоящият параграф не се прилага по отношение на информацията за финансови инструменти, които попадат в обхвата на Директива 2014/65/ЕС.

4. Комисията има правомощия да приема делегирани актове за допълване на настоящата директива в съответствие с член 83, с които установява насоки, определящи методите и условията за съхранение на документацията, както и формата и съдържанието на данните, които се съхраняват.
5. По отношение на сделките на предприятията за доставка, засягащи деривати на природен газ и водород, с клиенти на едро и с оператори на газопреносни системи за природен газ, с оператори на системи за съхранение и за ВПП, както и с оператори на мрежи, съоръжения за съхранение и терминали за водород, настоящият член се прилага едва след като Комисията приеме насоките, посочени в параграф 4.
6. Разпоредбите на настоящия член не създават допълнителни задължения за образуванията, попадащи в обхвата на Директива 2014/65/ЕС, спрямо посочените в параграф 1 органи.
7. В случай, че посочените в параграф 1 органи имат нужда от данни, които се съхраняват от структури, попадащи в обхвата на Директива 2014/65/ЕС, отговорните органи съгласно посочената директива им предоставят исканите данни.

Глава XI

Заклучителни разпоредби

Член 77

Защитни мерки

1. В случай на внезапна криза на енергийния пазар, или когато са заплашени физическата безопасност или сигурността на хора, апаратура или инсталации, или цялостността на системата, държава членка може да **приложи мерките, предвидени в националния план за действие при извънредни ситуации**, и да обяви, **ако е приложимо**, извънредна ситуация съгласно член 11 от Регламент (ЕС) 2017/1938 [...].

Член 78

Условия на равнопоставеност

1. Мерките, които държавите членки може да предприемат съгласно настоящата директива за гарантиране на условия на равнопоставеност, съответстват на ДФЕС, по-специално на член 36 от него, и на законодателството на Съюза.
2. Посочените в параграф 1 мерки са пропорционални, недискриминационни и прозрачни. Тези мерки се привеждат в действие единствено след тяхното нотифициране на Комисията и одобрение от нея.
3. Комисията предприема действия вследствие на нотификацията по параграф 2 в рамките на два месеца след получаването ѝ. Този срок започва да тече от деня след получаването на пълната информация. В случай че Комисията не е предприела действия в рамките на този двумесечен срок, се приема, че тя не повдига възражения срещу нотифицираните мерки.

Член 79

Технически споразумения с трети държави във връзка с експлоатацията на тръбопроводи за природен газ и водород

Настоящата директива не засяга правото на операторите на газопреносни системи, операторите на мрежи за водород или други икономически оператори да оставят в сила или да сключват технически споразумения по въпроси, свързани с експлоатацията на тръбопроводи между държава членка и трета държава, доколкото тези споразумения са съвместими с правото на Съюза и приложимите решения на регулаторните органи на заинтересованите държави членки. Тези споразумения се съобщават на регулаторните органи на заинтересованите държави членки.

Дерогации за системата за природен газ

1. Държавите членки, които нямат директна връзка с взаимноsvързаната система на някоя друга държава членка, могат да ползват **дерогация [...]** от членове 3, 7, **30**, 54 или член 27, **параграф 1**. Всяка такава дерогация изтича в момента, в който бива завършен първият междусистемен газопровод за връзка с държавата членка. **Всяка такава дерогация се нотифицира на Комисията.**
2. Държавите членки могат да поискат от Комисията дерогации от прилагането на членове 3, 7, 54 или 27 по отношение на най-отдалечените региони по смисъла на член 349 от ДФЕС или по отношение на други географски изолирани райони. Всяка такава дерогация изтича в момента, в който бъде изградена връзка на региона или района с държава членка с взаимноsvързана система.
- 2а. **Люксембург може да ползва дерогация от член 54. Всяка такава дерогация се нотифицира на Комисията.**
3. Комисията информира държавите членки за заявленията за дерогации, посочени в параграф[...] [...] **2**, преди да вземе решение, при което се съобразява с обосновани искания за поверителност по отношение на чувствителната търговска информация.

4. Предоставените от Комисията дерогации **съгласно параграф 2** са ограничени във времето и отговарят на условия, които имат за цел да увеличат конкуренцията и интеграцията на вътрешния пазар и да гарантират, че дерогациите не възпрепятстват прехода към енергия от възобновяеми източници или прилагането на принципа за „енергийната ефективност на първо място“ по смисъла на член 2, точка 18 от Регламент (ЕС) 2018/1999.
5. Дерогациите съгласно Директива 2009/73/ЕО, които нямат краен срок **или са без определен срок на прилагане**, изтичат на 31 декември 2025 г. Държавите членки, които към момента на влизане в сила на настоящата директива все още се ползват от такива дерогации, могат да **вземат решение за нова дерогация съгласно параграф 1 или 5а** или могат да подадат заявление до Комисията за нова дерогация в съответствие с условията, установени в **параграф 2 [...]**.
- 5а. [...] Държавите членки, които получават първата търговска доставка по първия си дългосрочен договор за доставка на природен газ след влизането в сила на настоящата директива, могат да ползват дерогация [...] от [...] член 3, параграфи 1 – 4, член 4, параграф 1, член 7, член 27, параграф 1, член 30, член 35, параграфи 1 – 5, член 39, член 40, параграф 6, членове 42, 54, 55 и 69. [...] Всяка такава дерогация се нотифицира на Комисията.
6. Нотификациите за [...] дерогации, както и решенията за предоставяне на дерогации, **посочени в параграфи 1, 2, 2а и 5а**, се публикуват в Официален вестник на Европейския съюз.

Член 80a

Дерогации за водород

До 31 декември 2030 г. Естония, Латвия и Литва могат да ползват дерогация от член 63. Всяка такава дерогация се нотифицира на Комисията.

Член 81

Дерогации по отношение на преносни газопроводи за природен газ до и от трети държави

1. По отношение на преносни газопроводи между държава членка и трета държава, завършени преди 23 май 2019 г., държавата членка, в която е разположена първата точка на свързване на преносния газопровод с мрежата на държава членка, може да вземе решение за дерогация от членове 54, 65, 66 и 27 и член 72, параграфи 7, 9 и член 73, параграф 1 за участъците от преносния газопровод, разположени на нейна територия и в нейните териториални води, по обективни причини, като например осигуряване на възможност за възстановяване на направени инвестиции или от съображения, свързани със сигурността на доставките, при условие че дерогацията не е във вреда на конкуренцията или на ефективното функциониране на вътрешния пазар на природен газ, или на сигурността на доставките в Съюза.

Срокът на дерогацията е ограничен до 20 години и е основан на обективна обосновка, като дерогацията може да бъде подновена, ако това е обосновано, и може да бъде обвързана с условия, които спомагат за изпълнението на условията от първата алинея.

Дерогацията не се прилага за преносни газопроводи между държава членка и трета държава, от която се изисква да транспонира настоящата директива и която ефективно прилага настоящата директива съгласно споразумение, сключено със Съюза.

2. Когато преносният газопровод е разположен на територията на повече от една държава членка, държавата членка, на чиято територия е разположена първата точка на свързване с мрежата на държавите членки, взема решение дали да предостави дерогация за този преносен газопровод, след като се консултира с всички заинтересовани държави членки.

По искане на заинтересованите държави членки Комисията може да реши да действа като наблюдател в консултациите между държавата членка, на чиято територия се намира първата точка на свързване, и третата държава, свързани с последователното прилагане на настоящата директива на територията и в териториалните води на държавата членка, в която е разположена първата точка на междусистемно свързване, включително предоставянето на дерогации за тези преносни газопроводи.

3. Решенията по параграфи 1 и 2 се приемат до 24 май 2020 г. Държавите членки съобщават тези решения на Комисията и ги публикуват.

Процедура за даване на разрешение

1. Без да се засягат другите задължения съгласно правото на Съюза и разпределението на компетентността между Съюза и държавите членки, съществуващите споразумения между държава членка и трета държава във връзка с експлоатацията на преносен газопровод или добивна газопроводна мрежа могат да останат в сила до влизането в сила на последващо споразумение между Съюза и същата трета държава или докато се прилага процедурата, предвидена в параграфи 2 – 15 от настоящия член.
2. Без да се засяга разпределението на компетентността между Съюза и държавите членки, когато държава членка възнамерява да започне преговори с трета държава с цел изменение, удължаване, адаптиране, подновяване или сключване на споразумение във връзка с експлоатацията на преносен газопровод с трета държава **или на междусистемен газопровод за водород с трета държава** по въпроси, попадащи изцяло или частично в обхвата на настоящата директива **или на [преработения Регламент относно газа]**, тя уведомява Комисията за своето намерение писмено.

Уведомлението включва съответната документация и указва кои са разпоредбите, които подлежат на договаряне или предоговаряне, целите на преговорите и всяка друга информация, която е от значение, и се предава на Комисията най-малко пет месеца преди предвидената дата на започване на преговорите.

3. След уведомлението по параграф 2 Комисията приема решение, с което дава на заинтересованата държава членка разрешение да започне официално преговори с трета държава за частта, която може да засегне общите правила на Съюза, освен ако не прецени, че започването на преговорите:
- а) би довело до противоречие с правото на Съюза, различно от несъответствията, произтичащи от разпределението на компетентността между Съюза и държавите членки;
 - б) би било във вреда на функционирането на вътрешния пазар на природен газ **или водород**, конкуренцията или сигурността на доставките в дадена държава членка или в Съюза, **като се взема предвид принципът на солидарност между държавите членки съгласно член 194, параграф 1 от ДФЕС**;
 - в) би засегнало постигането на целите на текущи преговори за [...] **международни** споразумения на Съюза с трета държава;
 - г) би било дискриминационно.
4. При извършването на оценката по параграф 3 Комисията взема предвид дали предвиденото споразумение се отнася до преносен газопровод или добивен газопровод, които допринасят за диверсификацията на доставките на природен газ и на доставчиците чрез осигуряването на нови източници на природен газ.

5. В срок от 90 дни от получаването на уведомлението, посочено в параграф 2, Комисията приема решение за разрешаване или отказ за даване на разрешение на държава членка да започне преговори с цел изменение, удължаване, адаптиране, подновяване или сключване на споразумение с трета държава. Когато за приемането на решение е необходима допълнителна информация, 90-дневният срок започва да тече от датата на получаване на допълнителната информация.
6. Ако Комисията приеме решение, с което отказва да разреши на държава членка да започне преговори с цел изменение, удължаване, адаптиране, подновяване или сключване на споразумение с трета държава, тя информира заинтересованата държава членка и посочва мотивите за това.
7. Решенията за разрешаване или отказ за даване на разрешение на държава членка да започне преговори с цел изменение, удължаване, адаптиране, подновяване или сключване на споразумение с трета държава се приемат посредством актове за изпълнение съгласно процедурата, посочена в член 83, параграф 2.
8. Комисията може да даде насоки и може да поиска включването на специални клаузи в предвиденото споразумение, за да се гарантира съвместимост с правото на Съюза в съответствие с Решение (ЕС) 2017/684 на Европейския парламент и на Съвета²⁹.

²⁹ Решение (ЕС) 2017/684 на Европейския парламент и на Съвета от 5 април 2017 г. за създаване на механизъм за обмен на информация във връзка с междуправителствени споразумения и необвързващи инструменти между държавите членки и трети държави в областта на енергетиката и за отмяна на Решение № 994/2012/ЕС (ОВ L 99, 12.4.2017 г., стр. 1).

9. Комисията се информира редовно за напредъка и резултатите от преговорите с цел изменение, удължаване, адаптиране, подновяване или сключване на споразумение по време на различните им етапи и може да участва в преговорите между държавата членка и третата държава в съответствие с Решение (ЕС) 2017/684.
10. Комисията информира Европейския парламент и Съвета за решенията, приети съгласно параграф 5.
11. Преди подписването на споразумение с трета държава заинтересованата държава членка уведомява Комисията за резултатите от преговорите и представя на Комисията текста на договореното споразумение.
12. При получаване на уведомлението съгласно параграф 11 Комисията оценява договореното споразумение съгласно параграф 3. Когато Комисията констатира, че преговорите са довели до споразумение, което съответства на параграф 3, тя разрешава на държавата членка да подпише и сключи споразумението.

13. В срок от 90 дни от получаването на искането, посочено в параграф 11, Комисията приема решение за разрешаване или отказ за даване на разрешение на държавата членка да подпише и сключи споразумението с трета държава. Когато за приемането на решение е необходима допълнителна информация, 90-дневният срок започва да тече от датата на получаване на допълнителната информация.
14. Когато Комисията приеме решение съгласно параграф 13, с което разрешава на държава членка да подпише и сключи споразумение с трета държава, заинтересованата държава членка уведомява Комисията за сключването и влизането в сила на споразумението, както и за всяка последваща промяна в действието на това споразумение.
15. Ако Комисията приеме решение, с което отказва да разреши на държава членка да подпише или сключи споразумението с трета държава съгласно параграф 13, тя информира заинтересованата държава членка и посочва мотивите за това.

Упражняване на делегирането

1. Правомощието да приема делегирани актове се предоставя на Комисията при спазване на предвидените в настоящия член условия.
2. Правомощието да приема делегирани актове, посочено в членове 8, 56, 66, 74, 75 и 76, се предоставя на Комисията за неопределен срок, считано от [дата на влизане в сила].
3. Делегирането на правомощия, посочено в членове 8, 56, 66, 74, 75 и 76, може да бъде оттеглено по всяко време от Европейския парламент или от Съвета. С решението за оттегляне се прекратява посоченото в него делегиране на правомощия. Оттеглянето поражда действие в деня след публикуването на решението в Официален вестник на Европейския съюз или на по-късна дата, посочена в решението. То не засяга действителността на делегираните актове, които вече са в сила.
4. Преди приемането на делегиран акт Комисията се консултира с експерти, определени от всяка държава членка в съответствие с принципите, залегнали в Междуетноститутуционалното споразумение от 13 април 2016 г. за по-добро законотворчество.
5. Веднага след като приеме делегиран акт, Комисията нотифицира акта едновременно на Европейския парламент и на Съвета.

6. Делегиран акт, приет съгласно членове 8, 56, 66, 74, 75 и 76, влиза в сила единствено ако нито Европейският парламент, нито Съветът не са представили възражения в срок от два месеца след нотифицирането на същия акт на Европейския парламент и Съвета или ако преди изтичането на този срок и Европейският парламент, и Съветът са уведомили Комисията, че няма да представят възражения. Посоченият срок може да се удължи с два месеца по инициатива на Европейския парламент или на Съвета.

Член 84

Процедура на комитет

1. Комисията се подпомага от комитет. Този комитет е комитет по смисъла на Регламент (ЕС) № 182/2011.
2. При позоваване на настоящия параграф се прилага член 4 от Регламент (ЕС) № 182/2011.
3. При позоваване на настоящия параграф се прилага член 5 от Регламент (ЕС) № 182/2011.

Преглед и докладване

1. До 31 декември 2030 г. Комисията прави преглед на настоящата директива и представя на Европейския парламент и на Съвета доклад, **придружен, ако е необходимо, от съответни законодателни предложения**. В прегледа се разглежда по-специално:
 - i. прилагането на член 8 и свързаните с него определения в член 2, за да се прецени дали инсталациите, които започват да функционират от 1 януари 2031 г., следва да демонстрират по-голямо намаление на емисиите на парникови газове в резултат на използването на нисковъглеродни горива и нисковъглероден водород (т.е. горива и въглерод с малък въглероден отпечатък), за да получат сертифициране съгласно посочения член.
 - ii. прилагането на единна регулаторна рамка за операторите на мрежи за водород, без да се прави разлика между функциите по пренос [...] и разпределение на водород, включително въздействието от прилагането на изискванията, посочени в член 62, към всички мрежи за водород.
2. До 31 декември 2031 г. [...] Комисията прави оценка на прилагането на правилата относно независимите оператори на преносни системи за природен газ по отношение на определените оператори на интегрирани мрежи за водород, като взема предвид функционирането на пазара на водород, конкуренцията, ликвидността и развитието на инфраструктурата за водород, и представя доклад на Европейския парламент и на Съвета. В доклада се излагат констатациите от оценката на Комисията. Когато е целесъобразно, Комисията предлага преразглеждане на разпоредбите, посочени в настоящия параграф.

Член 86

Изменения на Директива 2012/27/ЕС

Директива 2012/27/ЕС се изменя, както следва:

- 1) Членове 9, 10 и 11 се заличават;
- 2) Приложение VII се заличава.

Транспониране

1. Държавите членки въвеждат в сила законовите, подзаконовите и административните разпоредби, необходими, за да се съобразят с **членове 2 – 5, членове 7 – [...]27, член[...] 29, членове 31 – 34, член 35, параграф 1, буква а), член 35, параграфи 3, 4, 7, 8 и 9, членове 37 и 38, член 40, параграфи 1, 2, 7, 8 и 9, член 41, член 42, параграф 2, членове 46 – 53, член 56, член 58, параграф 11, членове 62 – 69, член 70, параграфи 5 и 6, членове 71 – 73, член 75, параграфи 1, 5, 6 и 9, членове 76 и 77, приложение I и приложение II , [...]най-късно до [...] две години след влизането в сила на настоящата директива]**. Те незабавно съобщават текста на тези мерки на Комисията.

Когато държавите членки приемат тези разпоредби, в тях се съдържа позоваване на настоящата директива или то се извършва при официалното им публикуване.

Условията и редът на позоваване и формулировката на уточнението се определят от държавите членки.

2. Държавите членки съобщават на Комисията текста на основните разпоредби от националното законодателство, които те приемат в областта, уредена с настоящата директива.

Член 88

Отмяна

Директива 2009/73/ЕО, както е изменена с изброените в приложение III, част А актове, се отменя, считано от [1 януари 2023 г.], без да се засягат задълженията на държавите членки във връзка със сроковете за транспониране в националното законодателство и датата на прилагане на посочените в приложение III, част Б директиви.

Позоваванията на отменената директива се считат за позовавания на настоящата директива и се четат съгласно таблицата на съответствието в приложение IV.

Член 89

Влизане в сила

Настоящата директива влиза в сила на двадесетия ден след публикуването ѝ в Официален вестник на Европейския съюз.

Член 90

Адресати

Адресати на настоящата директива са държавите членки.

Съставено в Брюксел на година.

За Европейския парламент
Председател

За Съвета
Председател

ПРИЛОЖЕНИЕ I

МИНИМАЛНИ ИЗИСКВАНИЯ ОТНОСНО ФАКТУРИРАНЕТО И
ИНФОРМАЦИЯТА ЗА ФАКТУРИРАНЕТО НА ГАЗОВЕ

1. **МИНИМАЛНО НЕОБХОДИМА ИНФОРМАЦИЯ, КОЯТО ТРЯБВА ДА СЕ СЪДЪРЖА В СМЕТКАТА И В ИНФОРМАЦИЯТА ЗА ФАКТУРИРАНЕТО НА ГАЗОВЕ**
- 1.1. В сметките на крайните клиенти се посочва на видно място следната ключова информация, отчетливо отделена от другите части на сметката:
 - а) цената, която трябва да платят и ако е възможно, разбивка на цената, както и ясно указание, че всички енергийни източници могат също така да се възползват от стимули, които не са финансирани чрез посочените в разбивката на цената налози;
 - б) датата, на която е дължимо плащането.

- 1.2. В сметките и в информацията за фактурирането за крайните клиенти се посочва на видно място следната ключова информация, отчетливо отделена от другите части на сметката и информацията за фактурирането:
- а) потреблението на газове за обхванатия от сметката период;
 - б) името и данните за контакт на доставчика, включително телефонен номер и адрес на електронна поща, на който потребителите могат да получат помощ;
 - в) наименованието на тарифата;
 - г) крайната дата на договора, ако е приложимо;
 - д) информация дали е възможна смяна на доставчика и какви са ползите от нея;
 - е) кодът за прехвърляне на крайния клиент или единният идентификационен код за точката на доставка на крайния клиент;
 - ж) информация за правата на крайните клиенти по отношение на извънсъдебното разрешаване на спорове, включително данните за контакт на отговорния субект съгласно член [...] 24;
 - з) единната точка за контакт, посочена в член [...] 23;
 - и) само за природен газ — хипервръзка или препратка към място, където могат да бъдат намерени инструментите за сравняване, посочени в член [...] 12.

1.3. Когато сметките се основават на реалното потребление или на дистанционно отчитане от оператора, в сметките и изравнителните периодични сметки на крайните клиенти се предоставя следната информация или препратка към нея:

- а) сравнения на потреблението на газове на крайния клиент с неговото потребление за същия период през предходната година, представено графично;
- б) информация за връзка с потребителски организации, енергийни агенции или подобни органи, включително адреси в интернет, от които може да се получи информация за възможните мерки за повишаване на енергийната ефективност на енергопотребяващото оборудване;
- в) сравнения със средностатистически или ориентировъчен профил на краен клиент от същата категория ползватели;

2. ЧЕСТОТА НА ФАКТУРИРАНЕ И ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ФАКТУРИРАНЕТО:

- а) фактурирането въз основа на действителното потребление се извършва поне веднъж годишно;
- б) когато крайният клиент не разполага с измервателен уред, който позволява дистанционно отчитане от оператора, или когато крайният клиент активно е избрал да дезактивира дистанционното отчитане в съответствие с националното законодателство, на крайния клиент се предоставя точна информация за фактурирането въз основа на действителното потребление поне веднъж на всеки шест месеца, или веднъж на три месеца при поискване, или когато крайният клиент е предпочел да получава електронни сметки;

- в) когато крайният клиент не разполага с измервателен уред, който позволява дистанционно отчитане от оператора, или когато крайният клиент активно е избрал да дезактивира дистанционното отчитане в съответствие с националното законодателство, задълженията по букви а) и б) могат да бъдат изпълнени чрез система за редовно самоотчитане от крайния клиент, при която крайният клиент предава показанията от своя измервателен уред на оператора; фактурирането или информацията за фактурирането може да се основават на прогнозно потребление или на фиксирана сума само ако крайният клиент не е предал показанията от измервателния си уред за даден период на фактуриране;
- г) когато крайният клиент разполага с измервателен уред, който дава възможност за дистанционно отчитане от оператора, поне веднъж месечно се предоставя точна информация за фактурирането въз основа на действителното потребление; тази информация може да се предоставя и чрез интернет и да се актуализира толкова често, колкото позволяват измервателните уреди и използваните системи.

3. Разбивка НА ЦЕНАТА ЗА КРАЙНИЯ КЛИЕНТ

Цената на клиентите е сумата от следните три компонента: компонент за енергията и снабдяването, компонент за мрежата (пренос, разпределение, транспортиране) и компонент, в който са включени данъци, такси и налози.

Когато в сметката на крайния клиент се представя разбивка на цената за крайния клиент, в целия Съюз се използват общите определения на трите компонента в разбивката, установени с Регламент (ЕС) 2016/1952 на Европейския парламент и на Съвета.

4. Достъп до допълнителна информация относно предходно потребление

Държавите членки изискват, доколкото е налична допълнителна информация относно предходното потребление, тази информация да се предоставя по искане на крайния клиент на доставчика на енергия или на доставчика на услуги, посочен от крайния клиент.

Когато крайният клиент разполага с измервателен уред, който позволява дистанционно отчитане от инсталирания го оператор, на крайния клиент се предоставя лесен достъп до допълнителна информация относно потреблението в предходни периоди, която позволява подробни самостоятелни проверки.

Допълнителната информация относно потреблението в предходни периоди включва:

- а) кумулативни данни за срок от поне три предходни години или за периода от влизането в сила на договора за доставка на [...] газ, ако този период е по-кратък. Данните съответстват на интервалите, за които е била предоставяна информацията за фактуриране в рамките на редовното фактуриране; и
- б) подробни данни според времето на използване за който и да е ден, седмица, месец и година, които се предоставят без неоправдано забавяне на крайния клиент чрез интернет или чрез интерфейса на измервателния уред, като се обхваща срок от поне 24 предходни месеца или периодът от влизането в сила на договора за доставка на [...] газ, ако този период е по-кратък.

5. Оповестяване на източниците на енергия

Доставчиците посочват в сметките дела на възобновяем газ и отделно дела на нисковъглероден газ, закупен от крайния клиент в съответствие с договора за доставка на газове (оповестяване на равнището на продукта). В случай на газова смес, доставчикът предоставя същата информация поотделно за различните категории газове, включително за възобновяеми или нисковъглеродни газове.

Като елемент от сметките и информацията за фактурирането за крайните клиенти, или заедно с тях, или под формата на препратка се предоставя следната информация:

- а) делът на възобновяеми и нисковъглеродни газове в състава на доставяната газова смес (на национално равнище, а именно в държавата членка, в която е сключен договорът за доставка на газ, а също и на равнището на доставчика, ако доставчикът работи в няколко държави членки) през предходната година по разбираем и ясно съпоставим начин;
- б) информацията за въздействието върху околната среда, дължащо се на газовете, доставени от доставчика през предходната година, най-малко по отношение на емисиите на CO₂.

Що се отнася до буква а) от втората алинея, във връзка с газове, получени чрез борса или внесени от предприятие, намиращо се извън Съюза, може да се използват обобщени стойности, предоставени от борсата или въпросното предприятие през предходната година.

Оповестяването на дела на придобития от крайните клиенти възобновяем газ се извършва чрез използване на гаранции за произход **въз основа на Директива (ЕС) 2018/2001. Когато клиентите потребяват газ от мрежа за водород или мрежа за природен газ, се гарантира, че анулираните гаранции за произход отговарят на съответните характеристики на мрежата.**

Регулаторният орган или друг компетентен национален орган предприема необходимите мерки, за да гарантира, че информацията, предоставяна от доставчиците на крайните клиенти съгласно настоящата точка, е надеждна и се предоставя на национално равнище по ясно съпоставим начин.

ПРИЛОЖЕНИЕ II

ИНТЕЛИГЕНТНИ ИЗМЕРВАТЕЛНИ СИСТЕМИ ЗА ПРИРОДЕН ГАЗ И ВОДОРОД

[...]1. Държавите членки гарантират разгръщането на [...] интелигентни измервателни системи на своята територия, за които може да се наложи да се изготви икономическа оценка на всички дългосрочни разходи и ползи за пазара и отделните потребители или на това, коя форма на интелигентно измерване е икономически разумна и разходноефективна и в какъв срок може да се разпространи.

2. При тази оценка се вземат предвид методиката за анализ на разходите и ползите и минималните функционални характеристики за интелигентните измервателни системи, предвидени в Препоръка 2012/148/ЕС на Комисията³⁰, доколкото те са приложими в областта на природния газ **и водорода**, както и най-добрите налични техники за осигуряване на най-високо равнище на киберсигурност и защита на данните.

Също така, в рамките на тази оценка надлежно се вземат предвид потенциалните полезни взаимодействия с вече внедрената инфраструктура за интелигентно отчитане на потреблението на електроенергия или възможности за избирателно внедряване в случаите, когато това ще доведе до бързи нетни ползи по отношение на контролирането на разходите.

³⁰ Препоръка 2012/148/ЕС на Комисията от 9 март 2012 г. относно подготовката за въвеждането на интелигентни измервателни системи (ОВ L 73, 13.3.2012 г., стр. 9).

3. В съответствие с тази оценка държавите членки изготвят график за период до десет години за разгръщането на [...] интелигентните измервателни системи. Когато разгръщането на интелигентни измервателни системи получи положителна оценка, в рамките на седем години след тази положителна оценка най-малко 80 % от крайните клиенти трябва да бъдат оборудвани с интелигентни уреди за измерване.

ПРИЛОЖЕНИЕ III

Част А

Отменена директива
и списък на нейните последващи изменения
(посочени в член 90)

Директива 2009/73/ЕО на Европейския парламент и Съвета (ОВ L 211, 14.8.2009 г., стр. 94)	
Регламент (ЕС) № 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 1)	Само член 51
Директива (ЕС) 2019/692 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 117, 3.5.2019 г., стр. 1)	

Част Б

Срокове за транспониране в националното законодателство и дата на прилагане

(посочени в член 90)

Директива	Срок за транспониране	Дата на прилагане
Директива 2009/73/ЕО	3 март 2011 г.	3 март 2011 г., освен за член 11 3 март 2013 г., за член 11
Директива (ЕС) 2019/692	24 февруари 2020 г.	

ПРИЛОЖЕНИЕ IV

ТАБЛИЦА НА СЪОТВЕТСТВИЕТО

Директива 2009/73/ЕО	Настоящата директива
Член 1, параграф 1	Член 1, параграф 1
Член 1, параграф 2	—
—	Член 1, параграфи 2, 3 и 4
Член 2, уводни думи	Член 2, уводни думи
—	Член 2, точки 1—13
Член 2, точка 1	Член 2, точка 14
Член 2, точка 2	Член 2, точка 15
Член 2, точка 3	Член 2, точка 16
Член 2, точка 4	Член 2, точка 17
Член 2, точка 5	Член 2, точка 18
Член 2, точка 6	Член 2, точка 19
—	Член 2, точки 20—22
Член 2, точка 7	Член 2, точка 23
Член 2, точка 8	Член 2, точка 24
Член 2, точка 9	Член 2, точка 252
Член 2, точка 10	Член 2, точка 26
Член 2, точка 11	Член 2, точка 27
Член 2, точка 12	Член 2, точка 28
Член 2, точка 13	Член 2, точка 29

Член 2, точка 14	Член 2, точка 30
Член 2, точка 15	Член 2, точка 31
Член 2, точка 16	Член 2, точка 32
Член 2, точка 17	Член 2, точка 33
—	Член 2, точка 34
Член 2, точка 18	Член 2, точка 35
Член 2, точка 19	Член 2, точка 36
Член 2, точка 20	Член 2, точка 37
Член 2, точка 21	Член 2, точка 38
Член 2, точка 22	Член 2, точка 39
Член 2, точка 23	Член 2, точка 40
Член 2, точка 24	Член 2, точка 41
Член 2, точка 25	Член 2, точка 42
Член 2, точка 26	Член 2, точка 43
Член 2, точка 27	Член 2, точка 44
Член 2, точка 28	Член 2, точка 45
—	Член 2, точки 46—47
Член 2, точка 32	Член 2, точка 48
Член 2, точка 34	Член 2, точка 49
Член 2, точка 35	Член 2, точка 50
Член 2, точка 36	Член 2, точка 51

–	Член 2, точки 52—71
Член 37	Член 3
–	Член 4
Член 3	Член 5, параграфи 1 и 2
–	Член 5, параграфи 3 и 4
Член 5, параграф 11	Член 5, параграф 5
Член 7	Член 6
Член 4, параграф 1	Член 7, параграф 1
–	Член 7, параграф 2
Член 4, параграф 2	Член 7, параграф 3
–	Член 7, параграф 4
–	Член 7, параграфи 5—9
Член 4, параграф 3	Член 7, параграф 10
Член 4, параграф 4	Член 7, параграф 11
–	Член 8
Член 8	Член 9
–	Член 10
–	Член 11
–	Член 12
–	Член 13
–	Член 14

–	Член 15
–	Член 16
–	Член 17
–	Член 18
–	Член 19
–	Член 20
–	Член 21
–	Член 22
–	Член 23
–	Член 24
–	Член 25
–	Член 26
Член 32	Член 27
–	Член 27, параграф 3
Член 34	Член 28
Член 33	Член 29
Член 38	Член 30
–	Член 31
–	Член 32
–	Член 33
Член 35	Член 34

–	Член 34, параграф 3
Член 13, параграфы 1 – 2	Член 35, параграфы 1 – 2
–	Член 35, параграфы 3 – 4
Член 13, параграф 3	Член 35, параграф 5
–	Член 35, параграфы 7—9
Член 13, параграф 5	Член 35, параграф 10
Член 16	Член 36
–	Член 37
Член 23	Член 38
Член 24	Член 39
Член 25, параграф 1	Член 40, параграф 1
–	Член 40, параграф 2
Член 25, параграф 2	Член 40, параграф 3
Член 25, параграф 3	Член 40, параграф 4
Член 25, параграф 4	Член 40, параграф 5
Член 25, параграф 5	Член 40, параграф 6
–	Член 40, параграфы 7—9
–	Член 41
Член 26	Член 42
Член 27	Член 43
Член 28, параграфы 1 – 4	Член 44, параграфы 1 – 4

–	Член 44, параграф 5
Член 29	Член 45
–	Член 46
–	Член 47
–	Член 48
–	Член 49
–	Член 50
Член 22	Член 51
–	Член 52
–	Член 53
Член 9	Член 54
Член 14	Член 55
Член 15	Член 56
Член 17	Член 57
Член 18, параграфы 1 – 10	Член 58, параграфы 1 – 10
–	Член 58, параграф 11
Член 19	Член 59
Член 20	Член 60
Член 21	Член 61
–	Член 62
–	Член 63

–	Член 64
Член 10	Член 65
Член 11	Член 66
Член 12	Член 67
Член 30	Член 68
Член 31	Член 69
Член 39	Член 70, параграфи 1 – 5
–	Член 70, параграф 6
Член 40	Член 71
Член 41	Член 72
–	Член 72, параграф 5
Член 41, параграфи 5 – 9	Член 72, параграфи 6 – 10
Член 41, параграфи 10 – 17	Член 73, параграфи 1 – 8
Член 42, параграфи 1 – 4	Член 74, параграфи 1 – 4
–	Член 74, параграф 5
Член 42, параграф 6	Член 74, параграф 6
Член 43	Член 75
Член 44	Член 76
Член 46	Член 77
Член 47	Член 78
Член 48а	Член 79

—	Член 80
Член 49а	Член 81
Член 49б	Член 82
—	Член 83
—	Член 84
—	Член 85
—	Член 86
Член 54	Член 87
Член 53	Член 88
Член 55	Член 89
Член 56	Член 90
Приложение I	Приложение I
—	Приложение II
—	Приложение III
Приложение II	Приложение IV